ОБЩИНСКА ПРОГРАМА ЗА УПРАВЛЕНИЕ НА ОТПАДЪЦИТЕ НА ОБЩИНА ИХТИМАН

2021 -2028г.

СЪДЪРЖАНИЕ:

I. Въведение

I.1. Обхват на програмата

I.2. Кратка характеристика на територията

I.2.1. Географско местоположение на Общината

I.2.2. Релеф

I.2.3. Климат

I.2.4. Води

I.2.5. Почви

I.3. Демографска и социално-икономическа характеристика

I.3.1. Демографска характеристика

I.3.2. Икономическа характеристика

I.4. Видове отпадъци в обхвата на програмата

II. Основни изводи от анализа на състоянието на управлението на отпадъците

III. SWOT анализ (анализ на силните и слабите страни, възможностите и заплахите)

IV. Цели и приоритети

V. Подпрограми за постигане на целите и План за действие:

- Програма за предотвратяване образуването на отпадъци
- Подпрограма за предотвратяване на образуването на хранителни отпадъци

- Програма за достигане на целите за подготовка за повторна употреба и за рециклиране на битовите отпадъци

- Програма за достигане на целите за рециклиране и оползотворяване на строителни отпадъци и отпадъци от разрушаване на сгради

- Програма за достигане на целите за рециклиране и оползотворяване на МРО

- Подпрограма за управление на опаковките и отпадъците от опаковки

- Програма за намаляване на количествата и на риска от депонираните битови отпадъци и други

VI. Координация с други общински и регионални планове и програми

VII. Система за наблюдение, контрол и отчитане на изпълнението на общинскатаа ПУО

VIII. Приложения:

VIII.1. Анализи на състоянието на управлението на отпадъците:

VIII.1.1. Анализ на състоянието относно отпадъците

VIII.1.2. Анализ и оценка на действащото национално законодателство по управление на отпадъците и стратегическите/програмните документи в контекста на правата и задълженията на общините

VIII.1.3. Анализ и оценка на прилагането на законодателството по управление на отпадъците на местно ниво

VIII.1.4. Анализ на дейността на Регионалното сдружение за управление на отпадъците

VIII.1.5. Анализ и оценка на институционалния капацитет, в т.ч. прилагане на контролните функции, съгласно националното законодателство и местните нормативни актове

VIII.1.6. Анализ и информация за замърсени в миналото площадки за обезвреждане на отпадъците и осъществени мерки за тяхното възстановяване

VIII.1.7. Анализ и оценкан на въведените схеми за управление на отпадъците на принципа на „Отговорност на производителя" и „Замърсителят плаща"

VIII.1.8. Анализ на инфраструктурата и техническите възможности за третиране на отпадъците

VIII.1.9. Анализ на приложените мерки и съществуващи практики по предотвратяване образуването на отпадъци

VIII.1.10. Анализ на икономическите инструменти и стимули в областта на управлението на отпадъците и ефективността от действието им

VIII.1.11. Анализ на финансовите потоци по управление на дейностите с отпадъци

VIII.2. Прогнози

I. ВЪВЕДЕНИЕ

Настоящата Програма за управление на отпадъците (ПУО) на Община Ихтиман е разработена на основание изискванията на чл.52 от Закона за управление на отпадъците. Тя е изготвена в съответствие със Заповед № РД-883/23.09.2021г. на Министъра на околната среда и водите, с която са издадени Методически указания за разработване на общински/регионални програми за управление на отпадъците за периода 2021-2028г. Общинската ПУО е съобрзена изцяло и със структурата, целите и предвижданията на Националния план за управление на отпадъците (НПУО) 2021-2028г. Програмата включва необходимите мерки за изпълнение на задълженията на кмета на общината, регламентирани в Глава втора, Раздел III на ЗУО.

Рамката, обхвата и съдържанието на общинската програма за управление на отпадъците са в съответствие със структурата, целите и предвижданията на Националния план за управление на отпадъците.

Националният план за управление на отпадъците (НПУО) има ключова роля за постигане на ефективно използване на ресурсите и устойчиво управление на отпадъците, тъй като анализите на съществуващата ситуация показват, че в България съществува значителен потенциал за подобряване на предотвратяването и управлението на отпадъците, по-добро използване на ресурсите, разкриване на нови пазари и създаване на нови работни места, като същевременно бъдат намалени вредните въздействия на отпадъците върху околната среда.

НПУО се основава на следните основни принципи:

- "Предотвратяване" - образуването на отпадъци трябва да бъде намалено и избегнато, където това е възможно.

- "Разширена отговорност на производителя" и "замърсителят плаща" – лицата, които образуват или допринасят за образуването на отпадъци или замърсяват околната среда или сегашните притежатели на отпадъците трябва да покрият пълните разходи за третиране на отпадъците и да ги управляват по начин, който гарантира висока степен на защита на околната среда и човешкото здраве.

- "Превантивност" – потенциалните проблеми с отпадъците трябва да бъдат предвиждани и избягвани на възможно най-ранен етап.

- "Близост" и "самодостатъчност" – отпадъците трябва да бъдат обезвреждани възможно най-близко до мястото на тяхното образуване, като отпадъците, генерирани в ЕС, трябва да бъдат третирани в рамките на Съюза.

- „Участие на обществеността" – съответните заинтересовани страни и органи, както и широката общественост имат възможност да участват в разработването на плановете за управление на отпадъците и на програмите за предотвратяване на отпадъците и имат достъп до тях след разработването им.

Програмата за управление на отпадъците на община Ихтиман, е разработена под ръководството на общинската администрация на община Ихтиман. След процедурата на обществени консултации и процедурата по екологична оценка, проведена по реда на Закона за опазване на околната среда (ЗООС), Програмата е одобрена с Решение №..... на община Ихтиман.

I.1. ОБХВАТ НА ПРОГРАМАТА

Настоящата програма се разработва за териториалният обхват на Община Ихтиман, София област. Община Ихтиман е част от Регионална

система за управление на отпадъците (РСУО), в която членуват общините Самоков, Костенец, Ихтиман и Долна Баня.

Обхвата на програмата за управление на отпадъците на Община Ихтиман, обхваща административния център град Ихтиман и останалите населени места в общината.

Времевия обхват на програмата обхваща периода от 2021 до 2028г. и съответства на изискванията на ЗУО за периода на действия на общинските програми за управление на отпадъците с периода на действие на Националния план за управление на отпадъците 2021-2028г. (НПУО).

I.2. КРАТКА ХАРАКТЕРИСТИКА НА ТЕРИТОРИЯТА

I.2.1. ГЕОГРАФСКО МЕСТОПОЛОЖЕНИЕ НА ОБЩИНАТА

Община Ихтиман се намира в Западна България и е част от Софийска област (NUTS 3) и Югозападен централен район (NUTS 2). Общината се намира в югоизточната част на Софийска област. С площта си от 541,775 km2 (7,65 % от територията на областта) е 3-та по големина, сред 22-те общини на областта.

Фиг. 1: Карта на София област

София област се намира в Западна България, заема площ от 7059 km² и включва 22 общини: Антон, Божурище, Ботевград, Годеч,

Горна Малина, Долна баня, Драгоман, Елин Пелин, Етрополе, Златица, Ихтиман, Копривщица, Костенец, Костинброд, Мирково, Пирдоп, Правец, Самоков, Своге, Сливница, Чавдар и Челопеч. Административен център на областта и град София.

Община Ихтиман се намира в Ихтиманската котловина, която е заградена от Ихтиманска Средна гора (Вакарелската планина, ридът Белица), а на юг от северните склонове на Септемврийски рид. Източната част е заета от Еледжишкия дял на Ихтиманска Средна гора.

Община Ихтиман граничи с общини от Софийска и Пазарджишка област. На север община Ихтиман граничи с общините: Елин Пелин и Мирково (Софийска област), на североизток с община Панагюрище (област Пазарджик), на югоизток с община Лесичово (област Пазарджик), на юг с община Костенец (София област), на югозапад с община Самоков (София област), а на запад със Столична община (област София).

I.2.2. РЕЛЕФ

Община Ихтиман е разположена в Тракийската област - Краищенско-Ихтиманска под-област. Релефът на общината е равнинен, хълмист, ниско и средно планински, като по-голямата част от територията и попада в пределите на Ихтиманска Средна гора, а малка част - в Същинска Средна гора. Северната част на общината включва части на Ихтиманска Средна гора - Вакарелската планина, Белишката планина, Еледжик, а южната й част обхваща северните склонове на Септемврийски рид. Община отвсякъде е оградена от споменатите планини. В центъра се намира Ихтиманската котловина. Дължината и е около 16 km, а максималната ширина - до 10 km. Площта и е около 106 km2, а средната и надморска височина е от 620 до 700 m. Оградните и

склонове са с различни наклони и размери - към Вакарелска планина са по-полегати и дълги, а към Септемврийски рид - резки, стръмни и праволинейни, ориентирани по дължината на ясно изразен разсед. Централните й части са заети от обширното Ихтиманско поле.

Склоновете на Ихтиманската котловина са изградени от гнайси, гранити, пясъчници и конгломерати, а основата - от неоген-кватернерни утайки. Образувана е в резултат на тектонско потъване в края на горния плиоцен и кватернера.

Северозападно от Ихтиманската котловина в пределите на община Ихтиман попада по-голямата част от Вакарелска планина, чието централно било представлява обширно плато с къси, полегати до наклонени склонове, от където води началото си река Мътивир. Най-високите точки са слабо изразените върхове Гарваница и Рънкова китка. По билото на Вакарелската планина преминава Главния вододел на България. Нейната най-висока точка връх Острец (Сиврибаир, 1088,3 m) се намира в най-югозападната й част, на границата със Столична община.

Североизточно от Ихтиманската котловина са разположени южните части на ниско планинския рид Белица. Неговият най-висок връх Голямата Икуна (1220,9 m) е разположен северно от село Белица, на границата с общините Елин Пелин и Мирково. Билата в по-голямата си част са стръмни. По-важни от тях са: Черковненско било - Грозьовци (вододел на река Малка Белица от североизток) и Суевци - Влаеви ниви, чието било затваря водосборния басейн на река Малка Белица от югозапад. Склоновете към река Малка Белица и река Мътивир са много стръмни и урвести. Страничните била, спускащи се към Ихтиманското поле са полегати, а прилежащите им склонове са наклонени и стръмни.

Районът южно от проломната долина на река Мътивир и югоизточно от Ихтиманската котловина се заема от северозападните части на рида Ветрен (Еледжик). Най-ясно изразено е билото Абар чукар – връх Еледжик – Калето. Най-високата му точка е връх Бенковски (1186 m) се намира на около 4 km по права линия от община Костенец. От него към река Мътивир и река Тополница се спускат много стръмни била с урвести склонове, заети в билната си част от високостъблени и издънкови букови гори, а по-надолу от издънкови дъбови гори.

Южно и югозападно от Ихтиманската котловина в пределите на община Ихтиман попадат северните стръмни склонове на дългия и тесен Септемврийски рид и Черни рид (Кара баир), чието полегато било се простира от изток на запад. Северните склонове на Черни рид са много стръмни. В най-западната му част, на около 4 km югозападно е границата с общините Самоков и Костенец. Тук се издига най-високият връх Тръна (1276 m), който се явява и най-високата точка на община Ихтиман.

В най-източния край на общината, източно от дълбоката долина на река Тополница се простират крайните югозападни части на Същинска Средна гора. Тук, на границата с община Панагюрище се намира връх Истирьовска чукура (893,6 m).

Южно от село Мухово, на границата с община Лесичово, в коритото на река Тополница е разположена най-ниската точка на община Ихтиман - 328 m н.в.

Според геоморфоложкото райониране на страната община Ихтиман попада в: Преходна (Краищенско - Средногорска) котловина област, Краищенско Западносредногорска планинска котловидна подобласт Западносредногорски регион.

Според геоложката карта на България, скалният състав на територията на община Ихтиман е сравнително еднообразен, както по вид, така и по принадлежност към различните геоложки формации. Морфоструктурата в района е изградена главно през Докамбрий и Палеозой.

Ихтиманското поле е изградено главно от делувиални наслаги. Планинските склонове около Ихтиманската котловина са изградени почти изцяло от кристалинни шисти - предимно гнайски и слюдени (мусковитови и биотитови) и по малко от други метаморфни скали. Около леглата на р. Мъти вир и по големите й притоци се простират ивици от алувиални наслаги.

Планинските дялове на Белица планина, Еледжишкия дял, прилежащата част от Вакарелската планина и най-западната част на Същинска Средна гора са изградени от магматизирани ивичести, очни и дребнозърнести биотитови гнайси формирани през Докамбрия (архай - долен протерозой). Над село Веринско се наблюдава разпространението на среднозърнест гранит, който се е формирал през Горен карбон, а езернобрегчийни пясъчници и чакъли образувани през Кватернера се намират в югозападната част на територията на горите, собственост на община Ихтиман.

Фиг. 2. Геоложка карта на Басейнова Дирекция Източнобеломорски район

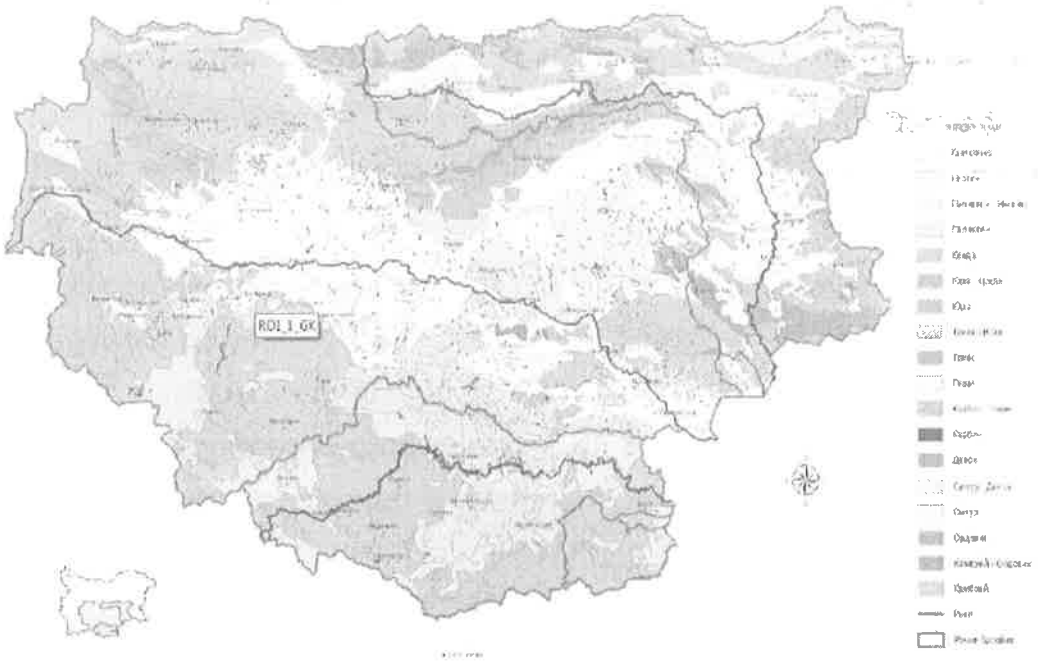

Източник: https://www.google.com/search?q=

Най-младите формирования са насипните конуси в долните части на Еледжишкия дял и склоновете над река Мътивир. Разкритите гнайси на повърхността са дълбоко изветрели и вертикално напукани.

Септемврийския дял е формиран от хоризонтално разположени слоеве едрозърнести порфирни гранодиорити, среднозърнест гранит и дрезбнозърнести биотитови гнайси, които са формирани съответно през Горна Креда, Горен Карбон и Докамбрий.

I.2.3. КЛИМАТ

Територията на общината попада в умерено-континенталната климатична подобласт на Европейско континенталната климатична област, по-конкретно в климатичния район на високите полета в Западна Средна България. За формирането на климата на община Ихтиман съществено влияние оказва преобладаващия северозападен пренос на

силно трансформирани океански въздушни маси, идващи от Северозападна Европа, север-североизток континентални въздушни маси и проникващите топли тропични въздушни маси от юг.

В климатично отношение територията на община Ихтиман се разделя на два климатични района:

- Припланински и ниско-планински климатичен пояс в Западна Средна България;
- Задбалкански нископланински климатичен район.

Климатичните условия в Припланински и нископланински климатичен пояс в Западна Средна България се определят от сравнително голямата надморска височина от 700 до 1000m, наклонените терени и изложенията. Зимата е студена и с минимални валежи. Средните минимални температури се движат от минус 16°C до минус 20°C. Абсолютните минимални температури са с 5 - 10°C по-високи от тези в котловините. Снежната покривка се задържа 60 - 80 дни. Сумата на валежите е малка 115 - 130 милиметра. Най-силните ветрове са през февруари – 2,3 m/sec, главно от югозапад. През този сезон често падат мъгли, като за периода декември - февруари мъглите се задържат най-дълго - до 9 дни. Пролетта е хладна и настъпва сравнително късно - средната денонощна температура на въздуха се задържа устойчиво над 5°C едва към края на м. март, началото на м. април. Характерни за нея са късните пролетни мразове (до 18-20 април). Ветровете духат предимно от запад-югозапад. Валежите достигат 175-215mm. Най-топлият летен месец е юли, когато средната температура на въздуха е около 16,5 – 19,5°C, но максималната температура не надвишава 34°C. Нископланинският терен е благоприятен за развитието на вътрешно масова конвективна облачност и чести краткотрайни валежи, поради което летните валежи са най-големи 200 - 235 mm. Това

създава благоприятни условия за овлажняване на почвата през периода на вегетация. Още през първата половина на октомври температурата на въздуха спада под 10°C, а първите есенни мразове настъпват около 20 октомври. Сумата на валежите е около 170-200mm. Средната скорост на ветровете не надвишава 1,1 -1,2 m/sec.

Карта 1. Климатични райони в България

Източник: НИМХ - БАН

Задбалканския нископланински климатичен район обхваща част от Същинска Средна гора. Релефът е предимно хълмист със значителни наклони и надморска височина от 400 до 1000m. Значителните разлики в надморската височина обуславя значителни различия в климатичните условия, но сравнен с Припланинския район, климата е чувствително по мек. Това най-добре е изразено през януари, когато средната температура е от 0 °C до минус 1.5°C. Поради хълмистия и наклонен терен, абсолютните минимални температури не са много ниски. Валежите през зимата са между 130 и 200 mm. Около 50 % от тях са от дъжд, поради което е и по-краткотрайно задържането на снежна покривка.

Пролетта е сравнително хладна, поради значителната надморска височина. Валежите са значително по-големи от зимните, особено в западните части на района, където сумата им е между 180 и 240mm. Средната денонощна температура се задържа трайно над 5°C към 25 март, а над 10°C - в края на м.Април. Лятото в Задбалканския нископланински климатичен район е относително хладно. Най-топлият месец е юли със средна температура 21°C. Валежите средно са между 210 и 270mm. Есента в този климатичен район е значително по топла от пролетта. Средните температури спадат под 10°C след 25 октомври, а под 5°C - след 20 ноември. Първите есенни мразове настъпват сравнително късно, поради което не са толкова опасни за растителността. Валежите са между 150 - 220mm. Сезонното разпределение на валежите, общо взето има континентален характер с по-големи валежи през лятото и с по-малки през зимата. Ветровете са предимно северозападни, по данни на метеорологична станция гр. Ихтиман, със средна годишна скорост на вятъра 1.6 m/sec. Вегетационният период е около пет месеца.

В района на община Ихтиман съществува опасност от късни пролетни и ранни есенни слани - през втората половина на месец май и през първата десетдневка на месец септември. Основна причина за това е котловинния характер на релефа.

Към 1979г. усреднените средногодишни денонощна температури за 40 годишен период е 8,8ºC. Средната годишна температура е сравнително ниска. Най-студените месеци през годината са януари, февруари и декември – температури варират между -2,9ºC и 3,1ºC. Често през пролетта и есента се наблюдават резки понижения на температурите. Най-топли са месеците юли и август – средно месечно температурите са около 19ºC. Типичен пролетен месец е април (9ºC), а есенен – октомври (9,5ºC).

През последните 20 години се наблюдава промени в температурите. Средногодишните денонощни температури се движат от 9,6ºC (2011г.) до 11,7ºC (2012г.) и са с 2,0ºC по-високи. Всички средномесечни денонощни температури без м. нуари са по-високи, от тези през предишния четиридесет годишен период.

Диаграма № 1. Средно месечна температура на въздуха

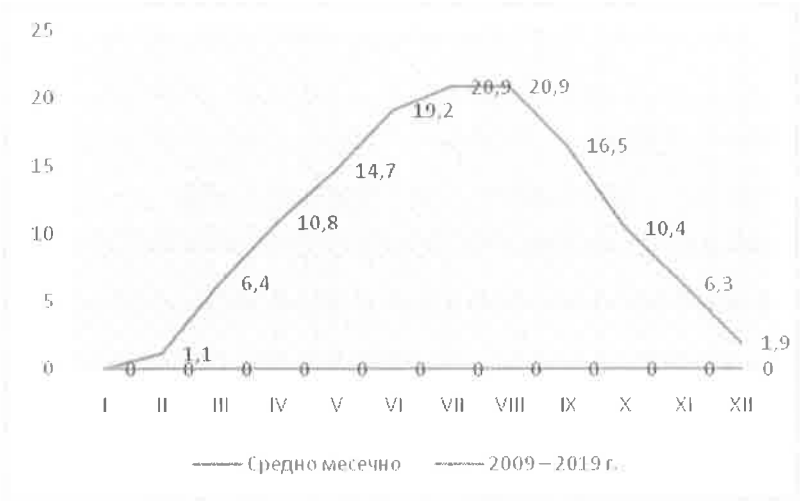

Източник: Пи Ай Си, ЕООД

През последните 20 години се наблюдава промени в температурите. Средногодишните денонощни температури се движат от 9,6ºC (2011г.) до 11,7ºC (2012г.) и са с 2,0ºC по-високи. Всички средномесечни денонощни температури без м. януари са по-високи, от тези през предишния четиридесет годишен период.

В Ихтиманската котловина денонощната температурна амплитуда е значителна. Това се на ниските минимални температури, причинени от температурни инверсии. През септември тази амплитуда е една от най-големите в страната. Зимата е студена, с минимални температури близки до абсолютните минимуми за страната. Много са ниски са абсолютните минимални температури през м. януари. Неблагоприятен елемент на

климата са късните пролетни и ранни есенни слани, които се наблюдават до края на месец май и от началото на месец септември. Свободното от слана време средно е 152 дни.

Особеностите на релефа определят някои неблагоприятни черти на климата. Наблюдава се ниска степен на разсейване на атмосферните замърсители при периоди на безветрие и особено при характерните за Ихтиманската котловина продължителни температурни инверсии.

Таблица 1. Средна месечна и годишна денонощна температура на въздуха - ºС (Станция „Ихтиман")

Месец	I	II	III	IV	V	VI	VII	VIII	IX	X	XI	XII	Средно годишно
Година													
40 годишни усреднени данни към 1979 г.	-2.9	-0.6	3.1	9.0	13.6	17.0	19.0	18.7	14.7	9.5	4.8	-0.3	8.8
2009 г.	-1.7	0.2	5.4	8.0	9.1	18.8	22.0	20.9	16.1	10.9	6.8	5.3	10.1
2010 г.	-0.9	0.4	5.2	10.3	15.0	18.7	20.7	23.2	11.7	-	-	-	-
2011 г.	-0.5	-5.0	4.7	9.7	14.4	18.6	21.7	21.8	19.2	8.7	1.7	0.4	9.6
2012 г.	-2.5	-3.9	10.1	11.8	13.8	21.6	18.4	22.2	21.0	13.6	8.9	5.7	11.7
2013 г.	0.3	2.3	5.1	11.4	17.2	18.5	18.4	-	-	10.5	7.1	-0.1	-
2014 г.	-5.6	6.1	7.7	10.6	14.2	19.3	20.0	21.0	15.0	9.9	5.8	1.4	11.4
2015 г.	0.9	0.9	4.1	9.5	16.7	17.8	24.9	21.2	18.0	7.6	7.9	2.6	11.0
2016 г.	-1.5	6.2	7.0	13.2	14.1	20.2	21.8	19.2	13.6	9.6	4.5	-0.8	10.6
2017 г.	-6.5	1.2	7.8	10.0	14.8	20.0	21.4	17.7	16.7	10.1	5.4	2.0	10.1
2018 г.	0.3	1.5	4.4	14.4	17.5	18.4	20.3	20.4	16.1	11.2	5.6	0.0	10.8
2019 г.	-0.7	1.9	8.3	10.2	14.4	19.8	20.7	22.0	17.4	12.4	9.2	2.6	11.5
Средно месечно 2009 – 2019 г.	**-1.7**	**1,1**	**6,4**	**10,8**	**14,7**	**19,2**	**20,9**	**20,9**	**16,5**	**10,4**	**6,3**	**1,9**	**10,8**

Източник: Климатичен справочник за НР България

Таблица 2. Средни температурни данни по климатични райони

Климатични райони	Температурни условия			
	Средна годишна температура °С	Дни с температура над 10°С	Абсолютни температури Максимални	Минимални
Припланински и нископланински	7.5 °С – 9 °С	150 - 185	32 °С – 34 °С	-16 °С -20 °С

климатичен район в Западна Средна (750 - 1000 m н.в)					
Задбалкански нископланински климатичен район (400-100 m н.в.)	10 °C	160 - 198	33 °C – 35 °C	-14 °C -18.5 °C	
гр. Ихтиман (636 m н.в.)	8.8 °C	174	42.5 °C	-25.7 °C	
с. Вакарел (851 m н.в.)	8.0 °C	162	36.7 °C	-33.9 °C	

Източник: НИХМ, БАН

Режимът на валежите е един от основните климатични фактори и влия сериозно върху процесите на самопречистване на атмосферата. Разпределението на валежите през годината по месеци и сезони в района на община Ихтиман е неравномерно. Количеството на валежите е най-голямо през м.Май и м.Юни, а най-малко - през месеците февруари и септември. Средната годишна сума на валежите е под средната за страната. Валежите от сняг са в периода м. ноември – м.Април.

Таблица 3. Средно месечно разпределение на валежите (mm) в Община Ихтиман

Станция Година	I	II	III	IV	V	VI	VII	VIII	IX	X	XI	XII	Год. валежи
40 год. усреднени данни към 1979 г.	39	30	38	50	70	78	59	46	40	44	49	42	546.0
2009 г.	28,5	6,5	16,5	10,2	70,0	72,6	84,3	91,2	0,0	50,4	7,2	67,2	519,4
2010 г.	15,6	80,4	43,2	50,4	32,4	55,2	105,6	9,6	10,8	-	-	-	453,6
2011 г.	14,4	7,2	26,4	9,6	37,2	43,2	34,8	50,4	30,0	44,4	0,0	16,8	315,6
2012 г.	46,8	436,8	13,2	16,8	97,2	18,0	38,4	22,8	25,2	19,2	6,0	64,8	805,2
2013 г.	21,6	42,0	37,2	36,0	16,8	165,6	14,4	-	-	31,2	12,0	7,2	409,2
2014 г.	-	6,0	66,6	154,8	123,6	44,4	46,8	14,4	60,0	52,8	32,4	45,6	753,0
2015 г.	39,6	50,4	99,6	9,6	51,6	75,6	19,2	42,0	44,4	96,0	45,6	0,0	573,6
2016 г.	32,4	25,2	68,4	28,8	66,0	37,2	10,8	110,4	10,8	34,8	15,6	0,0	440,4
2017 г.	19,2	22,8	75,6	51,6	50,4	37,2	66,0	6,0	58,8	64,8	24,0	0,0	492,0
2018 г.	19,2	37,2	44,4	7,2	42,0	189,6	157,2	0,0	19,2	0,0	46,8	46,8	606,0
2019 г.	0,0	38,4	22,8	3,6	66,0	25,2	67,2	4,8	7,2	2,4	8,4	0,0	331,2
Средно месечно 2009 – 2020 г.	**19,8**	**68,45**	**46,7**	**34,4**	**59,4**	**66,1**	**55,1**	**35,2**	**26,6**	**39,6**	**19,8**	**24,8**	**518,1**

Източник: НИМХ - БАН, обработка ПИ АЙ СИ ЕООД

Диаграми № 2 и 3. Средно месечно разпределение на валежите (mm) в Община Ихтиман

Източник: Пи Ай Си, ЕООД

Това разпределение на валежите е характерно за умереноконтиненталния климат, със зимен минимум и вторичен в края на лятото, и максимум в края на пролетта и началото на лятото. Сумата на валежите за общината е 550-650mm годишно. Районът попада във валежна сянка спрямо околните по-високи издигнати планински прегради на Витоша, Рила и Стара планина.

В Припланинския и нископланински климатичен район в Западна средна България зимата е студена и с минимални валежи (сума на валежите 115 - 130mm), през пролетта валежите достигат 175-215mm, лятото са най-много и се характеризират с чести краткотрайни валежи

(200 - 235mm). Това създава благоприятни условия за овлажняване на почвата през периода на вегетация. През есента сумата на валежите е около 170-200mm.

В Задбалканския нископланински климатичен район през зимата валежите са между 130 и 200mm). Около 50% от тях са от дъжд, поради което е и по-краткотрайно задържането на снежна покривка. През пролетта валежите са значително по-големи от зимните, особено в западните части на района (между 180 и 240mm). Количеството на валежите през лятото е средно (между 210 и 270mm), а през есента – между 150 - 220mm.

Сезонното разпределение на валежите има континентален характер с по-големи валежи през лятото и с по-малки през зимата.

Важна характеристика са възможните максимални изваляванията за денонощие и месец. По този показател районът е под средното за страната. Максималният денонощен валеж е наблюдаван през септември 1957г. – 131,3mm. (Справочник на валежите, 1990). На 5.08.2005 . обаче при изключително проливен валеж са отчетени 234 m, т. е макар и много рядко - един път на 50-60 . са възможни валежи над 200 m за денонощие.

Снежната покривка е трайна, но с малка височина - средно 10 - 15 cm. Не се наблюдават снежни виелици и снегонавявания. В Припланинския и нископланински климатичен район в Западна средна България снежната покривка се задържа 60 - 80 дни. В Задбалканския нископланински климатичен район снежната покривка се задържа по-краткотрайно. В районите от 0 до 600 н.в. снежната покривка се задържа от 40 до 67 дни. Между 600 и 1000 н.в. снежната покривка се задържа от 48 до 82 дни. От 1000 до 1500 н.в. снежната покривка се задържа от 84 до 142 дни.

Влажността на въздуха е своеобразен критерий за условията, при които протичат процесите на изпарение, транспирация, разсейване на атмосферните замърсители и др. Ходът на относителната влажност е обратно пропорционален на температурата. Броят на сухите (с относителна влажност под 30%) и влажните (с относителна влажност над 80%) дни е важен индикатор за атмосферната влажност. Разпределението й по месеци е показано в следваща таблицата. Относителната влажност е в границите между 60 и 77% с минимум през м.юли и максимум през м.януари. Средно годишна стойност на влажността на въздуха от 2009 до 2019г. е около 67,2%.

Влажността на въздуха е критерий, по който може да се съди за условията на разсейване на атмосферните примеси.

През месеците август и септември са възможни засушавания.

В района преобладават северозападни ветрове, но тяхната посока и скорост се влияе в голяма степен от местните физикогеографски условия. Като цяло скоростта е малка. В откритите билни части вятърът достига до 2-2.5m/s, с максимум през зимата и пролетта. В община Ихтиман средната годишна скорост е 1,0m/s и усреднена скорост на порива на вятъра 1,5m/s (за периода 2010 – 2019г.), като в над 50% от наблюденията се отчита тихо време.

Таблица 4. Усреднена скорост на вятъра (m/s) на територията на община Ихтиман

Станция Година	I	II	III	IV	V	VI	VII	VIII	IX	X	XI	XII	Годишно усреднена скорост на вятъра
2010 г.	1.2	1.0	1.5	1.0	1.2	0.6	0.9	0.9	1.0	-	-	-	1,0
2011 г.	0.6	1.0	0.9	1.7	1.7	1.0	1.2	1.0	0.7	0.9	0.6	0.7	1.0
2012 г.	0.9	0.9	1.3	1.2	1.3	1.0	0.9	0.8	0.8	1.0	0.1	0.7	0,9
2013 г.	1.1	0.8	1.4	1.1	1.2	1.3	0.9	-	-	0.8	0.9	1.1	1,1
2014 г.	0.6	0.8	1.2	1.0	1.1	1.3	1.1	1.0	0.7	0.8	0.8	1.0	1.0
2015 г.	1.2	1.0	1.0	1.6	1.0	1.1	1.0	0.8	1.0	1.0	1.0	0.9	1.1

2016 г.	1.1	1.0	1.3	1.2	1.3	1.1	1.1	0.8	0.6	1.0	0.9	1.6	1.1
2017 г.	1.0	0.9	1.2	1.5	0.7	0.7	0.6	0.4	0.4	0.8	0.7	0.9	0.8
2018 г.	0.7	0.7	0.9	0.8	0.9	0.9	1.3	0.7	0.9	0.8	0.7	1.4	0.9
2019 г.	1.4	1.2	1.3	1.3	1.5	0.8	1.0	1.1	1.0	0.7	1.0	2.0	1.2
Средно месечно	**1.2**	**0,9**	**1,2**	**1,2**	**1,2**	**1,0**	**1,0**	**0,8**	**0,8**	**0,9**	**0,7**	**1,1**	**1,0**

Източник: Климатичен справочник за НР България

Таблица 5. Усреднена скорост на порива на вятъра (m/s) на територията на община Ихтиман

Станция Година	I	II	III	IV	V	VI	VII	VIII	IX	X	XI	XII	Годишно Усреднена скорост на вятъра
2010 г.	1.8	1.6	2.3	1.6	2.0	1.0	1.5	1.6	1.7	-	-	-	1,7
2011 г.	1.0	1.6	1.4	2.4	1.6	1.8	1.5	1.4	1.1	0.9	0.9	1.1	1.4
2012 г.	1.3	1.3	2.0	1.9	1.9	1.5	1.4	1.2	1.3	1.5	0.3	1.1	1.4
2013 г.	1.5	1.3	2.1	1.7	1.8	1.9	1.4	-	-	1.2	1.4	1.6	1,6
2014 г.	1.0	1.2	1.7	1.6	1.6	2.0	1.6	1.5	1.1	1.2	1.3	1.5	1.4
2015 г.	1.7	1.6	1.6	2.4	1.6	1.7	1.5	1.2	1.6	1.5	1.5	1.3	1.6
2016 г.	1.6	1.6	1.9	1.8	2.0	1.7	1.8	1.3	1.3	1.1	1.4	2.3	1.6
2017 г.	1.5	1.4	1.8	2.2	1.1	1.1	1.1	0.8	1.1	1.3	1.2	1.4	1.3
2018 г.	1.1	1.1	1.5	1.3	1.2	1.4	2.0	1.1	1.5	1.2	1.2	2.1	1.4
2019 г.	2.1	1.8	2.0	2.0	2.4	1.4	1.6	1.7	1.6	1.2	1.7	1.6	1.8
Средно месечно	**1.8**	**1,5**	**1,8**	**1,9**	**1,7**	**1,6**	**1,5**	**1,3**	**1,4**	**1,2**	**1,2**	**1,6**	**1,5**

Източник: Климатичен справочник за НР България

В Припланинския и нископланински климатичен район в Западна средна България Ветровете са предимно северозападни, по данни на метеорологична станция гр.Ихтиман, със средна годишна скорост на вятъра 1.6m/sec.

Диаграма 4. Годишна роза на вятъра по честота (лявата фигура) и скорост (дясната фигура)

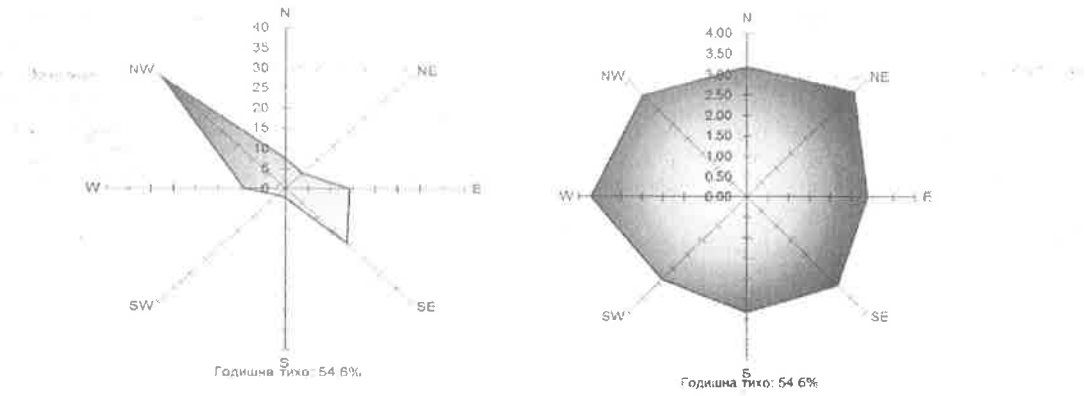

Източник: Обединение „ЕВРО АРХ ТЕХ"

В Припланинския и нископланински климатичен район в Западна средна България често падат мъгли през зимата. В периода м.декември – м.февруари мъглите се задържат най-дълго - до 9 дни.

I.2.4. ВОДИ

На територията на страната във връзка с особеностите на формиране и режим на речния отток се обособяват две хидроложки области: област със средиземноморско климатично влияние (обилни валежи, предимно от дъжд и нетрайната снежна покривка формират добре изразено зимно пълноводие) и област с континентално климатично влияние (пролетно пълноводие - снеготопене и нарастване на количеството на валежите).

Територията на община Ихтиман попада в Източно-беломорската водосборна област. Водните ресурси на общината се формират главно за сметка на оттока на р.Мътивир и нейните притоци.

Таблица 6. Списък на повърхностните водни тела в община Ихтиман и техните типове, съгласно ПУРБ на БД ИБР

Код на повърхностно водно тяло	Име на река/язовир	Код на тип	Име на тип
BG3MA800L163	Язовир Бакър дере	L13	Средни и малки полупланински язовири в екорегион 7
BG3MA800L160	Язовир Тополница	L13	Средни и малки полупланински язовири в екорегион 7
BG3MA800R161	Река Шиндар - ПБВ	R5	Полупланински тип реки в екорегион 7
BG3MA800R162	Река Мътивир и притоци	R5	Полупланински тип реки в екорегион 7
BG3MA800R225	река Тополница от яз. Тополница до устие		

Източник: БД ИБР

Забележка: Код на тип реки

L13 - Езера (Язовири); R5 - Полупланински реки; Екорегион 7 - Източни Балкани

Таблица 7. Повърхностни водни тела на територията на община Ихтиман, съгласно ПУРБ БД ДР

Код на повърхностно тяло	Име на река/ язовир	Географски обхват	Екологично състояние/потенциал	Химично състояние
BGIIS600R1015	р. Стари Искър	р. Стари Искър след язовир Огняново до вливане на р. Макоцсвека при Лесново	неизвестно	неизвестно
BG1IS600L1014	яз. Огняново	язовир Огняново	отлично	добро
BG1IS700L1005	яз. Искър	Яз. Искър	добър и по-висок	добро

Източник: БД ДР

Територията на община Ихтиман попада в обхвата на Басрйнова Дирекция "Източнобеломорски район" (БДИБР), с водосборен басейн река Марица и Басрйнова Дирекция "Дунавски район" (БДДР). В хидроложко отношение районът е беден. През землищата протичат няколко местни реки с минимален воден дебит. Всички тези реки нямат голямо значение за стопанския живот и селското стопанство на територията на общината. В хидроложко отношение районът се характеризира с твърде непостоянен дебит на водните течения. Минимални водни количества са наблюдавани през месеците юли и август, а максимални - през април и май, когато се топят снеговете.

В общината основна артерия е р.Мътивир, явяваща се десен приток на река Тополница и преминаваща през по-голямата част от територията. Същата се явява водосбор на повърхностните води в района на преминаващите няколко по-малки реки - р.Баба, р.Ръжанска, р.Малката река, р.Суха река, р.Саръшлийска, р.Мала Белица и др. Площта на водосборния басейн на Мътивир е 412 km2, което представлява 23% от водосборния басейн на река Тополница.

Най-голямата реката на територията на община Ихтиман е река Мътивир (дължина 61 km, намира се на 61 място сред реките в България). Тя извира от Вакарелската планина, влива се в язовир Тополница и отводнява голяма част от Ихтиманска Средна гора. Хидроложката й мрежа се състои от множество по-големи и по-малки притоци и долове, по-важните от които са: река Баба, река Белица, река Ръжана, Караман дере, Видня дере, Голям Граматски дол и Стипонски дол. Водният дебит на р.Мътивир е непостоянен. Реката е с дъждовно-снежно подхранване, като максимумът е през м.март, а минимумът – м.август. Среден годишен отток в пролома Серсемкале 1,50 м3/s.

Таблица 8. Хидрографски характеристики на реките (година), в Община Ихтиман

Река	Местност	Извор Координати с.ш./ и.д.	Над. в. m	Устие Координати с.ш./ и.д.	Над. в.	Дължина km	Водосбо - рен басейн km²	Среден годишен отток m³/s
р. Тополница								
р. Мътивир, приток на р. Тополница; получава се при сливането на три реки – Ръжана (лява съставяща), Мешковица (средна	преминаваща през по-голямата част от територията общината, явява се водосбор на повърхностни те води в	западната част на Ихтиманска Средна гора 42.4825° с. ш. 23.6408° и. д.	963	р. Мътивир се влива в яз. Тополница 42.4561° с. ш. 23.9906° и. д.	393	61	412	1,50 (пролом Серсемкале); дъждовно-снежно подхранване – макс. е през март,

съставяща) и Баба (дясна съставяща)	района; отводнява близо ¼ от територията на общината	а мин. – юли, август

Притоци на р. Мътивир

Ляв приток	Десен приток
р. Ръжанска	р. Баба, извира в западната част на Вакарелска планина
р. Сухия дол	р. Малката река
р. Мала Белица, най-голям приток	р. Саръшлийска
р. Булин дол	р. Соркундере
р. Хумни дол	р. Бакърдере
р. Дълбокия дол	р. Мировска
р. Мешковица	р. Расачев дол
р. Крива река	р. Елов дол
р. Малкия Грамадски дол	
р. Големия Грамадски дол	
р. Джурджин дол	
р. Белов дол	
р. Цвичи дол	
р. Слатина	

Източник: Климатичен справочник за НР България и https://bg.wikipedia

В Ихтиманската котловина водите на река Мътивир се използват за напояване и промишлено водоснабдяване.

Река Баба е десен приток на река Мътивир. Събира водите си от Вакарелската планина в землището на село Борика, тече в тясна долина и се влива в река Мътивир над гара Веринско. Страничните долове по двата и бряга са къси и гъсто разчленяват прилежащите им склонове.

В Белица планина се намира водосбора на река Белица. Притоците и са къси долове със стръмни скалисти дъна, в които целогодишно има воден отток, макар и с непостоянен дебит.

Склоновете от Еледжишкия дял на Ихтиманска Средна гора дават началото на следните по-важни долове: Любнишки; Ратьовски; Елов; Треска; Видня дере. Хидрографската мрежа в този дял е силно разчленена, като доловете се спускат стръмно към река Мътивир и река Тополница.

Доловете, които водят началото си от склоновете на Черни рид, се

вливат в Караман дере или направо в река Мътивир. По-важни от тях са: Кюп дере, Италианското дере, Сен дол, Бестов дол и Цветков дол.

На територията на Община Ихтиман има 8 язовира от местно значение с обща площ е 1 247 da:

- Язовир "Бакър дере" (Бозалан), намиращ се в землищата на с.Веринско и с.Живково, с 10 120 000m3 полезен обем (общ обем - 11 100 000m3) е най-големият язовир. Водното му ниво се поддържа от река Баба. Язовирът е предпочитано място за почивка, отдих, пикник и риболов (платена такса);
- Язовир "Джахов мост" в местността Карговица (114,338 da площ);
- Язовир "Дермен дере" в землището на с. Борика (99,825 da площ);
- Язовир "Сухи дол" в местността Средна гора (36,089 da площ);
- Язовир "Джурджин дол" (19,241 da площ) в землището на с. Веринско с полезен обем на язовира 166 000 m3;
- микроязовирите "Хаджийско дере" (30,306 da площ) и "Кочиово" (8,487 da площ) в местността Друсаница, в землището на гр.Ихтиман;
- Язовир "Бегунчица II" (13,603 da площ), находящ се в местността Милчово дере.

В източната част на територията на общината се намира и язовир "Тополница", като по-голямата част от него е разположена на територията на община Панагюрище. Язовирът е собственост и се стопанисва от Пазарджишка областна управа.

Подземните води се извличат за селскостопански, общински и промишлени нужди чрез построяването и експлоатирането на кладенци.

В Средногорската зона са обособени два артезиански басейна - Софийски и Бургаски. На територията на община Ихтиман има две подземни водни тела.

Таблица 19. Списък и типове подземни водни тела (ПВТ) на територията на община Ихтиман

Име на ПВТ	Код на ПВТ	Тип на ПВТ според хидравличните условия на горнището му
Пукнатинни води - Западно- и централнобалкански масив	BG3G00000Pt044	напорно-безнапорен
Порови води в Неоген - Кватернер - Ихтиманска котловина	BG3G00000NQ006	напорно-безнапорен

Източник: ПУРБ на БД ИБР 2016-2021

В южните склонове на Ихтиманска Средна гора се намира SPA курортът „Пчелин". Пчелинските минерални извори са едни от най-топлите в България с температура 73°C и дебит 720 l/min. В балнеоложко отношение минералната вода, с която е захранен целият комплекс, е изключително рядка и ценна. Водата съдържа: натрий, калий, калций, флуор, хлор, сулфат, хидрофосфати, хидрокарбонати, метасилициева киселина и наличие на следи от магнезий, желязо и алуминий. Водата е слабо минерализирана, сулфатно-натриево-силициева и радонова (120 емана/l).

На територията на община Ихтиман водни нива на подземните води не са високи. Подземните води се акумулират от алувиалните наслаги край реките и Ихтиманската котловина.

I.2.5. ПОЧВИ И ПОЛЕЗНИ ИЗКОПАЕМИ

Според почвено географското райониране на страната, община Ихтиман попада в Витошко - Средногорска планинска провинция на Балкано-Апенинска почвена подобласт.

Община Ихтиман се характеризира с наличие предимно на

канелени горски и кафяви горски почви. Кафявите горски почви са характерни за високите части от територията на общината (Ихтиманска и Същинска Средна гора). Доминират киселите планинско - горски почви. Ограничено са разпространени ранкери, литосоли и тъмноцветни планинско-горски почви. Канелените горски почви заемат по-ниските теренни части. Равнинните терени са заети с богат набор от ливадни почви - алувиално-ливадни, алувиално-делувиално ливадни, делувиално-ливадни и др.

Канелено горските почви са широко разпространени в Южна България - ниските хълмисти и предпланински райони (до 700-800 m н.в.), и котловинните полета на Средна и Южна България. Хумусното съдържание за тези почви в хумусно-акумулативният хоризонт е високо (4-5 %) и постепенно намалява надолу. При обработваемите почви в орницата, то е значително намаляло и е около 2,5 %.

Кафявите горски почви (Dystric Cambisols, CMd) са песъчливо-глинести тип почви. Те са широко разпространените в планинските райони над 600 m н.в. Особеност на този тип почви е наличието на „В хоризонт", характерен със съвременни процеси на изветряне на минералната си част, обилие на скелет и скални фрагменти в профила, малка дълбочина и предимно кафяв цвят. Богати са на хумус — до 12 %, като хумуса се намира в горните 10-20 cm и рязко намаляване в дълбочина. Реакцията е слабо кисела — pH 5,5-6. Средно запасени са с усвоим азот и усвоим фосфор. Нуждаят се от комбинирано торене. Тези почви обикновено са покрити с горска растителност. Кафявите горски почви почти навсякъде се намират под гори или пасища и ливади. Рядко се използват за земеделие (най-често картофи). Стопанското им значение се определя от по-особените екологични функции и свойства във връзка с водния баланс на страната. При антропогенно натоварване по-бързо се поддават на деградация, което налага грижливо използване.

В по-високите части на планините кафявите горски почви преминават в тъмноцветни горски и планинско-ливадни. На повърхността обикновено има до 5 cm горска постилка от мъртви органични остатъци, след което — 10 до 60 cm — хумусно-акумулативен хоризонт. Този тип почви да формирани от разнообразни почвообразуващи материали (елувий, пролувий), от силикатни скали с дълбочина на профила от 40-70 cm. Разположени са на склоновете с различно изложение и наклони, със значителен повърхностен воден отток.

Наносни почви (Fluvisols - алувиални, алувиално-ливадни). Това са млади почви, които се образуват от съвременните речни наноси. Решаващо значение при формирането им оказват повишеното ниво (от 1 до 3 cm дълбочина) на почвените води, както и различното им обрастване с растителност. Тези почви се срещат по поречието на реките и Ихтиманската котловина. В Ихтиманското поле има територии с кисели наносни почви със сравнително високи подпочвени води.

Площите за добив на полезни изкопаеми в община Ихтиман са 0,5% (29,01 ha) от територията на общината.

От нерудните изкопаеми по-съществено значение имат скално-облицовъчните материали, подходящи за плочи, бордюри, павета и находища на глини, пясъци и чакъли.

На територията на община Ихтиман, в близост до с.Белица в м.Ливаде (3km северозападно от населеното място), е открито находище на ***вермикулит*** - много рядък и ценен материал. Находището се намира в необработваема мера, с площ 65 000m2, като земята е общинска собственост. На мястото на находището са проведени геоложки проучвания от "Софгеопроучване" ЕООД, в периода 1988 – 1991г. Вермикулитовите продукти са приложими в строителството, машиностроенето, металургията, за производство на топло и

звукоустойчиви материали, леки акустични, пожароустойчиви и декоративни плочи, тухли и покрития, висока огнеупорна звукопоглъщаща керамика, изолация на реактори, топлообменници и пещи, хладилни инсталации до свръх ниски температури и други. В химическата промишленост и селското стопанство вермикулита се използва като адсорбент с много висок капацитет на обменни катиони, катализатор, минерален тор, дълготраен стерилен опаковъчен материал. За екологични цели вермикулита може да се използва като адсорбент в почви, замърсени от пестициди, почистване на замърсени с нефтопродукти води, за очистване на въздуха от различни газове и дим, за извличане на радионуклиди на цезия и оловото от отпадъчни води, съставки на биологични прегради на АЕЦ и др. Вермикулитът е безопасен за здравето, с което е алтернативна суровина на азбеста.

МИЕТ е издало две концесии за добив на вермикулитова суровина:

- Договор между МИЕТ и "Хеликс" ЕООД от 16.02.2007г. за държавна концесия за добив на вермикулитова суровина от находище Ливаде в местността на с. Белица за срок от 20 години при годишен добив от 40 000t. (Решение № 854/08.12.2006г. на МС). Общата площ на концесията е 537 521,5m2 (местностите Ливаде, Яворски поляни, Ушите, Крушата, Малиница и Радковец в землището на с. Белица). Концесията отстои на 850m северозападно от махала Средищна и на 510m източно от махала Горабиите;

- Договор между МИЕТ „Ойропак" ООД от 16.07.2009г. (Решение №479/18.06.2009г. на МС) и договор за концесия с МИЕТ от 16.07.2009г. за концесия за добив на подземни богатства – вермикулитова суровина от находище Белица в землището на с. Средищна, община Ихтиман за срок от 35 години. По силата на Решение №1/28.07.2011г. към договора за предоставяне на концесия от 16.07.2009г. „Ойропак" ООД е прехвърлило концесионните си права и задължения на „Волф и Мюлер

Минералс България" ООД, като последното е встъпило изцяло в концесионните права и задължения на „Ойропак" ООД. Добивът на вермикулит се предвижда да бъде по безвзривен начин, а за преработка на суровината ще бъде използвана съществуващата трошачно-сортировъчна инсталация на фирма „Волф и Мюлер Минералс България" ООД.

В землището на с. Веринско се намира находище „Али" за ***амфиболити***. Находището е с площ на 197 671m2. С Решение №610/8.08.2011г. на МС и концесионен договор от 7.11.2011г. е предоставена концесия на „ХИДРОМИНЕРАЛ" ООД за добив на амфиболити (строителни материали) от находище „Али" в землището на с. Веринско. Площта на концесията е с размер 245 356m2, включваща площта на находището и необходимите площи за осъществяване на дейността.

В м. Милошница се намира находище на инертни строителни материали. С договор към МИЕТ, находището се обслужва за търговски цели чрез концесионни права.

В района на село Полянци се намира изоставена кариера за добиване на ***гранит*** в м."Италианското дере". В същото населено място, в м."Баналчак" има и изоставена кариера за добиване на талк. До момента не са правени проучвания на тези находища.

По Общия устройствен план на община Ихтиман не се предвижда през следващите 30 години разширяване на териториите за добив на полезни изкопаеми.

I.3. ДЕМОГРАФСКА И СОЦИАЛНО-ИКОНОМИЧЕСКА ХАРАКТЕРИСТИКА

I.3.1. ДЕМОГРАФСКА ХАРАКТЕРИСТИКА

Демографските ресурси с техните образователни и квалификационни характеристики са един от решаващите фактори за местното развитие и растеж. В община Ихтиман продължават неблагоприятните демографски тенденции, формирани още в края на миналия век.

Таблица 10: Население в община Ихтиман 2016-2020г.

	2016	2017	2018	2019	2020
Всичко	**17 147**	**17 027**	**16 869**	**16 732**	**17 440**
Мъже	8 527	8 446	8 316	8 250	8 595
Жени	8 620	8 581	8 553	8 482	8 845
В града	12 723	12 692	12 690	12 641	12 640
В селата	4 424	4 335	4 179	4 091	4 800

Източник: Национален статистически институт

Динамиката показва трайна тенденция на намаляване на населението в община Ихтиман за периода до 2019г. (с около 2,5% за последните 4 години) или с 415 души през 2019г. спрямо 2016г.

През 2020г. се забелязва необичайно значително покачване броя на населението, като 100% покачването е на живущите в селата. Това не може да се сметне за трайна тенденция и се дължи на настъпилата през 2020г. пандемия от Covid-19, в резултат на която много хора от големия град предпочетоха уединението и спокойствието на малките населени места, особено когато отдалечеността от столицата е сравнително малка.

През 2020г. в общината живеят 17 440 души. Структурата на населението по пол е сравнително балансирана - 49% мъже и 51% жени. В град Ихтиман живеят 72,5%, а в селата 27,5% от жителите на общината.

През 2020г. под трудоспособна възраст е около 20% от населението на община Ихтиман. Възрастните над трудоспособна възраст

са 3 688 души или 21%. Около 59% е относителният дял на хората в трудоспособна възраст на 15 и повече години, което е добър коефициент на фона на средния за страната.

Таблица 11: Население под, в и над трудоспособна възраст по пол 2018 - 2020г.

	2018			2019			2020		
	Всичко	**Мъже**	**Жени**	**Всичко**	**Мъже**	**Жени**	**Всичко**	**Мъже**	**Жени**
Общо	**16 869**	**8 316**	**8 553**	**16 732**	**8 250**	**8 482**	**17 440**	**8 595**	**8 845**
Под трудоспособна[1]	3 469	1 768	1 701	3 458	1 754	1 704	3 468	1 755	1 713
В трудоспособна[2]	9 780	5 234	4 546	9 704	5 190	4 514	10 284	5 482	4 802
Над трудоспособна[3]	3 620	1 314	2 306	3 570	1 306	2 264	3 688	1 358	2 330

Източник: Национален статистически институт

Населението на община Ихтиман продължава да застарява. Към 2020г. децата до 14г. са едва 18,6% от жителите на общината, а възрастните над 60 годишна възраст – 24,4%.

Таблица 12: Население по възрастови групи в община Ихтиман 2016-2020г.

Години	**Общо**	**Възраст 0-14г.**	**Възраст 15-29г.**	**Възраст 30-44г.**	**Възраст 45-59г.**	**Възраст 60-74г.**	**Възраст 75+ г.**
2016	17 147	3 234	2 922	3 416	3 370	2 984	1 221
2017	17 027	3 241	2 889	3 375	3 336	2 945	1 241
2018	16 869	3 239	2 849	3 336	3 309	2 905	1 231
2019	16 732	3 239	2 832	3 232	3 363	2 840	1 226
2020	17 440	3 253	2 916	3 409	3 607	2 958	1 297

Източник: Национален статистически институт

Когато възрастовата структура е деформирана не може да се осигури както възпроизводството на населението, така и

1 Под трудоспособна възраст - до 15 навършени години.
2 В трудоспособна възраст - жени от 16 до 61 години и 2 месеца и мъже от 16 до 64 години и 1 месец.
3 Над трудоспособна възраст - тези граници са до навършването на 61 години и2 месеца за жените и 64 години и 1 месец за мъжете.

възпроизводството на трудовия потенциал. За влошаването на възрастовата структура у нас съществено допринесоха мащабните емиграционни процеси предимно сред младите възрастови групи. Емигрирането на цели млади семейства (заедно с децата) обуславя ускоряването на процеса на застаряване, което поставя натиск върху публичните разходи за пенсии, здравеопазване и социални грижи.

Таблица 13: Естествен прираст на населението на община Ихтиман 2016-2020г.

Година	Живородени			Умрели			Естествен прираст		
	Общо	Момчета	Момичета	Общо	Мъже	Жени	Общо	Мъже	Жени
2016	209	114	95	299	148	151	-90	-34	-56
2017	205	96	109	288	145	143	-83	-49	-34
2018	227	105	122	286	160	126	-59	-55	-4
2019	220	114	106	276	145	131	-56	-31	-25
2020	210	118	92	305	166	139	-95	-48	-47

Източник: Национален статистически институт

Броят и структурите на населението се определят от размерите и интензивността на неговото естествено и механично (миграционно) движение.

Естественият прираст на населението е отрицателен, средно по минус 77 души на година, като през 2020г. достига минус 95. Средногодишният брой на живородените деца в община Ихтиман за периода 2016-2020г. е 214. Средната смъртност за изследваните 5 години е 291 човека годишно. Тенденциите на ниска раждаемост и висока смъртност са трайни и са причина за отрицателния естествен прираст и задълбочаващата се демографска криза в района.

Община Ихтиман е засегната от процесите на силна урбанизация, характерни за повечето райони на страната. Наблюдаваната тенденция

на увеличението на населението в селата, и то хора в трудоспособна възраст, обуславя необходимостта от прилагане на интегриран подход и стимулиране развитието, както на административния център, така и на малките населени места в общината.

Тенденциите, като намаляваща раждаемост и застаряване на населението, се наблюдават и в останалите общини на София-област и ЮЗР и са симптоматични за страната като цяло, но в община Ихтиман през последните години са силно изразени. В допълнение продължават да се наблюдават и задълбочават негативни тенденции, като по-високи нива на смъртност и интензивна външна миграция. Комбинацията от тези негативни процеси дава основание да се говори за демографска криза и изправя сериозни предизвикателства пред бъдещото функциониране на системите на социално осигуряване и подпомагане, здравеопазване, образование и публични финанси в общината.

Според направената от НСИ прогноза населението в Югозападен район, в София-област и в частност в община Ихтиман ще продължава да намалява и застарява и в трите възможни варианта – оптимистичен, реалистичен и песимистичен.

Голямата пречка пред икономическия растеж, ще бъде значителното свиване на населението като цяло, както и конкретно на тези в трудоспособна възраст. Въпреки че коефициентите на възрастова зависимост[4] в района остават почти непроменени в дългосрочен план, номинално населението във всички възрастови групи ще се свива чувствително.

Освен намаляване на населението в периода 2020 – 2035г. и по трите варианта, прогнозата е за значителни изменения в структурата на

---

[4] *Коефициентът на възрастова зависимост показва броя на лицата от населението в „зависимите" възрасти(населението под 15 и на 65 и повече навършени години) на 100 лица от населението в „независимите"възрасти (от 15 до 64 години). Изчислява се в проценти.*

населението, ще има по-малко лица в трудоспособна възраст, които ще издържат останалата част от населението.

Абсолютния и относителен дял на населението на възраст над 65 ще нараства. Очакванията са до 2035г. този процент да е около 29,9%. Което пък ще постави под въпрос устойчивостта на осигурителната система: от едната страна ще има много получаващи, а от другата - все по-намаляващ брой работещи, т.е. внасящи осигуровки и данъци.

Застаряването на населението ще увеличава грижата за старите хора, а незадоволителните условия и недостатъчният капацитет на държавните старчески домове ще наложат нуждата от създаването на по-добре поддържани частни старчески домове. Влошаването на възрастовата структура на населението ще рефлектира и върху размера и качеството на трудовите ресурси. Застаряването на работната сила в условия на динамичен пазар на труда с постоянно променящи се изисквания към квалификацията и професионалните умения на заетите, поражда необходимостта от насърчаване на ученето през целия живот. Застаряващото население ще постави натиск върху публичните разходи за пенсии, здравеопазване и социални грижи.

Поради намаляване на жените в детеродна възраст ще намалява и раждаемостта в абсолютни стойности. Населението до 14 годишна възраст в периода 2020 – 2035г. ще намалява, което ще доведе до намаляване броя на учениците в сферата на образованието и ще се наложи закриване на отделни учебни заведения.

Като цяло, текущата демографска картина и перспективите за нейното развитие в средносрочен и дългосрочен план показват, че при равни други условия (при непроменени политики) демографският фактор ще компрометира възможността на икономическата система да генерира висок и устойчив растеж и ще понижава ефективността на

икономическата политика, насочена към осигуряването на (предпоставки за) такъв растеж.

Политиката за преодоляване на демографската криза в района трябва да е насочена към подобряване на инвестиционната среда, защото инвестициите са тези, които създават работни места и доходи, като по този начин задържат и привличат млади хора за живот и работа в общината.

I.3.2. СОЦИАЛНО-ИКОНОМИЧЕСКА ХАРАКТЕРИСТИКА

Поради отражението на пандемията от Covid-19 във всички сфери на обществения живот и най-вече по отношение на икономиката, анализът е направен към 2019г., която може да се счита за последната, позволяваща проследяване на икономическите показатели в нормална обстановка.

Средният списъчен брой на наетите лица в нефинансовите предприятия в община Ихтиман през 2018г. намалява с 20,9%. Увеличение на наетите лица се наблюдава в следните сектори: култура, спорт и развлечения с 357,1%, хотелиерство и ресторантьорство – с 22,4%, селско, горско и рибно стопанство – с 9%, професионални дейности и научни изследвания – с 5,9% и транспорт, складиране и пощи с 3,3%. Всички останали дейности отбелязват намаление на наетите в секторите в диапазона от 2,9% до 48,2%. Тази тенденция е обезпокоителна, тъй като показва намаляване на активността на населението в основни сектори като: преработваща промишленост, образование, други дейности, производство и разпределение на електрическа енергия и газообразни горива.

Средната брутна годишна заплата на наетите лица в нефинансовите предприятия в община Ихтиман показва значително

увеличение за периода 2013 - 2018г. – 44,5%. Това прави средногодишен ръст на брутната работна заплата от 6,3% за посочения период. Особено висок е ръстът на средната брутна работна заплата за секторите: образование – 120,2%, култура, спортни развлечения – 105,1%, създаване и разпространение на информация и творчески продукти, далекосъобщения – 80,1% и др. Също така увеличение се наблюдава и на средната брутна заплата в сектора търговия и ремонт на автомобили и мотоциклети.

Таблица 14. Среден списъчен брой на наетите лица в нефинансовите предприятия в община Ихтиман (бр.)

	Код по КИД 2008	2013г.	2018г	Ръст, %
	Общо за включените сектори	2690	2127	-20,9
A	Селско, горско и рибно стопанство	189	206	9,0
B	Добивна промишленост	-	..	
C	Преработваща промишленост	927	810	-12,6
D	Производство и разпределение на електрическа и топлинна енергия и на газообразни горива	8	5	-37,5
E	Доставяне на води; канализационни услуги, управление на отпадъци и възстановяване	...	...	
F	Строителство	34	33	-2,9
G	Търговия; ремонт на автомобили и мотоциклети	886	459	-48,2
H	Транспорт, складиране и пощи	243	251	3,3
I	Хотелиерство и ресторантьорство	58	71	22,4
J	Създаване и разпространение на информация и творчески продукти; далекосъобщения	17	9	-47,1
L	Операции с недвижими имоти	...	9	
M	Професионални дейности и научни изследвания	17	18	5,9
N	Административни и спомагателни дейности	...	...	
P	Образование	8	5	-37,5
Q	Хуманно здравеопазване и социална работа	146	136	-6,8
R	Култура, спорт и развлечения	7	32	357,1
S	Други дейности	24	13	-45,8

Източник: Общинска администрация, обработка Пи Ай Си, ЕООД

Таблица 15. Средна брутна годишна заплата на наетите лица в нефинансовите предприятия в община Ихтиман (лв./година)

	Код по КИД 2008	2013г.	2018г	Ръст, %
	Общо за включените сектори	7059	10198	44,5
A	Селско, горско и рибно стопанство	6049	8855	46,4
B	Добивна промишленост	-	..	
C	Преработваща промишленост	9151	12194	33,3
D	Производство и разпределение на електрическа и топлинна енергия и на газообразни горива	8206	8319	1,4
E	Доставяне на води; канализационни услуги, управление на отпадъци и възстановяване	..	..	
F	Строителство	7558	7547	-0,1
G	Търговия; ремонт на автомобили и мотоциклети	5629	9326	65,7
H	Транспорт, складиране и пощи	6126	7274	18,7
I	Хотелиерство и ресторантьорство	4322	6412	48,4
J	Създаване и разпространение на информация и творчески продукти; далекосъобщения	9263	16682	80,1
L	Операции с недвижими имоти	..	9351	
M	Професионални дейности и научни изследвания	5072	7830	54,4
N	Административни и спомагателни дейности	..	5199	
P	Образование	3656	8050	120,2
Q	Хуманно здравеопазване и социална работа	8482	11342	33,7
R	Култура, спорт и развлечения	4121	8452	105,1
S	Други дейности	3252	6549	101,4

Източник: Общинска администрация, обработка Пи Ай Си, ЕООД

В течение на 7 години общият брой на предприятията е увеличен с 8,1%. Най-голямо увеличение има при предприятията с персонал 20 - 49 души – 26,9% и сравнително малък ръст за предприятията с персонал 0-9 души – 9,2%. Броят на предприятията с персонал 50 -249 души е намален повече от 2 пъти или с 56,3%. Намаляването на броя на предприятията от последната група е твърде обезпокоително, защото се губи ефекта от икономия на мащаба на по-големите предприятия и се намаляват възможностите за влагане на труд от местното население. Тези данни много добре се съгласуват с намалението на средния списъчния състав на персонала по КИД 2008, посочен по-горе.

Таблица 16. Динамика на броя на предприятията в община Ихтиман (бр.)

Групи персонал	2013г.	2019г	Ръст, %

Общо	542	586	8,1
0 – 9	500	546	9,2
10 – 49	26	33	26,9
50 - 249	16	7	-56,3

Източник: Общинска администрация, обработка Пи Ай Си ЕООД

Предприятията в община Ихтиман показват увеличение на произведената продукция с 4,6%. Това увеличение се формира под влияние на значителното увеличение на произведената продукция в предприятията с персонал 10 - 49 души, но то незначително компенсира намалението на произведената продукция в предприятията с персонал 50 - 249 души. Увеличението на произведената продукция от предприятията с персонал 0 - 9 души е под средното за всички предприятия. Произведената продукция в предприятията с 0 - 9 души персонал е запазило своя дял в произведената продукция на около 21,4%. Делът на предприятията с персонал 50 – 249 души в произведената продукция намалява от 67,5% на 60,3% през 2019г.

Диаграма № 5. Динамика на предприятията в община Ихтиман

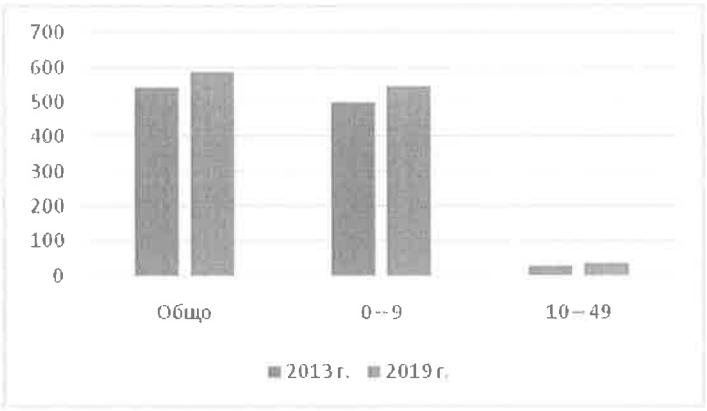

Източник: Пи Ай Си, ЕООД

Таблица 17. Произведена продукция в предприятията на община Ихтиман (хил. лв).

Групи	2013 г.	2019 г.	Ръст, %
Общо	149 458	156 379	4,6
0 - 9	32 043	33 431	4,3
10 - 49	16 552	28 705	73,4
50 - 249	100 863	94 243	-6,6

Източник: Общинска администрация, обработка на Пи Ай Си ЕООД

Приходите от дейността на предприятията в община Ихтиман за 7 годишен период отбелязват значително намаление – 21,9%. Отново най-голямо намаление се отбелязва за предприятията с персонал 50 - 249 души – 35,6%. Има увеличение на приходите само за групата предприятия с персонал 10 - 49 души – 9,3%, но тези приходи не променят общата тенденция на намаляване на приходите от дейността на предприятията в община Ихтиман. Отново се наблюдава силно намаление на дела на предприятията с персонал 50 – 249 души в приходите от дейността в община Ихтиман.

Таблица 18. Приходи от дейността на предприятията в община Ихтиман (хил. лв.)

Групи	2013 г.	2019 г.	Ръст, %
Общо	282 637	220 870	-21,9
0 - 9	70 386	63 268	-10,1
10 - 49	46 626	50 968	9,3
50 - 249	165 625	106 634	-35,6

Източник: Общинска администрация, обработка на Пи Ай Си ЕООД

Общата печалба на предприятията в община Ихтиман през 2013г. е 2 969 хил.лв. Тя се формира основно от печалбата на предприятията в групата 0-9 души – 3 549 хил.лв. и в по-малка степен от печалбата на предприятията в групата 50 - 249 души. На загуба са само предприятията

в групата 10 - 49 души, която като дял е 43,3% от общата печалба, т.е. значителна.

Таблица 19. Печалба от дейността на предприятията в община Ихтиман през 2013г. (хил. лв.)

Групи	Приходи	Разходи	Печалба
Общо	282 637	279 668	2 969
0 - 9	70 386	66 837	3 549
10 - 49	46 626	47 972	-1 346
50 - 249	165 625	164 859	766

Източник: Общинска администрация, обработка на Пи Ай Си ЕООД

През 2019г. предприятията в община Ихтиман имат значителна загуба – 3 565 хил.лв. Тази загуба се формира под влияние на много голямата загуба на предприятията от групата с персонал 0 - 9 души и тя не може да се компенсира от печалбата на предприятията в другите две групи. Промяната в печалбата от дейността на предприятията в община Ихтиман е обезпокоителна, защото не позволява повишаване на ефективността на предприятията и не задоволява интересите на инвеститорите, особено в предприятията с персонал 0 - 9 души. Тази обезпокоителна тенденция изисква допълнителни изследвания, за да се установи защо в течение на такъв кратък период се стига до такава голяма загуба от дейността на предприятията с персонал 0 - 9 души в община Ихтиман.

Промяната от печалба към загуба общо за предприятията в община Ихтиман е значителна. За период от 7 години печалбата средногодишно е намалявала абсолютно с 933 хил.лв. По такъв начин през 2019г. загубата е вече 120% спрямо печалбата през 2013 г. Най-голямо увеличение на загубата се регистрира в предприятията с персонала 0 - 9 души –

средногодишното намаление на печалбата е 1 235 хил.лв., за да се достигне до загуба от 8 599 хил.лв. през 2019г. Следва да се отбележи, че тази група предприятия е формирала основната част от загубата на предприятията в община Ихтиман през 2019г. Необходимо е да се отбележи преминаването от загуба към печалба на предприятията с персонал 10 - 49 души. Те увеличават печалбата си и ликвидират загубата в началото на периода – 2013г. Предприятията в персонал 50 - 249 души са увеличи печалбата си повече от 2,6 пъти. Може да се твърди, че през периода управлението на предприятията от групите 10 - 49 и 50 - 249 души се управляват по-успешно и стават по-конкурентоспособни на пазара. Те създават условия за иновации и обновяване на производство, като гарантират достатъчно висока норма на печалба на инвеститорите/собствениците си.

Таблица 20. Печалба от дейността на предприятията в община Ихтиман през 2019г. (хил.лв.)

Групи	Приходи	Разходи	Печалба
Общо	220 870	224 435	-3 565
0 - 9	63 268	71 867	-8 599
10 - 49	50 968	48 685	2 283
50 - 249	106 634	103 883	2 751

Източник: Общинска администрация, обработка на Пи Ай Си ЕООД

Таблица 21. Промени в печалбата/загубата на предприятията в община Ихтиман през периода 2013 – 2019г. (хил.лв.)

Групи	2013 г.	2019 г.	Ръст, %
Общо	2 969	-3 565	-120,1
0 – 9	3 549	-8 599	-242,3
10 – 49	-1 346	2 283	-169,6
50 – 249	766	2 751	259,1

Източник: Общинска администрация, обработка на Пи Ай Си ЕООД

Разходите за придобиване на ДМА от предприятията в община Ихтиман намаляват с 47,5% през 2019г., т.е. почти 2 пъти в сравнение с 2013г. В по-малка степен намалява стойността на придобитите ДМА – 28%. Общото заключение е, че независимо от регистрираната печалба за предприятията в групите 10 - 49 и 50 - 249 души, същите предприятия почти не влагат средства за развитие на производството и за иновации. Последното може да се прецени като изоставане на предприятията в развитието им като стопански единици и произтичащите от това негативни последици.

След силния икономически спад в периода на 2008г. през последните години в община Ихтиман се наблюдава стабилизация и оживление на икономическата активност. Най-голямо е увеличението в отраслите "Търговия и услуги", "Преработвателна промишленост", "Хотели и ресторанти".

Независимо от относителното нарастване, ръстът на инвестициите в града е недостатъчен за по-значително структурно преустройство на неговата икономика. Този недостиг е сред основните причини за тежкото състояние на някои от големите промишлени дружества, определящи доскоро облика на общината, а и на областната икономика.

Особено важна в това отношение е подготовка на общинското ръководство за изграждане на Индустриален парк и зона за Спедиция и транспорт, разположени в близост до националната транспортната инфраструктура. Това ще осигури на общината редица сравнителни предимства към момента, когато София ще започне да пренасочва част от инвестициите. Приоритетни направления на индустриалния парк са екологично чисто производство, основаващо се на науката и бизнес в

следните отрасли: логистика и спедиция, складове, електроника, хранителна и преработваща промишленост.

Община Ихтиман ще разглежда своите възможности за развитие в контекста на допълване на икономиката на столичния град, като основен търговски, транспортен и административен център.

Структуроопределящи отрасли за развитието на общината са:

- металообработваща промишленост;
- текстилна промишленост;
- хранително-вкусова промишленост;
- търговия и услуги.

В община Ихтиман са регистрирани над 200 дружества, имащи търговски обекти, кафе-сладкарници, кафе-аперитиви и ресторанти. В отрасъла са заети над 500 човека. В сферата на търговията и услугите проблемите са в селата и преди всичко малките населени места в общината. На този етап за развитието на селски туризъм в общината няма условия, поради неразвита инфраструктура и предлагане на подходящи услуги.

Анализът на водещите стопански субекти, икономически сектори и подотрасли, които имат структуроопределящо значение за икономиката на община Ихтиман, е представен по най-актуални към 2015г. данни за приходи от продажби и заети лица на регистрираните в Търговски регистър и реално активни икономически субекти. Целта е да се открояят секторите и дружествата, които генерират приходи, формират принадена стойност и разкриват работни места в реалната икономика на общината. Към 31.12.2015г. регистрираните и съществуващи със седалище и адрес на управление в община Ихтиман фирми са 1 451 бр. От тях 507 фирми реално упражняващи стопанска дейност и са използвани обобщените

данни за тях. От всички фирми, регистрирани на територията на община Ихтиман, едва 35 са регистрирани извън град Ихтиман, като повечето от тях са регистрирани в с.Вакарел, с.Стамболово, с.Веринско и др. Така 93% от бизнеса е съсредоточен в гр.Ихтиман. Трябва да се отбележи факта, че съществуват редица фирми с регистрация в общината, които на практика осъществяват своята дейност на територията на цяла Софийска област и главно в Столична община.

Подобно на тенденциите в национален и европейски мащаб, в община Ихтиман най-голям е броят на микро предприятията - общо 92% от всички стопански субекти, малките предприятия са 7%, а средните са 2%. Към 31.12.2015г. в общината няма регистрирани големи предприятия с над 250 заети.

Средните предприятия с над 50 заети лица формират около 32% от общите приходи от продажби, реализирани от всички активни фирми и в тях са заети около 1/3 от работещите в общината. Най-голямо предприятие като работодател от частния сектор е „ВМВ – МЕТАЛ" ЕООД, което работи в областта на леенето на чугун и в него са заети 223 души.

От анализа на данните от Търговския регистър се налага изводът, че отрасъл преработвателна промишленост е най-големият източник на приходи в икономиката на града, като в него са заети и най-голям брой работещи. Тези резултати се постигат от относително малък брой фирми, в сравнение с компаниите, опериращи в секторите търговия и услуги. На второ място по брой заети и нетни приходи от продажби е сектор търговия, представен и от най-голям брой стопански субекти, предимно микро предприятия. Откроява се сектор транспорт, който е позициониран на трето място по приходи от продажби и нает персонал и е със сравнително малък брой фирми, опериращи в сектора. Сектор селско стопанство е слабо представен. Сектор услуги попада в зоната с ниска

стопанска активност, с относително нисък дял на приходите, генериран от сравнително голям брой малки фирми.

В рамките на отрасъл преработвателна промишленост общо по трите показателя: брой стопански субекти, нетни приходи от продажби и заети лица, най-висок е делът на активните фирми от хранително-вкусовата промишленост, следван от сектор шивашка промишленост и дърводобив.

Хранително-вкусовата промишленост в община Ихтиман е структуроопределящ отрасъл и се характеризира с най-високата производителност на труда на единица заетост спрямо останалите подотрасли. Тя е над 1,6 пъти по-висока от средната стойност за отрасъл преработваща промишленост. В този подотрасъл оперират около 29% от фирмите в преработвателната промишленост - главно микро и малки предприятия, на които се падат около 49% от приходите от продажби и 30% от заетите в отрасъла. Основните дейности са производство на хляб, хлебни изделия, ядки, преработка на плодове и други.

Подотрасъл шивашка промишленост има сравнително нисък дял от общите приходи от продажби в преработващата промишленост, но по отношение на заетите лица е на второ място, което доказва ниската производителност на труда в сектора, характерна за този подотрасъл в страната като цяло. Основно фирмите се занимават с производство на ризи, блузи, горно и долно облекло. Повечето от шивашките фирми са микро и малки предприятия.

Подотрасъл дърводобив и мебелна промишленост е на трето място в общината според броя на фирмите с основен предмет на дейност дърводобив, дървопреработване, производство на мебели. В сектора оперират предимно микропредприятия, занимаващи се с дърводобив, дървообработващи предприятия в района не са регистрирани.

Функционират само няколко дъскорезници в гр. Ихтиман. На територията на община Ихтиман работи само едно мебелно микро предприятие.

Важно предприятие за икономиката на общината е „ДГС – Ихтиман". Предприятието е отговорно за стопанисване и опазване на горския фонд, както и за екологосъобразно използване на горските ресурси. В натоварения сезон в стопанството се наемат над 200 лица, част от които ромско население, като по този начин се осигурява временна заетост на част от рисковата група - трайно безработните и неквалифицирани хора. Общинските гори играят съществена роля като източник на дървесина и други ползвания на района и прилежащите общини и осигуряват поминък на голяма част от местното население, заето в дърводобива и стопанисването. Според броя на заетите подотрасълът се нарежда на четвърто място с 14% от всички заети в общината, но все пак общата производителност на труда, измерена чрез показателя приход на единица зает, е по-ниска от средната за общината и оставя този подсектор на промишлеността на едно от последните места.

Средногодишно добивът на строителна дървесина от общинските гори възлиза на 9 800m3, а на дърва за огрев – 6 510m3. Мястото на горите в икономиката на района придобива все по-голямо значение, като увеличава дела на недървопроизводителните функции на гората.

Търговията е водещ сектор в община Ихтиман - на първо място по брой на фирмите - 46%, на второ място по заетост - 27% и нетни приходи от продажби - 22%. Регистрираните фирми са основно микро предприятия.

Сектор „Транспорт" е на едно от водещите места по значение в община Ихтиман. От икономически активните фирми в общината 8% са с този предмет на дейност. Това са микро, малки и средни предприятия. Транспортът осигурява заетост на 10% от заетите в общината и генерира

18% от нетните приходи от продажби, с което се нарежда на трето място в община Ихтиман. Основният предмет на дейност на фирмите е товарният автомобилен транспорт. С висок дял на приходите в сектора е „Ягуар - 02" ЕООД, следван от „ИНД ЕКС ТРЕЙД" ЕООД и др.

Строителството е със сравнително нисък дял. Фирмите от отрасъла са микро и малки предприятия и се занимават с общо строителство на сгради и съоръжения.

Селското стопанство е относително слабо застъпено. Делът на заетите в сектора е 2% от общия брой заети в общината, а нетните приходи от продажби са 3%. Основните подсектори са растениевъдство и комбинирано растениевъдно и животновъдно стопанство. Растениевъдството е водещият подсектор, в който са заети 91% от работещите в сферата на селското стопанство. Основните култури са зърнени, технически, клубеноплодни и фуражни култури. Към 31.12.2015г. на територията на община Ихтиман са регистрирани 232 земеделски производители, като 158 от тях са регистрирани на територията на гр.Ихтиман. Към 31.04.2014г. на територията на община Ихтиман са регистрирани едва 7 животновъдни ферми за производство на краве мляко съгласно Наредба №4 на МЗХГ от 19.02.2008г.

Основни изводи за нефинансовите предприятия в община Ихтиман:

- на територията на община Ихтиман най-голям е броят на микро предприятията - общо 92% от всички стопански субекти, малките предприятия са 7%, а средните са 2%. Към 31.12.2015г. в общината няма регистрирани големи предприятия;
- най-голям е броят на регистрираните фирми в гр.Ихтиман, като в тях работи по-голямата част от заетото население;
- икономиката в община Ихтиман постепенно се стабилизира след спада от кризата през 2009 - 2010г. и в някой от секторите нетните

приходи от продажби са надминали нивата от преди кризата през 2008г. Такива са сектора селско стопанство, търговия и ремонт на автомобили, транспорт и складиране. Предвижда се, че стабилността на тези сектори ще продължи, а приходите в селско стопанство и складиране ще се увеличават постоянно във връзка с благоприятното положение в близост до столицата и отличните комуникационни връзки;

- през 2015г. с най-високи дял са нетните приходи от продажби от дейностите преработвателна промишленост - 48,7% от общите приходи от продажби в общината; търговия, ремонт на автомобили и мотоциклети - с дял от 24% и транспорт, складиране и пощи - около 10%;

- преработвателната промишленост е най-големият източник на приходи в икономиката на града, като в него са заети и най-голям брой работещи. На второ място по брой заети и нетни приходи от продажби е сектор търговия, представен и от най-голям брой стопански субекти. Сектор услуги попада в зоната с ниска стопанска активност, с относително нисък дял на приходите, генериран от сравнително голям брой малки фирми. Откроява се сектор транспорт, който е позициониран на трето място по приходи от продажби и нает персонал и е със сравнително малък брой фирми, опериращи в сектора;

- в рамките на отрасъл преработвателна промишленост общо по трите показателя: брой стопански субекти, нетни приходи от продажби и заети лица, най-висок е делът на активните фирми от хранително-вкусовата промишленост, следван от сектор шивашка промишленост и дърводобив;

- туризмът не е добре развит, но очакванията са тази тенденция да се промени, защото съществува добър потенциал за неговото развитие, както и за развитието на ловен туризъм.

Перспективите за развитие на общинската икономиката са свързани с ***комбиниране на заетост на населението с използване на местните ресурси***. В общината има достатъчен брой население в трудоспособна възраст. Основните природни ресурси са: горски територии, пасища, мери и ливади, по-малко земеделски земи, язовири и наличие на вода за напояване. Тези природни ресурси следва да се оформят като ***зони за въздействие при развитието на икономиката на общината***, а именно:

- Оптимално използване на горския фонд, като едновременно със сечите се провеждат и мероприятия по засаждане на нови гори с традиционни широколистни видове, характерни за полупланински и средно високи планини.

- Използване на пасищата, мерите и ливадите за отглеждане на едър и дребен рогат добитък. Съществуват потенциални възможности за свободно отглеждане на такива животни за месо при спазване на изискванията за биологично чисто животновъдство.

- Използване на горите и водоемите на общината за развитие на туризма. Това, обаче, е органически свързано с подобряване на пътната мрежа в общината, развитие на туристическа суперструктура (места за настаняване и заведения за хранене и развлечение) и допълните услуги в туристическия сектор.

- Подобряване използването на земеделските земи чрез възстановяване на напояването на земите и ориентиране към производство но зеленчуци и плодове, които са типични за такъв тип климатични условия: ябълки, круши, сливи и др.

- Използване на водите на язовирите за напояване, рибовъдство, спорт и туризъм.

- Използване на замърсени или неизползваеми терени за производство на електрическа енергия от слънцето.

Друго потенциално направление е ***създаване на зона за въздействие съвместно със съседните общини***: Елин Пелин, Мирково, Панагюрище, Лесичево, Костенец, Самоков и разбира се Столична община. Взаимодействието между съседните общини следва да се насочи към търсене на наши и чужди инвестиции за развитие на икономиката в цитираните общини. Тук е възможно и износ на производства от София към тези общини, тъй като те разполагат с достатъчно население в трудоспособна възраст, финансови и други ресурси.

Трети потенциал е ***възстановяване на дейности***, които през 2019г. са отбелязани намаление спрямо предходни периоди.

Промишленост

Хранително-вкусовата промишленост в община Ихтиман е структуроопределящ отрасъл и се характеризира с най-високата производителност на труда на единица заетост спрямо останалите подотрасли. Тя е над 1,6 пъти по-висока от средната стойност за отрасъл преработваща промишленост. В този подотрасъл оперират около 29% от фирмите в преработвателната промишленост - главно микро и малки предприятия, на които се падат около 49% от приходите от продажби и 30% от заетите в отрасъла. Основните дейности са производство на хляб, хлебни изделия, ядки, преработка на плодове и други.

Подотрасъл шивашка промишленост има сравнително нисък дял от общите приходи от продажби в преработващата промишленост, но по отношение на заетите лица е на второ място, което доказва ниската производителност на труда в сектора, характерна за този подотрасъл в страната като цяло. Основно фирмите се занимават с производство на

ризи, блузи, горно и долно облекло. Повечето от шивашките фирми са микро и малки предприятия.

Подотрасъл дърводобив и мебелна промишленост е на трето място в общината според броя на фирмите с основен предмет на дейност дърводобив, дървопреработване, производство на мебели. В сектора оперират предимно микропредприятия, занимаващи се с дърводобив, дървообработващи предприятия в района не са регистрирани. Функционират само няколко дъскорезници в гр.Ихтиман. На територията на община Ихтиман работи само едно мебелно микро предприятие.

Селско и горско стопанство

Селско стопанство

Общата площ на всички земеделски земи в община Ихтиман е 199 949 da, разположени в землищата на 16 села. Другите 11 села нямат земеделска земя. Голям процент от обработваемата земя е разположена в полупланински и планински райони. Съгласно приетата у нас система за категоризация земите на територията на общината попадат от трета до десета категория.

Добрите земеделски земи на територията на община Ихтиман попадат в землищата на гр.Ихтиман и селата: Живково, Веринско, Боерица, Полянци, Черньово и Стамболово.

Поливните площи са в размер на 3 901,3 ha или това са 26,4% от обработваемите земя, което може да се прецени като висок процент спрямо друга общини в страната. Не е известно дали площите са реално напоявани и как се използват.

Обработваемата земя заема 75,7%, а мерите и пасищата – 24,3%. Трайните насаждения заемат изключително малък дял от обработваемата земя, независимо от добрите климатични условия за тяхното отглеждане.

Таблица 22. Структура на стопанисваната земя в община Ихтиман (ha)

№	Категории земи	ha	Дял, %
	Стопанисвана земя (I+II)	19994,9	
I.	Обработваема земя (1+2+3) в т.ч.	14751,3	75,7
1.	Ниви	13 510,3	91,6
	Разсадници/опитни полета	-	-
2.	Трайни насаждения	65,2	0,4
3.	Ливади	1 175,8	8,0
II.	Мери, пасища	4 735,7	24,3
	Високо планински пасища		
III.	Полски пътища и просеки		
IV.	Непригодни земи		

Източник: ОЗС, гр. Ихтиман

Диаграма № 6. Структура на стопанисваната земя в община Ихтиман

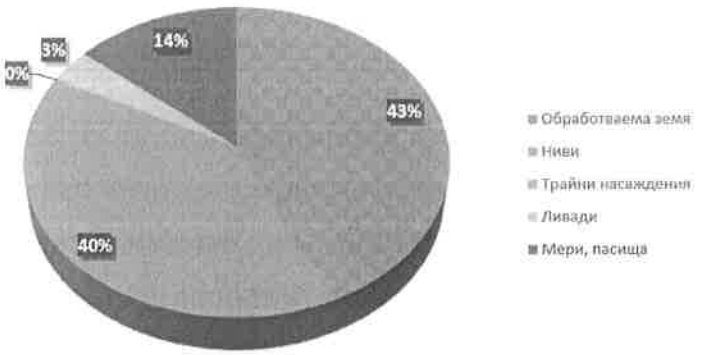

Източник: Пи Ай Си, ЕООД

Земеделската земя се разпределя както следва:

- Държавна земя – няма;
- На юридически лица – няма;
- Общинска земя - 68 963 da;
- Частна – 126 643 da.

На човек от населението се падат около 10,2 da обработваема земя. До 3 da притежават – 288 756 собственици (59%). Земеделските имоти са 48 303 бр. със средна площ на 1 земеделски имот - 4,04 da. Голяма част от земеделските парцели на територията на общината са с големина от 3 до 10 da, което представлява 67% от общата земеделска площ. Арендуването на земеделските земи е от голямо значение при изграждането на конкурентноспособни земеделски стопанства.

Обработваемата земя на община Ихтиман възлиза на 194 880 da. Тя се използва по следния начин:

- Ниви – 135 103 da;
- Пасища – 47 357 da;
- Ливади – 11 768 da;
- Овощни градини – 652 da.

Селското стопанство в община Ихтиман е относително слабо застъпено. По статистически данни от 2012г. това е един от най-слабо развитие стопански отрасли в общинската икономика. Делът на заетите в сектора е 2% от общия брой заети в общината, а нетните приходи от продажби са 3%. Основните подсектори са растениевъдство и комбинирано растениевъдно и животновъдно стопанство. Използваемостта на обработваемата земя е 50 – 60%.

За съжаление липсва актуална информация за състоянието на селското стопанство и преди всичко на земеделието на територията община Ихтиман. Въпреки, че през 2020г. е правено проучване на състоянието на селското стопанство, Областната и общинската служба по земеделие са в състояние да предоставят твърде скромна актуална статистическа информация.

Регистрирани са 75 бр. арендатори. Арендуваната земя е в размер на 564,1 ha, разпределена между 14 арендатори. В с.Борика, в местността "Тоз" за отглеждане на лешници и трюфели, са арендувани земи за 30 години.

Към 31.12.2015г. на територията на община Ихтиман са регистрирани 232 земеделски производители: Ихтиман – 158, Белица - 1, Боерица - 6, Борика - 3, Вакарел - 13, Веринско - 5, Живково - 11, Мирово - 2, Мухово - 3, Пауново - 1, Полянци - 2, Селянин - 1, Черньово - 15 и още 11 бр. в другите села.

Земеделските земи в община Ихтиман се отличават с липса на антропогенно въздействие по отношение замърсяване с тежки метали или други промишлени замърсители, с изключение на районите около бившето предприятие "Чугунолеене" АД и местата на бившите табани (депа) на завода, както и около яз. „Тополница".

Антропогенно влияние, като резултат от земеделското използване на обработваемите територии, се изразява в активизиране на ерозионните процеси и скъсяване на почвения профил, загуба на органично вещество, намаляване на почвеното плодородие, вкиселяване и др.

Растениевъдството е водещият подсектор, в който са заети 91% от работещите в сферата на селското стопанство. Почвено-климатичните условия в района на общината са благоприятни за отглеждането на широк набор от култури: зърнено-житни (пшеница, ечемик, царевица и др.), зърнено-бобови, зеленчукови, технически, фуражни, ягодоплодни и овощни насаждения. Основните отглеждани култури са: зърнени, технически, кореноплодни и фуражни.

В периода 2014 – 2015г. се наблюдава ръст на броя на селскостопанските производители, както и площта на засетите култури, по данни на Областна дирекция Земеделие - Софийска област.

По данни на общинската администрация на територията на общината се отглеждат следните култури:

- пшеница – 15 350 da;
- ечемик – 4 030 da;
- слънчоглед – 1 000 da;
- лешници – 350 da;
- малини – 250 da;
- лавандула – 210 da.

Таблица 23. Отглеждани земеделски култури за 2020 стопанска година в община Ихтиман

Вид култура	Площ (da)
Пшеница	21860
Ечемик	3950
Ръж	447
Тритикале	1000
Рапица	935
Слънчоглед	13521
Царевица за зърно	188
Картофи	6700
Трайни насаждения – в т.ч. ябълки	42
Круши	13,6
Сливи	224
Вишни	25
Череши	28
Орехи	19,8
Малини	264,6
Ягоди	24,8
Етерично маслени – в т.ч. лавандула	231

Общо	49473,8

Източник: Областна служба „Земеделие", МЗХГ, 2021 г.

Данните на Областна служба „Земеделие" към МЗХГ за 2020 стопанска година показват, че има увеличение на видовете земеделски култури, които се отглеждат на територията на община Ихтиман и обработваемите площи, в сравнение с данни, които се съдържат на официалната страница на общината. В същото време, в справката от МЗХГ липсва информация за други стопански години, и тя не може да бъде сравнена и анализирана. Също така, липсва информация за добитото количеството от различните видове земеделски култури, които се добиват на територията на община Ихтиман.

Пшеницата заема 44,2% от площите, слънчогледът – 27,3% или общо 71,5%. Т.е. площите с такива култури напълно съответства на заетите площи с такива култури в страната. Наблюдава се монокултурно земеделие, което е твърде неблагоприятна тенденция за общината.

Животновъдството се развива в малки стопанства, които реализират продукция предимно за задоволяване на собствените си нужди. Развитието на свиневъдство и птицевъдство е ограничено поради относително слабото отглеждане на фуражни култури (царевица и др.) в района. В същия момент природните условия в района на общината са подходящи за развитие на производството на мед. Благоприятно за това производство е наличието на големи горски масиви и естествени пасища, които са екологично чисти, но не се използват за животновъдство.

Към 31.04.2014г. на територията на община Ихтиман са регистрирани едва 7 животновъдни ферми за производство на краве мляко, съгласно Наредба №4 на МЗХГ от 19.02.2008г.

По данни на общинската администрация на територията на общината се отглеждат следните видове и бройки животни:

- Птици – 15 600 бр.;
- Овце – 4 460 бр.;
- Говеда – 1 460 бр.;
- Свине – 1 700 бр.;
- Пчелни семейства – 1 200 бр.;
- Зайци – 1 100 бр.

Към м. март 2021г. в община Ихтиман има регистрирани в системата на БАБХ: говеда, биволи, дребни преживни животни (овце и кози) и коне. Отглежданите говеда са регистрирани по различни категории: автохтонни и неавтохтонни на възраст от 6 до 24 месеца и над 24 месеца, които се отглеждат за мляко или месо. Не може да бъде направен анализ на динамиката на отглежданите животни, т.к. такава информация в системата липсва за предходните години и не е предоставена от специализираните държавни институции при поискване от кмета на общината.

В населените места от община Ихтиман се отглеждат и дребни преживни животни (ДПЖ): овце и кози. Автохтонни кози не се отглеждат. Отглеждат се 556 бр. неавтохтонни кози, най-много в с.Мухово, гр.Ихтиман и с.Полянци. Кози се отглеждат общо в 6 села и гр.Ихтиман. Козите се отглеждат от общо 22-ма земеделски производителя само ФЛ. Средно се падат по 25,3 бр. кози на 1 земеделски производител. Липсва информация за количествата добита продукция от животните.

В общината се отглеждат общо 1 108 автохтонни овце на възраст над 12 месеца в гр.Ихтиман и 4 села. Най-много автохтонни овце се отглеждат в гр. Ихтиман и с. Живково. Животните се отглеждат от общо 17 ЗП само ФЛ, като средно на един ЗП се падат по 65,2 бр. овце. Липсва информация за количествата добита продукция от животните.

На територията на община Ихтиман се отглеждат и 56 автохтонни и 182 неавтохтонни коне на възраст над 6 месеца. Автохтонните животни се отглеждат в три населени места: гр.Ихтиман и селата Вакарел, и Борика. Най-много животни се отглеждат в с.Вакарел от ООД. Животните се отглеждат от 5 ЗП: 4 бр. ФЛ и една фирма. На един ЗП се падат средно по 11,2 бр. коне.

От Плана за интегрирано развитие на община Ихтиман за 2021 – 2027г. прави впечатление, че има разминаване между предоставената информация от БАБХ и ОС „Земеделие", МЗХГ. В предоставената информация на ОС „Земеделие" има информация за свине, птици и пчели, каквато няма в информацията на БАБХ. В същото време в справката на ОС „Земеделие", МЗХ, която се базира на данни подадени от Общинска служба „Земеделие", гр. Ихтиман са посочени повече говеда, биволи, овце и коне, отглеждани на територията на общината, отколкото има в базата данни на БАБХ (не са чипирани). Възможно е това да се дължи на отглеждани животни, които не са регистрирани в базата данни на БАБХ. В същото време, според информацията на БАБХ, на територията на общината се отглеждат повече кози, които са чипирани, отколкото се посочени в справката на ОС „Земеделие". Това показва, че има сериозни проблеми със събираната информация от МЗХГ. В информацията на ОС „Земеделие" е посочено, че на територията на община Ихтиман през 2019г. и 2020г. не са отглеждани свине. Очевидно, това важи за потенциални свинеферми, за които няма информация, но едва ли в домашни условия не се отглеждат свине в община Ихтиман. От данните на МЗХГ е видно, че през 2020г. значително се увеличава броят на птиците спрямо 2019г., които се отглеждат в общината. Имайки предвид, че става дума за малък брой животновъдни обекти, видно е че става дума за пазарни и полупазарни обекти. Липсва информация за птици, отглеждани в домашни условия в населените места. Значително се

увеличава и броят на пчелните семейства и животинските обекти, в които се отглеждат. За съжаление липсва информация за повече години от изтеклия планов период и не може да се направи по-сериозен анализ на тенденциите в животновъдството на територията на община Ихтиман. Също така, липсва информация за количествата добита животинска продукция: месо, мляко, яйца, мед, вълна и др.

От всичко казано до тук се стига до извода, че развитието на селското стопанство в община Ихтиман в голяма степен повтаря модела на развитие на селското стопанство в страната: монокултурно земеделие с прекалено голяма отглеждане на зърнени и маслодайни култури, много слабо развитие на фуражното земеделие, липса на отглеждане на зеленчуци и плодове.

Животновъдството е също много слабо развито, въпреки сравнително големият броя животни, които се отглеждат преобладаващо от физически лица в личното стопанство. При огромните площи на пасища, мери и ливади броят на отглежданите животни е незадоволителен.

На пазарни принципи се отглеждат само зърнените и маслодайни култури, докато останалите дейности в селското стопанство имат полупазарен характери или задоволяват нуждите на домакинствата в общината.

Наличието на много води не е създало условия за разширяване на поливните площи. Част от водоемите са запуснати, заблатени или се използват ограничено за риборазвъждане без да има данни за добития улов от тях.

Особено внимание следва да се отдели на информацията за развитието на селското стопанство в общината. Няма пълна и достоверна информация за динамиката на производството на селскостопанска

продукция, засетите площи, отглежданите животни и др. Наблюдава се разминаване в показателите на селското стопанство, които се събират, обработват и предоставят на органите на управление в общината и ДФЗ и МЗХГ.

По отношение развитието на селското стопанство в общината могат да бъдат дефинирани редица ***проблеми***, като например:

- Обработваемите земи са раздробени, с малки размери и се наблюдава много бавен процес на уедряване за по-ефективно използване на плодородните земи.
- Много ниско е равнището на развитие на поливното земеделие, което е едни от факторите за високи и устойчиви добиви. Остаряла и амортизирана система за напояване въпреки наличието на води за напояване.
- Продължаващо обезлюдяване на малките и планински села – в половината от населените места на общината населението е под 10 души на преклонна възраст.
- Силна е зависимостта на населението от селското стопанство за задоволяване на лични нужди при непазарни условия. Този процес е твърде неблагоприятен за община, която е разположена между два от най-големите градове на страната, за които е възможно да се предоставя биологично чиста продукция на стоки от първа необходимост.
- Загуба на почвеното плодородие в резултат от водна и ветрова ерозия, монокултурно земеделие, засоляване, вкиселяване и механична деградация.
- Силно амортизирана и/или липсваща основна инфраструктура: пътища, ВиК, социална инфраструктура и др. в общината.

Перспективите за развитие на селското стопанство в община Ихтиман може да се определят в следното:

- Устойчиво развитие на селското стопанство за осигуряване на хранителни продукти и производство на такива продукти с висока добавена стойност при устойчиво управление на природните ресурси, чрез въвеждане на иновации в подсектори на селското стопанство: овощарство, животновъдство, рибовъдство и аквакултури и др.

- По-ефективно мобилизиране на потенциала на общината за постигане на балансирано социално и териториално развитие, в съчетание с привличане на инвестиции и създаване на работни места за населението, което почти не е намаляла в течение на последните 14 години.

- Значително внимание на устойчивото използване на водите на общината, чрез възстановяване и модернизиране на хидромелиоративната инфраструктура, осигуряваща ефективно ползване на водата (ниски загуби), достъпни цени, добро управление. Възстановяване и реконструкция на съоръженията за предпазване на земите на общината от вредното въздействие на водите.

- Максимално насърчаване развитието на биологичното земеделие като основа за използване на възможностите за разнообразяване на земеделските дейности в общината, за които има много добри природни условия. Това е особено необходимо за селата на общината, застрашени от обезлюдяване. Също така, следва да се обърне много голяма внимание на използването на екологично чистите горски райони на общината чрез съчетаване на биоземеделие с природните дадености, които взети заедно са ресурс за селски и екотуризъм, и база за устойчива местна икономика.

- Устойчиво използване и управление на природните ресурси чрез стимулиране на практики, допринасящи за адаптиране към изменението на климата и съвместими с опазването и подобряването на околната среда, природните ресурси, почвата и генетичното разнообразие.

Горско стопанство

Част от населените места – 12 села не разполагат с общински гори. Най-голям дял от общинските гори заемат горите в гр.Ихтиман – 40,5%, следван от с.Белица – 11%. Останалите населени места имат малък дял в общинските гори, който се колебае от 1,3% до 8,5% от общата площ на общинските гори.

Общата площ на горите в община е 287 016,1 ha. Делът на общинските гори е 4,5%, т.е. твърде малка площ за развитие на общинската икономика. От друга страна, е необходимо да се подчертае, че общината трябва да развива и поддържа много добри отношения с ДГС „Ихтиман", за да използва потенциала на горите на територията на общината за развитие на икономиката, социалните дейности в общината и екологичното равновесие.

Таблица 24. Структура на общинските гори по населени места (da)

№	Населени места	Общински горски фонд da	%
1.	гр. Ихтиман	45419	40,5
2.	с. Бальовци	-	-
3.	с. Банчовци	-	-
4.	с. Белица	12393	11,0
5.	с. Боерица	4275	3,8
6.	с. Борика	1700	1,5
7.	с. Бузяковци	2960	2,6
8.	с. Бърдо	9560	8,5
9.	с. Вакарел	2500	2,2

10.	с. Венковец	7770	6,9
11.	с. Веринско	7740	6,9
12.	с. Джамбазовци	-	-
13.	с. Живково	1437	1,3
14.	с. Костадинкино	-	-
15.	с. Любница	-	-
16.	с. Мечковци	-	-
17.	с. Мирово	4581	4,1
18.	с. Мухово	-	-
19.	с. Нейкьовец	-	-
20.	с. Пановци	-	-
21.	с. Пауново	-	-
22.	с. Полянци	6080	5,4
23.	с. Поповци	-	-
24.	с. Ръжана	-	-
25.	с. Селянин	-	-
26.	с. Стамболово	5780	5,2
27.	с. Черньово	6247	5,6
	Община Ихтиман	112195	100.00

Източник: Община Ихтиман, 2020г. Обработка Пи Ай СИ, ЕООД

Общата дървопроизводителна площ на общинските гори е 94,6%, а на горите от ДГФ – 94,3%. Съответно непризводителната площ заема 1% и 5,7%. Поляните в ДГС са едва 4,2%. Останалите площи заемат твърде незначителна част от площта на общинските и държавните гори в община Ихтиман. Това наличие на гори дава основание да се твърди, че общината има много голям потенциал за развитие на горската промишленост и нейните производни дейности: дърводобив, дървопреработка и т. н.

Таблица 25. Видове гори в община Ихтиман (ha)

Вид гори	Общинска собственост		Държавна собственост ДГС „Ихтиман"	
	ha	%	ha	%
Общо дървопроизводителна площ	12 087,10	94,6	25661,7	94,3
Недървопроизводителната площ	124,1	1	1576,9	5,7
Всичко по вид собственост (залесена площ)	11 963,0	93,6	25287,3	
Поляни	-	-	-	4,2
Просеки	-	-	-	0,5
Автомобилните пътища	-	-	-	0,3

Разливища	690,4	5,4	-	0,2
Неизползваема площ за горскостопанска дейност (нелесопригодни площи и голини, скали, кариери, разливища, изкопи, насипи, ровини и др)	54,8	0,4	91,9	0,3
Горски фонд	12 777,50		274238,6	100

Източник: Община Ихтиман 2020г., обработка Пи Ай Си, ЕООД

Балансът на горския фонд на територията на община Ихтиман показва следната картина. Залесените площи от горите са 92,8%. Незалесените площи са 7,2%. Защитените горски площи са 12,2%. Противоерозионнинте гори са 10,2%. Мелиоративните гори заемат само 0,7%. Защитените територии в горите са 22,4%. Горите от „Натура 2000" са 20%. Горските територии по чл.5, ал.2 от ЗГ (за защита на водите) заемат 0,1%. Други гори и площи в горите са 4%. Рекреационните зони в горите са само 0,1%.

Таблица 26. Разпределение на горите по вид стопанисване (ha)

Гори по землища, вид по функции Стопанства	Държавни гори ДГС „Ихтиман"	ДЛС „Искър"	ДЛС „Арамлиец"
Землища	гр. Ихтиман и селата Белица, Боерица, Борика, Бузяковци, Бърдо, Вакарел, Венковец, Веринско, Живково, Мирово, Мухово, Пауново, Полянци, Стамболово и Черньово	Селата Борика и Венковец	Селата Белица, Бузяковци, Бърдо, и Вакарел
- залесени	27240,1	834,5	3402,5
- незалесени	25288,8	805,8	2967,9
Защитни гори и земи	1951,3	1516,7	434,6
- залесени	3311,9		5,0
- незалесени	3056,8		2,4
- Противоерозионни гори и земи	255,1		2,6
- залесени	2773,9		
- незалесена	2622,9		
- мелиоративни гори и земи	151,0		
- залесени	538,0		
- незалесена	434,0		
Специални гори и земи – ЗЗТ; чл.12 ал.6	104,0		

във връзка с чл.6, ал.1, т.3 и т.4, чл.8, ал.1, т.2 от ЗБР; чл.5, ал.3, т.1, 2 и 3 от ЗГ;			
- защитени територии			
- залесени	6101,6	368,2	1176,1
- незалесена	5904,0	363,8	993,3
- защитени зони от европейската екологична мрежа "Натура 2000"	197,6	14,8	182,8
- залесени	5461,1		1138,4
- незалесена	5270,5		967,0
Горски територии със защитна категория (за защита на водите) - чл.5, ал.2 от ЗГ	190,6		171,4
- залесени		292,3	
- незалесена		274,8	
Други гори и земи		17,5	
- залесени	1105,9		11,0
- незалесена	1047,1		42,1
Рекреационни гори и земи	58,8		23,2
- залесени	282,7		
- незалесена	225,6		
	57,1		

Източник: Община Ихтиман 2020г.

Таблица 27. Собственост на горите в община Ихтиман (ha)

Собственост	Залесена	Незалесена дървопроизводителна площ	Недървопроизводителна площ	ОБЩО
ТП ДГС „Ихтиман"				
Държавни гори	14324	275	922	15521
Общински гори	10063	85	572	10720
Гори на физически лица	881	4	11	896
Гори на юридически лица	23	35	30	88
Всичко	25291	399	1535	27225
ТП ДЛС .Арамлиец"				
Държавни гори	882	11	316	1209
Общински гори	1944	9	75	2028
Гори на физически лица	87	-	4	91
Гори на юридически лица	31	-	25	56
Всичко	2944	20	420	3384
ТП ДЛС „Искър"				
Държавни гори	804	-	27	831
Общински гори	2	-	-	2
Гори на физически лица	-	-	1	1
Гори на юридически лица	-	-	-	-
Всичко	806	-	28	834
ОБЩО	29041	419	1983	31443

Източник: Община Ихтиман 2020г.

Залесените горски площи са 92,4%, незалесените гори са само 0,1% и горите с непроизводителна горска площ са 6,3%. Разпределението на горите по горски и ловни стопанства е както следва: ТП ДГС „Ихтиман" – 86,6%, ТП ДЛС „Арамлиец" – 10,8% и ТП ДЛС „Искър" – 2,6%. Собствеността на горските територии от ТП ДГС „Ихтиман" се разделя по следния начин: държавни гори – 57%, общински гори – 39,4%, гори на физически лица – 3,3% и гори на юридически лица – 0,3%. Собствеността на горските територии в ТП ДЛД „Арамлиец" е: държавни гори – 35,6%, общински гори – 59,9%, гори на физически лица – 2,7% и гори на юридически лица – 1,4%. Собствеността на горите в ТП ДЛС „Искър" е 99,6% държавна и 0,4% общинска.

Общият добив на дървесна маса е 16 310 m3. За строителна дървесина се използва 60% от дървесната маса, а за дърва за огрев – 40%. При такава голяма площ на горите добивът на дървесина е малък, но вероятно се определя от ЛУП за периода. При голямото потребление на дърва за горене едва ли общината се задоволява само с 6 510 m3 на година. Предполага се, че населението има други източници за снабдяване с дърва за огрев и приготвяне на храна.

Таблица 28. Начин на използване на горите в община Ихтиман (на година)

Вид дейност	Мярка
Средногодишен добив:	
строителна дървесина	9800 m3
дърва за огрев	6510 m3
Паша на едър и/или дребен добитък	3083,6 ha
Каптажи в горските комплекси	
Добив на:	
гъби	10000 kg
билки	50000 kg
горски плодове	4000 kg
Туристически обект - красивите природни	

местности	
Ловен и риболовен туризъм:	
- ДЛС	2 бр.
Язовири за риболов – „Тополница" и „Бакър дере"	2 бр.

Източник: Община Ихтиман 2020г.

При значителната горска площ, добитите горски плодове са незначителни по количество. Същото се отнася и за резултатите от дейността на ловните стопанства и риболова в общината, защото няма данни какъв е уловът на риба от зарибените язовири или пък какви са приходите от любителския и спортен риболов.

С разсадник разполага ДГС „Ихтиман". Община Ихтиман не разполага с разсадник.

През 2014г. по Програма ПРСР, Мярка 223 „Първоначално залесяване на неземеделски земи" в землището на с.Веринско, в имоти с кад.№200013 и №200025 е извършено ново залесяване на площ 60,1 ha.

Общинските горски територии се стопанисват от Общинско горско предприятие „Ихтиман" към община Ихтиман (ОГП „Ихтиман"). То включва и стопанисва гори в землищата на гр.Ихтиман и селата Белица, Боерица, Борика, Бузяковци, Бърдо, Вакарел, Венковец, Веринско, Живково, Мирово, Мухово, Пауново, Полянци, Стамболово и Черньово - с обща площ 27 240,1 ha, от която залесена площ 25 288,8 ha и незалесена площ 1 951,3 ha. (По данни от 2011г.).

Съобразно функциите, които изпълняват горите стопанисвани от ДГС „Ихтиман", се разделят на следните категории:

- Защитени гори и земи с обща площ 3 311,9 ha, от която залесена 3 056,8 ha и незалесена 255,1 ha:
- Противоерозионни гори и земи с обща площ 2 773,9 ha, от която залесена 2 622,9 ha и незалесена 151 ha;

- Мелиоративни гори и земи, с обща площ 538 ha, от която залесена 434 ha и незалесена 104 ha.

- Специални гори и земи, обособени съгласно Закона за защитените територии, Закона за биологичното разнообразие и Закона за горите:

- Защитени територии - с обща площ 6 101,6 ha, от която залесена 5 904 ha и незалесена 197,6 ha;

- Защитени зони от европейската екологична мрежа "Натура 2000", с обща площ 5 461,1 ha, от която залесена 5 270,5 ha и незалесена 190,6 ha.

- Други гори и земи, с обща площ 1 105,9 ha, от която залесена 1 047,1 ha и 58,8 ha незалесена;

- Рекреационни гори и земи с обща площ 282,7 ha, от която залесена 225,6 ha и незалесена 57,1 ha.

На територията на община Ихтиман са учредени следните Санитарно охранителни зони (СОЗ):

- СОЗ - М -281/25.08.2014;
- СОЗ - М -270/20.05.2014.2014;
- СОЗ - М -265/01.11.2013;
- СОЗ - М -232/18.11.2011;
- СОЗ - М -234/01.12.2011;
- СОЗ - М -311/2016;
- СОЗ - М -329/2017;
- СОЗ - М -330/.2017;
- СОЗ - М -299/2015.

Съгласно писмо с изх. № ПУ-02-44/17.11.2017г. на БД ИБР, „ВиК" Софийска област е внесла в БД ИБР преписки за учредяване на следните СОЗ около:

- КИ „Дешовец" на ПБВ на махала Барата, с.Белица;
- КИ „Селската чешма" на ПБВ на махала Суевци, с.Белица;
- КИ „Петринини ливади" и КИ „Шиндар" на с.Мухово;
- КИ „Герена" на ПБВ на с.Пауново;
- КИ „Супонар" и КИ „Череша" на с.Полянци.

Горските територии стопанисвани от ДЛС „Искър" включват землищата на селата Борика и Венковец с обща площ 834,5 ha, по данни от ГСП от 2014г., от която 805,8 ha залесена и 28,7 ha незалесена площ:

- Горски територии със защитна категория, обособени съгласно ЗГ, с обща площ 292,3 ha, от която залесена 274,8 ha и незалесена 17,5 ha:
- Защитни горски територии за защита на водите, съгласно ЗГ, с обща площ 292,3 ha, от която залесена 274,8 ha и незалесена 17,5 ha;
- Горски територии със специални функции, обособени съгласно чл.5, ал.3, т.1, 2 и 3 от ЗГ, с обща площ 368,2 ha, от която залесена 363,8 ha и незалесена 4,4 ha;
- Общата площ на горските територии със защитни и специални функции е 660,5 ha, от която залесена 638,6 ha и незалесена 21,9 ha.

ДЛС „Арамлиец" включва землищата на селата: Белица, Бузяковци, Бърдо и Вакарел с обща площ 3402,5 ha, по данни от ГСП от 2014г., от която залесена 2 967,9 ha и незалесена 434,6 ha.

Съобразно функциите, които изпълняват, горите се разделят на следните категории:

- Защитни гори и земи с обща площ 5 ha, от която залесена 2,4 ha и незалесена 2,6 ha:
- Противоерозионни гори и земи, с обща площ 3,9 ha, от която залесена 2,4 ha и незалесена 1,5 ha;
- Мелиоративни гори и земи, с обща незалесена площ 1,1 ha.
- Специални гори и земи, обособени съгласно ЗЗТ, ЗБР и ЗГ с обща площ 1176,1 ha, от която залесена 993,3 ha и 182,8 ha незалесена:
- Защитени територии с обща площ 1165,1 ha, от която залесена 983,5 ha и незалесена 181,6 ha;
- Защитени зони от европейската екологична мрежа "Натура 2000", с площ 1138,4 ha, от която залесена 967 ha и незалесена 171,4 ha.
- Други гори и земи с обща площ 11 ha, от която залесена 9,8 ha и 1,2 ha незалесена.

Горските територии, съгласно ОУПО, заемат 31443 ha или 56,84 % от територията на общината.

Таблица 29. Някои данни за горските територии на община Ихтиман

Показатели	Равнище
Лесистост на община Ихтиман	54,7 %
Функции на горите и земите	
гори и земи основно с дървопроизводителни и средообразуващи функции	78,8 %
От които залесена площ	71,3 %
Гори със защитни и рекреационни функции и защитени територии	21,2 %
От които залесена площ	19,1 %
Терени на които са разположени горите	
стръмни терени	53,1 %
наклонени терени	36,6 %
Надморска височина на горските терени	от 318 m н. в. до 1256 m н. в.
Естествени гори	78,4 %
Реконструирани гори (черен бор, бял бор, акация и др.)	21.6 %

Реституираните частни гори	611,1 ha
Стопанисвани от общината гори	6 943,2 ha
Общият запас от всички гори (без клони)	3 280 895 m3
Общият запас от всички гори (с клони)	3 870 710 m3
Средна възраст на горите	48 г.
Иглолистни гори	3 901, 3 ha; 16,3 %
Иглолистни дървесни видове:	3 901, 3 ha; 16,3 %
белият бор (с най-голям дял като площ)	8,9 %
Широколистните дървесни видове	
зимен дъб	25,9 %
бук	23,5 % и 35,8 % (от запаса)

Източник: Община Ихтиман 2020г.

От горите се очакват ползи за цялото общество, свързани не само с добива на дървесина.

Средната възраст на горите е 48 години. Лесистостта на община Ихтиман е 54,7%. Горите в общината са разпределени, както следва според техните функции:

- Гори и земи основно с дървопроизводителни и средообразуващи функции са около 78,8%, от които залесена площ 71,3%;
- Гори със защитни и рекреационни функции и защитени територии са около 21,2%, от които залесени около 19,1%.
- Горите са разположени в преобладаващата си част на стръмни терени - 53,1% и наклонени терени - 36,6%, при надморска височина от 318 m н. в. до 1 256 m н. в.

Част от горите са реконструирани като са създадени култури от черен и бял бор, акация и др., общото състояние, на които е задоволително.

Реституираните частни гори са с обща площ 611,1 ha, а горите стопанисвани от общината е с обща площ 6 943,2 ha. Общият запас от

всички гори (без клони) възлиза на 3 280 895 m3, а този с клони на 3 870 710 m3.

Обликът на гората в община Ихтиман се дава от насажденията с естествен произход заемащи 78,4% от общата залесена площ.

От иглолистните дървесни видове с най-голям дял е белият бор, който заема 8,9% от общата залесена площ. Общо иглолистните заемат 3 901,3 ha или 16,3% от залесената площ. От широколистните дървесни видове с най-голям дял е зимния дъб, заемащ 25,9% от общата залесена площ, следван от бука с 23,5% от площта и 35,8% от запаса.

Реконструкция на гори („възстановяване на горите"). На мястото на естествени широколистни гори се засаждат иглолистни гори: бял бор, смърч, дъгласка ела, които осигуряват в пъти по-високи доходи.

Резултат от това „икономически обосновано" решение е смяна на широколистните гори с култури, предимно иглолистни, за да се достигне до днешната ситуация, когато площта на запазените естествено разпространени широколистни гори в централна Европа е по-малко от 3% от площта им през 1820г. Налице е фундаментална смяна на състава на горите.

Изходът от създадената ситуация се възприема с намаляване на турнусите на сеч и завръщане към по-устойчив бъдещ състав на насажденията, чрез внасяне и толериране на местни широколистни видове при залесяванията и възобновителните сечи, което започва около 1960г.

„Устойчивото управление на горите" и „Запазването на биологичното разнообразие в тях", в горите, резолюции Н1 и Н2, приети в Хелзинки през 1993г. и в търсенето на така наречената по-горе „здрава основа".

Отличителна черта на устойчивото управление на горските екосистеми се възприема, че биоразнообразието в тях няма да намалее в дългосрочен период в резултат на лесовъдски намеси и прилагане на различни системи на сеч.

Конвенцията на ООН за биологичното разнообразие препоръчва „..всяка страна да рехабилитира и възстанови деградираните си екосистеми" като за запазване и възстановяване на биоразнообразието е особено важно извършването на възстановителни дейности във вторичните гори и в горските култури (Saint-Laurent, 2005).

Диаграма № 7. Характеристика на общинския горски фонд в общината Ихтиман

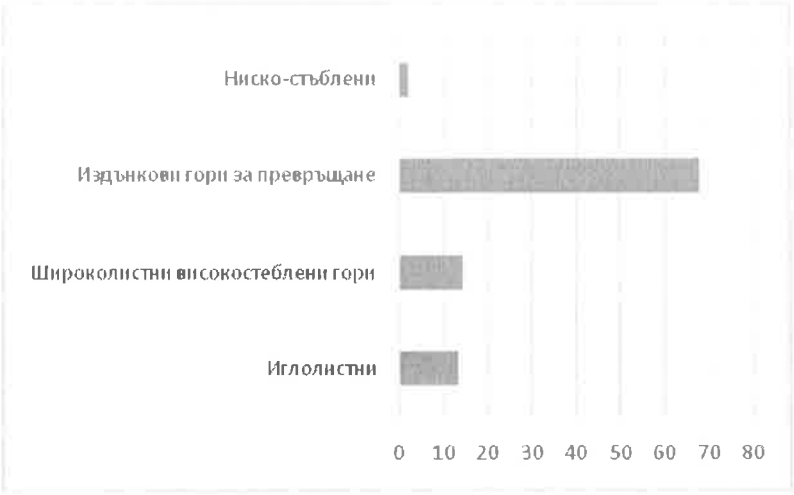

Източник: Пи Ай Си, ЕООД

Периодът, през който са търсени възможности единствено за увеличаване на производителността на горите, е отминал. Сега подходът към горите е друг – екосистемен, природосъобразен и многоцелеви.

Основен дял от общинския горски фонд заемат издънковите гори - 68%, следвани от широколистни високостъблени гори – 14,5% и иглолистни гори - 13,2%.

Таблица 30. Характеристика на общинския горски фонд в общината Ихтиман (ha)

Вид гори	Иглолистни гори	Широколистни високостеблени гори	Издънкови гори за превръщане	Ниско-стъблени гори	Всичко
На	1685.5	1849.8	8960	282.2	12777.5
Дял, %	13,2	14,5	68,0	2,2	100,0

Източник: Общинска администрация, 2020г.

Таблица 31. Структура на залесената площ и общ дървесен запас по типове месторастения в ОГФ на община Ихтиман

Дървесна култура	Площ, ha	Общ дървесен запас, m3
Бял бор	790.7	147 195
Черен бор	319.2	83 145
Бук В	226.5	82 620
Буков Ср	103.3	25 420
Широколистен високостеблен	104.6	4 520
Бук В П	1 870.1	414 370
Бук СрН П	285.7	39 650
Зимен дъб СрН П	1 673.5	192 940
Благун СрН П	1 010.2	81 480
Цер П	259.8	23 655
Смесен СрН П	513.0	44 310
Акация	59.4	3 195
Келяв габър	7 267.5	1 143 670
Иглолистни ЗСГ	408.4	95 285
Широколистни високостъблени ЗСГ	1268.7	386 155
Превръщане ЗСГ	2 860.0	438 575
Нискостъблени ЗСГ	158.4	6 055

Всичко	4 695.5	926 070
ЗСГ		
Всичко	11 963	2 069 740

Източник: Общинска администрация, 2020 г.

Цели 87% от площта на горите попадат в средния планински пояс на горите от бук и иглолистни (600 - 1800 m н.в.), а останалите 13% попадат в долния равнинно-хълмист и хълмисто предбалкански пояс на дъбовите гори (0 - 600 m н.в.).

Растителните формации са главно от зимен дъб, благун, цер, клен, мъждрян и съпътстващите ги храстови видове. Предимно издънкови формации с ниска производителност (IV - V бонитет).

Диаграма № 8. Структура на залесената площ по типове месторастения в ОГФ

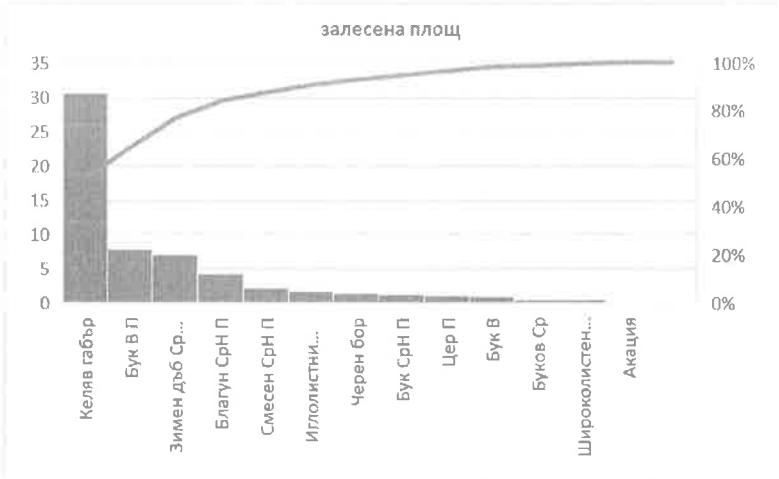

Източник: Пи Ай Си, ЕООД

На по-голяма н.в. са формирани насаждения от бук, зимен дъб, габър, липа и съпътстващите ги дървесни и храстови видове. Те имат важно стопанско значение и са с висока производителност (I-II бонитет).

Част от горите са реконструирани като са създадени култури от черен бор, бял бор, акация и др., общото състояние, на които е задоволително. Част от насажденията са подмладени и са създадени култури от бял бор, смърч, зелена дуглазка, бук и зимен дъб.

Динамиката на плана по ползване на дървесина е увеличен с 40% за периода 2013 – 2019г. Увеличението на изпълнението на плана за същия период е 35,1%. Наблюдава се постоянно увеличаване на разликата между плана и неговото изпълнение. През 2013г. тази разлика е 8 337 m3 и достига 12 980 m3 или ръстът е с 55%.

Увеличението на приходите за периода 2013 – 2020г. е 47,8%, а изпълнението е едва 12,1%. Разликата между плана и изпълнението на приходите през 2020г. достига над 26 пъти спрямо 2013г.

Печалбата по план е увеличена с 81,6% през 2020г. спрямо 2013г., но през 2020г. печалбата е с 12,9% по-малка от тази през 2013г.

Таблица 32. Резултати от ползване на дървесина от ОГФ Ихтиман

Показатели	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	%
План за ползване на дървесина, m3	35368	35407	35407	35407	35407	35092	49512		140,0
Изпълнение за ползване на дървесина, m3	27031	19068	20547	28320	32124	28439	36532		135,1
Разлика план – изпълнение, m3	8337	16339	14860	7087	3283	6653	12980		155,7
Приходи план бюджет, лв.	1035820	1258600		1303775	1367000	1500423	1362640	1531208	147,8
Приходи изпълнение бюджет, лв.	1049135	960268	1217699	1248559	1328054	1308271	1425378	1175898	112,1
Разлика план – изпълнение, лв.	-13315	298332	-1217699	55216	38946	192152	-62738	355310	-2668,5
Разходи план – изпълнение, лв.	762510	778364	727813	881607	1064768	1125789	1045065	1034796	135,7
Разходи изпълнение бюджет, лв.	723285	644434	916034	790869	1023583	988478	907877	892021	123,3
Разходи план – изпълнение, лв.	39225	133930	-188221	90738	41185	137311	137188	142775	364,0
Печалба план, лв.	273310	480236	-727813	422168	302232	374634	317575	496412	181,6
Печалба изпълнение, лв.	325850	315834	301665	457690	304471	319793	517501	283877	87,1

Източник: Общинска администрация Ихтиман, обработка Пи АЙ Си ЕООД

Диаграма № 9. Годишен план за ползване на дървесина по ЛУП

Източник: Пи Ай Си, ЕООД

Общинско горско предприятие в община Ихтиман е създадено с Решение на Общински съвет Ихтиман №530/24.02.2006г. С Решение на Общинския съвет №125/27.04.2012г. е приет Правилник на Общинското предприятие. Предприятието е създадено с цел управление, опазване и поддържане на гори и земи общински общинска собственост. Общинското предприятие е специализирано звено на общината за стопанисване и управление, възпроизводство, ползване, опазване и охрана на гори собственост на Община Ихтиман по смисъла на чл.181, ал.1, т.1в от ЗГ и чл.32 от ЗОССИ. То е юридическо лице на бюджетна издръжка – второстепенен разпоредител с бюджетни кредити към Община Ихтиман.

Горските ресурси в община Ихтиман са едно от най-големите ѝ природни богатства. От една страна, те са суровина за развитие на дървопреработващата и мебелната промишленост, а от друга, създават условия за развитието на туризма. Именно поради тази причина, тяхната устойчива експлоатация и съхранение са от ключово значение.

Горските територии заемат най-голям относителен дял в землищата на община Ихтиман – 120203 дка (52,28% при средно за страната 35%).

Фигура 3: Карта на РДГ – Пазарджик

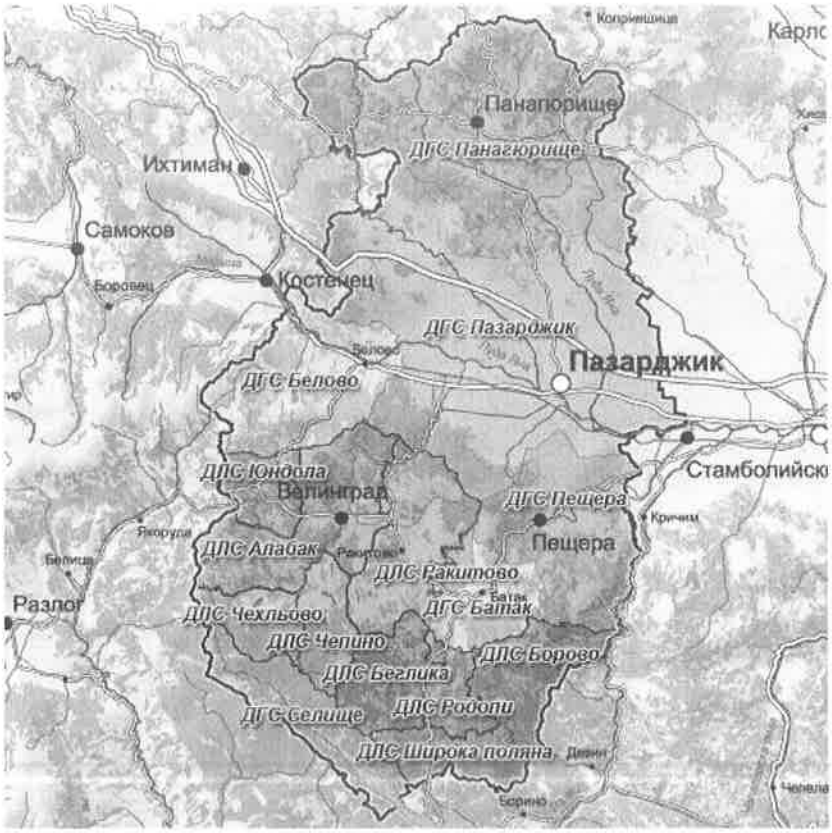

Държавният горски фонд на територията на общината се управлява от Държавно горско стопанство „Пещера", в структурата на РДГ – Пазарджик, Южноцентрално държавно предприятие – гр.Смолян. Основните приходи идват от продажбата на дървесина и от организирания ловен туризъм. За поддържането на екоравновесие и биоразнобразие ежегодно се извършват редица мероприятия, свързани със залесяване и разселване на дивеч.

Горските територии на община Ихтиман, по данни на ТП „ДГС Пещера" към 2018г. са 13081,2 ха. По Горскостопански план от 2017г. за ТП „ДГС Пещера", чиято площ включва община Пещера и община Ихтиман е определена средна лесистост – 93% спрямо горската площ.

Таблица 33: Разпределение на общата горска площ в община Ихтиман по видове собственост (ха)

Вид собственост	Горски територии
Държавна	9759,4
Общинска	1908,5
Публична държавна	982,0
Частна на физически лица	214,2
Юридически лица	215,1
Съсобственост	2,0
ОБЩО:	**13081,2**

Източник: ДГС – Пещера

По вид на горите преобладават – иглолистни – 4801,30 ха; издънкови за превръщане – 5623,3 ха; нискостъблени – 575,8 ха; широколистни високостъблени – 2080,9 ха и тополови – 0,1 ха. За периода 2016-2019г. предвиденото и осъществено ползване на дървесина от държавен горски фонд, попадащ на територията на община Ихтиман е:

Предвидено ползване – 47178 куб.м.;

Осъществено ползване – 35558 куб.м.

По-голямата част от общинската горска територия е с иглолистна дървесина. Поради тази причина Община Ихтиман не може да задоволява нуждите си с дърва за огрев и това се осъществява от ДГС – Пещера. Общината може да задоволи до някаква степен нуждите на фирми преработващи строителна дървесина, която се предоставя на желаещите чрез продажба. Голяма част от пашата на добитъка се задоволява от горите. Основните приходи в сектор горско стопанство идват от продажбата на дървесина и от организирания ловен туризъм.

През периода 2016-2018г., ТП „ДГС Пещера" е извършило залесяване на горски територии държавна собственост, попадащи в община Ихтиман в размер на 29,2 ха.

На територията на община Ихтиман са регистрирани 19 броя дървопреработватели и търговци на дървесина. Няма регистрирани производители на дървени въглища.

Стопанското значение на горите не се ограничава само с дърводобива. Каптажите в горските територии са основни водоизточници за снабдяване с питейна вода. Ежегодно се предоставят площи на местното население, осигуряващи паша на голяма част от селскостопанските животни. При благоприятни условия се събират билки, гъби и горски плодове, но тази дейност няма стопанско значение, а е предимно за лични нужди на местното население. От голямо значение за населението в района са и защитно-водоохранните и противоерозионни функции на гората.

От голямо значение за населението от района са защитно-водоохранните, противоерозионните и рекреационните функции на горите, които съдействат за подобряване на климата, предотвратяване и ограничаване на ерозията, възстановяване и запазване на почвите. Горските комплекси са единствените източници на питейна вода за селищата в общината. Със здравните си и украсни функции създават приятни условия за отмора и почивка, чрез различните форми на туризъм. В землището на Равногор се намира Държавен горски разсадник „Равногор".

През програмния период 2021-2027г. е необходимо разработването на програми за залесяване на горските територии, пострадали от бедствия и пожари. Нужно е балансирано използване на горите по начин, който няма да бъде за сметка на устойчивото развитие на туризма. Важно е да не се допуска масово изсичане на гори, което ще доведе до екологични проблеми, да се увеличи площта на горите с рекреационна цел и да се предвидят нови залесителни мероприятия.Предвид факта, че развитието на общинската икономика до

голяма степен зависи от използването на горите, то от важно значение е запазването на ресурсите от горския фонд, за да се запазят неговите екологични и социално-икономически функции.

I.4. ВИДОВЕ ОТПАДЪЦИ В ОБХВАТА НА ПРОГРАМАТА

Общинската програма за управление на отпадъците включва в обхвата си отпадъците, попадащи в приложното поле на ЗУО:

- Битови отпадъци
- Производствени отпадъци
- Строителни отпадъци
- Опасни отпадъци

Йерархия на управлението на отпадъците

Рамковата директива за отпадъците въвежда нова йерархия на управлението на отпадъците. Тя е крайъгълен камък на законодателство и политиката относно отпадъците. Тази последователност определя приоритетния ред на това какво представлява най-добрата възможност за околната среда в законодателството и в политиката относно отпадъците. Спазването на йерархията на управление на отпадъците от страните-членки гарантира най-високо ниво на съответствие с европейските документи за ефективно използване на ресурсите, поради което следва да се насърчава по всякакъв начин. Йерархията задава пет възможни начина за институциите и бизнеса за справяне с отпадъците и дава приоритет на мерките в следната последователност:

а) Предотвратяване на образуването на отпадъци

б) Подготовка за повторна употреба

в) Рециклиране

г) Друго оползотворяване, напр. оползотворяване за получаване на енергия

д) Обезвреждане (депониране, изгаряне без оползотворяване на енергията и др.).

- *„Предотвратяването"* на отпадъци е определено в Директивата като мерки, които се предприемат преди веществата или предметите да се превърнат в отпадък, с което се намалява:

а) генерираното количеството отпадъци, включително чрез повторната употреба на продуктите или удължаването на жизнения им цикъл (количествено предотвратяване)

б) съдържанието на вредни вещества в материалите и продуктите (качествено предотвратяване на отпадъците).

- *„Подготовка за повторна употреба"* включва почистване, проверка и поправка на употребявани продукти, които са станали отпадък, така че да могат да се употребяват повторно (например поправка на велосипеди, електрическо и електронно оборудване, мебели и др., които след като са поправени се продават като втора употреба). Подготовката за повторна употреба е вид оползотворяване на отпадъците.

- *„Рециклиране"* - Подходът при рециклирането е, че един материал се преработва с цел да се променят неговите физикохимични свойства и да се оползотворява повторно за същите или за други цели. Главната цел на Рамковата директива за отпадъците е ЕС да стане повече от "рециклиращо общество", което се стреми да избягва образуването на отпадъци и да използва отпадъците като ресурс.

Конкретните дейности по управление на отпадъка, които се класифицират като рециклиране съгласно Рамковата директива за отпадъците, включват (но не само):

- рециклиране на материали: напр. на пластмасови продукти или компоненти в пластмасови материали; стопяване на отпадъчно стъкло в стъклени продукти; употреба на хартиени отпадъци в заводи за хартия и др. Рециклирането на материали: например пластмасови гранулирани и пелетизирани за екструдиране или формоване, натрошени отпадъци от стъкла, сортиране на отпадъци от хартия, отговарящи на критериите за края на отпадъка
- Производство на компост, отговарящ на критериите за качество на продуктите.

Рециклирането е вид оползотворяване на отпадъците.

- *„Друго оползотворяване"* е всяка дейност, която отговаря на определението за „оползотворяване" съгласно РДО, но която не отговаря на специфичните изисквания за подготовка за повторна употреба или за рециклиране.

Примери за друго оползотворяване са:

- изгарянето или съвместното изгаряне, когато основното използване на отпадъците е като гориво или друг начин за получаване на енергия. Това е операция по управление на отпадъците с оползотворяване на енергията, класифицирана като R1 в приложение II към РДО. Това контрастира с изгарянето на отпадъци без оползотворяване на енергия, класифицирано като операция по обезвреждане D10 в приложение I към РДО.
- насипни дейности, отговарящи на дефиницията за оползотворяване

- *„Обезвреждане"* - депониране (дори когато сметищен газ се използва за възстановяване на енергия); изгаряне и съвместно изгаряне, които не отговарят на критериите, за да бъдат определени като оползотворяване (в случай на съоръжения, предназначени за изгаряне

на твърди битови отпадъци, които не отговарят на определени критерии, с помощта на формулата за енергийна ефективност R1 в приложение II към РДО), насипни дейности, когато не отговарят на дефиницията за оползотворяване.

II. ОСНОВНИ ИЗВОДИ ОТ АНАЛИЗА НА СЪСТОЯНИЕТО НА ОТПАДЪЦИТЕ

Информационното обезпечение на анализа на състоянието на отпадъците е основно от годишните доклади за събиране, транспортиране и временно съхраняване на битови и строителни отпадъци и от отчетите за изпълнените дейности пред общинския съвет.

Въз основа на направения ***анализ и оценка на действащото законодателство и програмни документи*** са формулирани следните изводи и препоръки:

- Необходимо е да се въведат допълнителни нормативни изисквания към общините с оглед подобряване на системите им за разделно събиране и третиране на битовите отпадъци, както по-горе е описано. Едновременно с това трябва да продължи финансирането на общинските регионалните системи за управление на битовите отпадъци както с национални, така и с европейски средства за целия период на настоящия план.

- За да се намалят депонираните отпадъци, отчисленията за депониране на общински отпадъци трябва да продължат да се прилагат. Предвид ниските резултати в редица общини по отношение постигане целите за рециклиране е необходимо да се въведе поетапно нарастване на размера на тези отчисления и въвеждане на по-строги ограничения за използването – единствено за подобряване на резултатите по рециклиране и оползотворяване на битовите отпадъци и за

предотвратяване на отпадъците. Трябва да продължат да се прилагат и отчисленията за строителните отпадъци с оглед постигнатия ефект от прилагането им.

- Направените препоръки за подобряване управлението на отпадъците следва да се заложат на законодателно ниво, едновременно с въвеждането в законодателството на европейското законодателство от пакета „кръгова икономика" и да се адресират по подходящ начин в програмите, финансирани от ЕС за програмния период 2021-2027г.

- Предвид практиката на ЕК и на Съда на ЕС при наказателните процедури в сектор отпадъци и произтичащите за държавите членки последици, е необходимо навременно планиране, финансиране и прилагане на подходящи механизми за практическото прилагане на законодателството. Освен, че ще спести национален финансов ресурс, навременното изпълнение на законодателството ще осигури ползи за околната среда и здравето на хората.

- Приетите наредби за управление на отпадъците и местните данъци и такси на Община Ихтиман са в пълно съответствие с новия ЗУО, но не съответстват на промените в ЗМДТ по отношение на новите разпоредби относно формирането на таксата за битови отпадъци;

- Наредбите са публикувани и достъпни за гражданите и заинтересованите лица, органи и организации на интернет страницата на общината (https://www.ihtiman-obshtina.com/index.php?pg=48&typ=8) в секция „Нормативни документи".;

- Годишни отчети по разработената Програма за управление на отпадъците 2015 – 2020г. не са изготвяни.

Въз основа на направения ***анализ на отпадъците*** са формулирани следните констатации:

- Не всички населени места са включени в организирана система за сметосъбиране и транспортиране на битовите отпадъци. Системата обхваща около 90% от населението на общината.

- Нормата на натрупване на община Ихтиман е със същата зависимост – устойчива възходяща тенденция до 2020г. Количествата генерирани отпадъци в община Ихтиман за 2020г. са средно 281 кг/жител/година, което е значително по-малко спрямо средното количество генерирани отпадъци за страната – 407 кг/жител/година и за Софийска област - 477 кг/жител/година към 2019г. Този факт категорично навежда на извода, че значително количество от генерираните битови отпадъци от домакинствата предимно в еднофамилните къщи се третират нерегламентирано – напр. изгаряне на зелените отпадъци в дворовете, изгаряне на отпадъци за отопление, свободно гниене на зелени отпадъци и др.

- На територията на община Ихтиман няма изградено депо за строителни отпадъци и не съществува система за организирано събиране на този вид отпадък. По тази причина липсват и точни данни за вида и количеството на образуваните строителни отпадъци

- Във всички населени места значителен дял заемат биоразградимите отпадъци – хартия, картон, органични/хранителни, дървесни и градински отпадъци – 39,9%. Поради относително високите разходи за транспортирането им до Регионалното депо за ТБО, удачно е да се изгради инсталация за компостиране на общинско ниво, което значително би облекчило общинския бюджет и тежестта върху населението, поемана чрез ТБО.

- Необходимо е да се предприемат действия за създаване на организирана система за разделно събиране на биоразградимите отпадъци, както и евентуално прилагане на домашно компостиране.

Въз основа на направения ***анализ за инфраструктурата за отпадъци на територията на община Ихтиман*** са формулирани следните изводи и препоръки:

- От месец ноември 2016г. събраните битови отпадъци от населените места в община Ихтиман се извозват до Регионално депо в гр.Самоков.
- На територията на община Ихтиман няма изградена инсталация за сепариране или сортиране на битови отпадъци от хартия и картон, метали, пластмаса и стъкло. Такава инсталация има изградена на Регионалното депо към РСУО – Самоков с капацитет 30 000 т/год.
- На територията на Регионално депо Самоков е разположена компостираща инсталация с капацитет 2 500 т/год. разделно събрани зелени и градински отпадъци.
- На територията на община Ихтиман няма изградена система за разделно събиране на биоразградими, зелени и градински отпадъци. Необходимо е да се изгради такава система, като поради голямата отдалеченост на регионалното депо, удачно е да се изгради компостираща инсталация и на територията на самата община. Не са налични съдове за домашно компостиране и/или за биоразградими отпадъци и при въвеждането на такива системи е необходимо закупуването им
- Община Ихтиман има сключени договори с организации за оползотворяване на масово разпространени отпадъци (МРО).
- Сметосъбирането и сметоизвозване в община Ихтиман обхващат 90% от населението на общината.
- Общината е осигурена със съдове за събиране на битови отпадъци и не е необходимо да се предвиждат нови, а само периодична подмяна на амортизираните.

- Тъй като отчисленията за депониране на отпадъците нарастват прогресивно в годините, за гражданите и бизнеса на община Ихтиман, както и за самата община Ихтиман като възложител на строителни дейности, ще бъде по-изгодно поне част от строителните отпадъци и от разрушаване на сгради да се предават на инсталация за рециклиране на такива отпадъци на територията на самата община, а при събаряне на сгради отпадъците да се разделят с оглед възможността за повторната им употреба.

- Препоръчително е в близкото бъдеще да се търси решение в посока третиране на утайките пт ПСОВ на регионален принцип, съвместно с други ПСОВ на територията на съседни общини, каквито са и препоръките на Националния стратегически план за управление на утайките от ГПСОВ на територията на Р България за периода 2014-2020г.

Основни изводи от ***анализа на институционалния капацитет в сферата на управлението на отпадъците, с акцент върху контролните функции***, са представени по-долу:

- Отговорните лица по управлението на дейностите с отпадъците са: Общински съвет, Кмет на общината, кметове на населени места и кметски наместници, както и специалистите от Общинската администрация

- Материално-техническата и информационна обезпеченост на персонала, пряко ангажиран с изпълнение на функциите, е достатъчна и не е необходимо да се предвиждат мерки в тази насока.

- Препоръчва се увеличаването на щатната бройка (поне с още 1 бр.) на служителите в *Отдел "Управление, контрол и регулиране на дейностите по околна среда"* към Дирекция "Специализирана администрация" и отделянето на самостоятелна длъжност за управление

на отпадъците, която да обхваща изпълнението на дейности, свързани с тази политика на общината.

- За повишаване на професионалната квалификация и качествените характеристики на служителите, ангажирани с управлението на отпадъците, се препоръчва включването на дейност за повишаване на професионалната квалификация чрез проект и осигуряване на посещения на семинари и курсове за обучение и квалификация.

Основните изводи от извършения ***анализ на замърсени в миналото площадки за обезвреждане на отпадъците и осъществени мерки за тяхното възстановяване в община Ихтиман*** са следните:

- Експлоатацията на старото общинско депо е преустановена. През 2020г. е извършена техническа рекултивация на депото. За периода до 2025г. тече извършване на Биологична рекултивация.
- На територията на община Ихтиман продължава да е актуален проблемът с периодичното образуване на нерегламентирани сметища и замърсени площи от неконтролирано изхвърляне на битови, строителни градински и животински отпадъци.

Основните изводи от извършения ***анализ на организационните схеми за управление на отпадъците, планиране, финансиране и определяне на цени и такси за услугите*** са следните:

- Община Ихтиман определя таксата битови отпадъци като промил от данъчната оценка/отчетната стойност на имотите на гражданите, фирмите и институциите, при това обичайната практика е за домакинствата да се определя по – ниска такса като промил от данъчната оценка от тази определяна за фирмите и другите юридически

лица. Поради тази причина принципът *«замърсителят плаща»* не се прилага напълно.

- Измененията на чл.67, ал.2 от ЗМДТ посл.изм. в сила от 17.02.2021г., свързани с определяне размера на таксата в случаите, когато не може да се установи количеството на битовите отпадъци, все още не са спазени в Наредбата за определянето на местните такси и цени на услуги на територията на община Ихтиман, като следва в най-кратки срокове да се определи конкретната Методика за формирането на таксата и чл.17, ал.2 да влезе в сила.

- Средствата, които общината събира от такса битови отпадъци не покриват разходите за управление на отпадъците.

- Преди представянето на общинския съвет на проект за решение за промяна в начина за определяне на такса битови отпадъци трябва да се направи проучване за определяне на най-подходящия за общината механизъм за диференцирано заплащане и изготвяне на финансов анализ на схемата.

- Общинските власти могат да насърчат предотвратяването и намаляването на образуването на отпадъци чрез провеждане на мероприятия за повишаване на екологичното съзнание на населението. Специфичен инструмент за насърчаване на предотвратяването на образуването на отпадъци са екомаркировките на продуктите.

III. SWOT АНАЛИЗ (анализ на силните и слабите страни, възможностите и заплахите)

SWOT анализът изхожда от идеята за разделянето на обекта на стратегическия анализ от средата, в която той функционира. Обектът на стратегически анализ се разглежда откъм неговите "силни страни" и

"слаби страни". Средата, в която функционира обектът на стратегически анализ, се диференцира на "възможности" и "заплахи".

Силни страни. Силните страни са ресурс, умение или друго преимущество, което притежава секторът. Силната страна е отличителна компетенция, която дава сравнително предимство.

Слаби страни. Слабите страни представляват ограниченията или недостигът на ресурси, умения и способности, които сериозно възпрепятстват развитието на сектора.

Възможности. Възможностите представляват най-благоприятните елементи на външната среда. Това са благоприятни външни фактори, от които секторът се възползва или би могъл да се възползва.

Заплахи. Заплахите са най-неблагоприятните сегменти на външната среда. Те поставят най-големи бариери пред настоящото или бъдещото (желаното) състояние.

СИЛНИ СТРАНИ	СЛАБИ СТРАНИ
✦ Изготвени сезонни доклади за морфологичния състав на отпадъците в общината; ✦ Изградени регионално депо за неопасни отпадъци и сепарираща инсталация, съобразно съвременните екологични изисквания; ✦ Осигуреност с транспортни средства и съдове за събиране на	✦ За 10% от населението на общината не е въведено организирано сметосъбиране и сметоизвозване на битовите отпадъци; ✦ Не е въведена система за разделно събиране на МРО от населението; ✦ Няма осигурени съдове за разделно събиране на зелени

битови отпадъци; Съответстваща местна нормативна рамка на действащото законодателство в сферата на *отпадъците*.	отпадъци; ✦ Непостигане на целите по ЗУО на регионално ниво; ✦ Не са налични данни за количествата рециклируеми материали, отделени при предварителното третиране (сепариране) на битовите отпадъци; ✦ Високо ниво на депониране на битовите отпадъци; ✦ Липса на съдове за домашно компостиране на биоотпадъци; ✦ Голям дял на инертните (отпадъците от строителство) в направения морфологичен състав на отпадъците, показващо неправомерно изхвърляне и смесване на битови и строителни отпадъци; ✦ Ниска норма на натрупване в сравнение със средната за страната и за типа населени места, което показва нерегламентирано третиране на битовите и приравнените на тях отпадъци от страна на населението;

	✦ Липса на информационна общинска система за мониторинг и контрол на дейностите по управление на отпадъци.
ВЪЗМОЖНОСТИ	**ЗАПЛАХИ**
✦ Използване на Оперативните програми и финансови инструменти на ЕС за решаване на проблемите, свързани с ефективното управление на отпадъците и изграждане на съвременна екологична инфраструктура за Регион Самоков; ✦ Въвеждане на система за разделно събиране на биоразградими и биоотпадъци; ✦ Промяна на обществените нагласи в полза на ефективно управление на отпадъците; ✦ Подобряване на административния капацитет в сферата на отпадъците; ✦ Въвеждане на информационна общинска система за мониторинг и контрол на отпадъците; ✦ Подобряване на информационната политика на	✦ Средна покупателна способност на домакинствата и трудност на нискодоходните групи да отделят допълнителни средства за услуги и дейности, свързани с управление на отпадъците; ✦ Значително увеличение на разходите за управление на битовите отпадъци и необходимост от повишаване на такса битови отпадъци за населението; ✦ Изхвърляне на отпадъци от населението на нерегламентирани сметища.

общината в областта на управление на отпадъците; ✦ Засилване на контрола върху граждани и юридически лица на територията на общината за спазване на нормативните изисквания.	

IV. ЦЕЛИ НА ОБЩИНСКАТА ПРОГРАМА ЗА УПРАВЛЕНИЕ НА ОТПАДЪЦИТЕ И АЛТЕРНАТИВИ ЗА ПОСТИГАНЕТО ИМ

Основна цел на настоящата програма е намаляване количеството на образуваните и депонирани отпадъци, изпълнение на нормативните изисквания при поносими разходи за населението на Община Ихтиман в периода на действие на програмата.

За да може да се оцени дали са постигнати целите и в рамките на планирания срок се формулират специфични цели, гарантиращи изпълнението на генералната програмна цел. Общинската програма се разработва и приема за период, който следва да съвпада с периода на действие на *Националния план за управление на отпадъците 2021 – 2028 година*. Общинската програма се разработва в съответствие със структурата, целите и предвижданията на Националния план за управление на отпадъците (НПУО), съобразена с Европейската стратегия за устойчиво развитие и подхода „нулеви отпадъци".

Стратегическите цели, гарантиращи постигането на генералната стратегическа цел и съответстващите на тях програми от мерки са:

ЦЕЛ	ПРОГРАМА
Цел 1: Намаляване на вредното въздействие на отпадъците чрез предотвратяване образуването им и насърчаване на повторното им използване	1. Програма за предотвратяване образуването на отпадъци с 1.1 Подпрограма за предотвратяване на образуването на хранителни отпадъци
Цел 2: Увеличаване на количествата на рециклираните и оползотворени отпадъци	2. Програма за достигане на целите за подготовка за повторна употреба и за рециклиране на битовите отпадъци 3. Програма за достигане на целите за рециклиране и оползотворяване на строителни отпадъци и отпадъци от разрушаване на сгради 4. Програма за достигане на целите за рециклиране и оползотворяване на МРО с 4.1 Подпрограма за управление на опаковките и отпадъците от опаковки
Цел 3: Намаляване на количествата и на риска от депонираните битови отпадъци и	5. Програма за намаляване на количествата и на риска от депонираните битови отпадъци и

други	други

В рамките на настоящата програма са разработени пет програми, които чрез своите дейности водят до постигане на изпълнението на конкретните програмни цели.

Изборът на конкретни мерки и тяхната комбинация във времето представляват различни алтернативи за достигане на набелязаните цели.

Включените мерки и дейности са възможно най-обобщителни с цел да обхванат всички съпътстващи мероприятия, които следва да извърши общината до приключването на периода на действие на програмата.

В подпрограмите и плановете към тях са включени и обобщени различните законодателни задължения на местната власт, както и конкретните предложения за тяхното изпълнение.

Конкретизирането на сроковете в плановете цели улесняване на местната администрация при изготвянето на годишните мерки, планове, финансови разчети и други дейности във връзка с управлението на отпадъците.

Съобразно принципите и политиките на Община Ихтиман, подпрограмите и плановете за действие могат да бъдат допълнени и/или променени от органът, който приема програмата, при смяна на възгледите и приоритетните цели за изграждане на политиката за управление на отпадъците в Общината и при смяна на законодателната рамка, която ги определя.

V. ПОДПРОГРАМИ ЗА ПОСТИГАНЕ НА ЦЕЛИТЕ С ПЛАНОВЕ ЗА ДЕЙСТВИЕ КЪМ ВСЯКА ПРОГРАМА

Цел 1: Намаляване на вредното въздействие на отпадъците чрез предотвратяване образуването им и насърчаване на повторното им използване

1. *Програма за предотвратяване образуването на отпадъци*

Въведение

Управлението на отпадъците трябва да се усъвършенства непрекъснато и да се превърне в устойчиво управление на материалите с цел да се опазва, съхранява и подобрява качеството на околната среда, да се опазва човешкото здраве, да се гарантира разумното и ефективно използване на природните ресурси, да се насърчават принципите на кръговата икономика, и да се намалява зависимостта на ЕС и на държавите членки от вносни ресурси, като по този начин се осигуряват нови икономически възможности и дългосрочна конкурентоспособност. За постигането на този екологичен приоритет Директива(ЕС)2018/851 от 30 май 2018 година за изменение на Директива 2008/98/ЕО относно отпадъците отделя специално приоритетно място на политиките по предотвратяване на отпадъците, като насочва вниманието към следните основни аспекти:

- Предотвратяването на отпадъци е най-ефикасният начин за подобряване на ресурсната ефективност и за намаляване на въздействието на отпадъците върху околната среда.
- Насърчаването на устойчивостта при производството и потреблението може да допринесе съществено за предотвратяването на образуването на отпадъци.

- Някои суровини са от голямо значение за икономиката на Съюза и снабдяването с тях е свързано с голям риск.

Целта на тази програма е насърчаване на населението, фирмите и институциите от страна на Общината към различни мерки и методи, които да доведат до предотвратяване образуването на отпадъците, т.е. предприемане на конкретни действия, от които би могло да се намали образуването на отпадъците, там където е възможно.

Мярката е необходима поради все по-голямото нарастване на образуването на отпадъците, както на национално, така и на световно ниво. Образуването на отпадъци е все по-голям нарастващ проблем, който оказва значително негативно влияние върху околната среда и здравословното състояние на хората, за което следва да се предприемат конкретни мерки за ограничаването му.

Предотвратяването на образуването на отпадъците цели да допринесе за намаляване на негативното влияние върху компонентите на околната среда, върху които влияе депонираният отпадък чрез отделянето на газове и инфилтрат при протичащите процеси на гниене, както и върху намаляване използването на природни ресурси, неминуемо свързани с третирането и обезвреждането на отпадъци.

Като цяло тази цел се изпълнява на национално ниво, тъй като тези мерки основно са насочени към производителите на продукти, след употребата на които се образуват масово разпространени отпадъци. Въпреки това мерките на местно ниво също са с голямо значение за постигане изпълнението им.

Място на предотвратяването на образуване на отпадъци в йерархията за управление на отпадъците

Рамковата директива за отпадъците 2008/98/ЕО въвежда йерархия на управлението на отпадъците. Тя е крайъгълен камък на законодателство и политиката относно отпадъците. Тази последователност определя приоритетния ред на това какво представлява най-добрата възможност за околната среда в законодателството и в политиката относно отпадъците. Спазването на йерархията на управление на отпадъците гарантира най-високо ниво на съответствие с европейските документи за ефективно използване на ресурсите и кръгова икономика, поради което следва да се насърчава по всякакъв начин. Йерархията задава пет възможни начина за институциите, бизнеса и домакинствата за справяне с отпадъците и дава приоритет на мерките в следната последователност:

а) Предотвратяване на образуването на отпадъци

б) Подготовка за повторна употреба

в) Рециклиране

г) Друго оползотворяване, напр. оползотворяване за получаване на енергия

д) Обезвреждане (контролирано депониране, изгаряне без оползотворяване на енергията и др.).

Според ЗУО ***„Отпадък"*** е „всяко вещество или предмет, от които притежателят се освобождава или възнамерява да се освободи, или е длъжен да се освободи". Съгласно Директива 2008/98/ЕО под ***„предотвратяване на образуването на отпадъци"*** трябва да се разбира: „Мерките, взети преди веществото, материалът или продуктът да стане отпадък, с което се намалява:

- *количеството отпадъци, включително чрез повторната употреба на продуктите или удължаването на жизнения им цикъл;*

- *вредното въздействие от образуваните отпадъци върху околната среда и човешкото здраве;*
- *съдържанието на вредни вещества в материалите и продуктите."*

Предотвратяването на образуването на отпадъци има най-висок приоритет в йерархията на управление на отпадъците. Най-общо, предотвратяване на образуването на отпадъци означава да не възникват отпадъци, тъй като веднъж възникнал, отпадъкът не изчезва, а само се променя като вещество чрез депонирането, изгарянето, рециклирането.

Задължения на общините

Общините са отговорни за събирането на отпадъците на тяхната територия, като извършват тази дейност самостоятелно или чрез регионални сдружения. По силата на чл.52 от ЗУО те са длъжни да изготвят програма за управление на отпадъците, чиято структура, цели и предвиждания отговарят на НПУО, включително за ***предотвратявне образуването на отпадъци***. Общините могат да се възползват активно от различни програми за изпълнението на проекти за ***предотвратявне образуването на отпадъци***, да организират и координират създаването и функционирането на местна общност, обединена около идеите за „нулеви отпадъци", под тяхна координация да се осъществяват различни дарителски кампании и дейности, водещи до ***предотвратявне образуването на отпадъци***. За някои общини е наложително да се повиши човешкият ресурс в дългосрочен план.

Освен екологични, ще имат и икономически ползи от активни дейности по предотвратяване на образуването на отпадъци, тъй като съвременното управление и третиране на отпадъците изисква сериозни финансови ресурси и всеки тон предотвратени битови отпадъци е

равностоен на спестени разходи от бюджета на общината за един тон третиране на битовите отпадъци.

Цели на програмата за предотвратяване на образуването на отпадъци

Стратегическа цел:

Намаляване на вредното действие на отпадъците чрез предотвратяване образуването им.

Оперативни цели:

- Намаляване на количеството на отпадъци;
- Намаляване на вредното въздействие на отпадъците.

Анализ и описание на съществуващи мерки за предотвратяване на образуването на отпадъци и оценка на възможностите за прилагане на подходящи мерки и предложение за индикатори за мерките

Изискването за определяне на мерки и дейности за предотвратяване образуването на отпадъци за пръв път се поставя в приетият Закон за управление на отпадъците (ДВ, бр.53 от 13.07.2012г.), чиито текст пък е транспониран в българското законодателство от европейските директиви. Вследствие на това в разработения първи за страната *План за управление на отпадъците 2014-2020г.* е разработена и *Програма за предотвратяване образуването на отпадъци*, което пък от своя страна задължава и местните власти да разработят подпрограми с мерки за предотвратяване образуването на отпадъци към общинските програми за управление на отпадъците.

Както по-горе е споменато, мерките и дейностите по предотвратяване образуването на отпадъци са трудно изпълними на местно ниво поради факта, че Общините нямат правомощия за ограничаване на производители на масово разпространени отпадъци, които са с основен принос към увеличаване количествата на отпадъците. От друга страна могат да се въведат мерки на местно ниво, които също да окажат влияние върху предотвратяване образуването на отпадъци.

Приложими мерки, които Общината може да приеме ***за предотвратяване и намаляване образуването на отпадъци*** на територията си, са:

- Насърчаване на населението към използването на опаковки (торбички, чашки и др.), предназначени за многократна употреба;
- Стимулиране на търговски магазини, предлагащи торбички за многократна употреба, чрез намаляване на ТБО;
- Насърчаване и подпомагане на домашното компостиране;
- Информационни кампании, насочени към населението;
- Зелени обществени поръчки;
- Провеждане на местна политика за разширена отговорност на производителя;
- Осъществяване на периодичен контрол за недопускнае на образуване на нерегламентирани сметища на територията на общината.

Приложими мерки, които Общината може да приеме ***за предотвратяване и намаляване на риска от стари замърсявания с отпадъци,*** са:

- Идентифициране на всички стари замърсявания на територията на общината;

- Набелязване и мониторинг на райони и/или участъци, които крият риск от замърсяване с отпадъци;
- Изготвяне на план за действие, включващ всички засегнати места от стари замърсявания, определяне на финансов ресурс и техника за отстраняване на замърсяванията, финансиране на дейностите по почистване, определяне на длъжностни лица за извършване на контрол, определяне на етапи и срокове на изпълнение;
- Повишаване качеството на услугите, свързани с управлението на отпадъците.

Подробните мерки за изпълнение на програмата са посочени Плана за действие на община Ихтиман за управление на отпадъците.

1.1 Подпрограма за предотвратяване образуването на хранителни отпадъци

Въведение

Програмата за устойчиво развитие до 2030г., приета от Общото събрание на Организацията на обединените нации на 25 септември 2015г., поставя цел за намаляване наполовина на хранителните отпадъци на глава от населението в световен мащаб при търговията на дребно и потребителите, както и за намаляване на загубите на храни по веригите на производство и доставки до 2030г. Тези мерки следва да са насочени към предотвратяването и намаляването на хранителните отпадъци в първичното производство, преработването и промишленото производство, при търговията на дребно и разпространението по друг

начин на храни, в ресторантите и заведенията за хранене, както и в домакинствата.

Проучване на ЕК на данни от държавите членки на ЕС показва, че хранителните отпадъци в ЕС-28 възлизат на около 88 милиона тона. Тази оценка е за 2012г. и включва както годни за консумация храни, така и негодни за консумация части от храните. Това се равнява на 173 килограма хранителни отпадъци образувани на човек в ЕС. Общите количества храни, произведени в ЕС за 2011г., възлизат на около 865 кг/човек, което означава, че около 20% от общо произведените храни се превръщат в отпадъци. Предвид поставените цели на глобално ниво и значителното разхищение на храни в европейските страни, в Директива 2018/851 от 2018г. за изменение на Рамковата директива за отпадъците от 2008г., се призовава държавите от ЕС да намалят хранителните отпадъци на всеки етап от веригата на доставки на храни, да наблюдават нивата на хранителните отпадъци и да докладват за постигнатия напредък с цел постигане на целта за намаляване на хранителните отпадъци на територията на целия ЕС с 30% до 2025г. и с 50% до 2030г.

Независимо, че посочените количествени цели не са задължителни, като се вземат предвид екологичните, социалните и икономическите ползи от предотвратяването на хранителните отпадъци, се изисква държавите членки да въведат в своите програми за предотвратяване на отпадъците конкретни мерки за предотвратяване на хранителните отпадъци, включително информационни и образователни кампании, които показват начините за предотвратяване на хранителните отпадъци. Освен това държавите членки трябва да измерват напредъка в намаляването на хранителните отпадъци. За предотвратяване на хранителните отпадъци държавите членки следва да предвидят стимули за събиране на непродадените хранителни продукти на всички етапи от веригата на доставка на храни, както и за тяхното безопасно

преразпределяне, включително на благотворителни организации. С цел намаляване на хранителните отпадъци от особено значение е да се повиши информираността на потребителите относно значението на датата на трайност („годно до" и „най-добър до").

Политиката на България по отношение на хранителните отпадъци е отразена в следните стратегически и нормативни документи:

• Национален план за управление на отпадъците 2014-2020г., който включва мерки както за третиране на хранителни отпадъци, така и мерки за предотвратяване на тяхното образуване, напр. мярка към общинските администрации за включване в общинските програми по управление на отпадъците на конкретни мерки за предотвратяване на образуването на отпадъци (в т.ч. и хранителни отпадъци).

• Национален стратегически план за поетапно намаляване на количествата на биоразградимите отпадъци, предназначени за депониране 2010-2020г., който предвижда мерки, насочени към намаляване на депонираните биоразградими, в т.ч. хранителни отпадъци и конкретно за предотвратяване образуването на хранителни отпадъци, като например домашното компостиране.

• Закон за храните. Глава четвърта "Хранително банкиране" от закона определя дейностите по хранителното банкиране, изискванията към производители и търговци на храни към начина на маркиране на храни, предназначени за даряване, както и изисквания за наличие на система за отчетност на операторите на хранителни банки.

Законът за управление на отпадъците не включва определение за „хранителни отпадъци", а хранителните отпадъци са включени в определението за „биоотпадъци". Съгласно това определение хранителните отпадъци обхващат: „хранителни и кухненски отпадъци от домакинствата, ресторантите, заведенията за обществено хранене и

търговските обекти, както и подобни отпадъци от предприятията на хранително-вкусовата промишленост." Директива ЕС 2018/851 дава следното определение: „хранителни отпадъци" са всички храни, които са се превърнали в отпадъци" и препраща към определението за „храни" в член 2 от Регламент (ЕО) № 178/2002 на Европейския парламент и на Съвета:

„По смисъла на настоящия регламент „храни" (или „хранителни продукти") означава всяко вещество или продукт, независимо дали е преработен или не, частично преработен или непреработен, който е предназначен за или основателно се очаква да бъде приеман от хора. Понятието „храни" включва напитки, дъвки и всякакви вещества, включително вода, които са умишлено вложени в храните по време на тяхното производство, приготовление или обработка. То включва водата след точката на съответствие, съгласно определението в член 6 от Директива 98/83/ЕО и без да се засягат изискванията на Директиви 80/778/ЕИО и 98/83/ЕО. Понятието „храни" не включва:

а) фуражи

б) живи животни, освен ако не са подготвени за пускане на пазара за консумация от човека

в) растения преди прибиране на реколтата

г) медицински продукти по смисъла на Директиви 65/65/ЕИО (21) и 92/73/ЕИО (22) на Съвета д) козметични средства по смисъла на Директива 76/768/ЕИО на Съвета (23)

е) тютюн и тютюневи изделия по смисъла на Директива 89/622/ЕИО на Съвета (24)

ж) наркотични или психотропни вещества по смисъла на Единната конвенция на Обединените нации за наркотичните вещества от 1961г. и Конвенцията на Обединените нации за психотропните вещества от 1971г.

з) остатъчни вещества и замърсители."

Проектът на Закон за изменение и допълнение на ЗУО привежда в съответствие определението за хранителни отпадъци в съответствие с Директива 2018/851. В България (както и в останалите държави членки) все още не са налични прецизни данни относно генерирането на хранителни отпадъци по сектори, съгласно общоевропейската методика, приета през 2019г. Въпреки това на основата на данни от ИАОС и предвид Наредба № 2 за класификация на отпадъците са направени оценки за количествата на хранителните отпадъци в страната.

Цели на подпрограмата за предотвратяване на образуването на хранителни отпадъци

Стратегическа цел:

Намаляване на количеството на образуваните хранителни отпадъци

Предвижда се целта да бъде постигната чрез конкретни мерки/дейности, ***които са представени в Плана за действие към настоящата програма.*** За всяка мярка са посочени срок за реализация, стойност и възможни източници на финансиране, очакван резултат от изпълнението на мярката, индикатори за проследяване на напредъка и изпълнението на мярката.

Цел 2: Увеличаване на количествата рециклирани и оползотворени отпадъци

Постигането на Цел 2 ще се осъществи чрез три програми:

- Програма за достигане на целите за подготовка за повторна употреба и за рециклиране на битовите отпадъци;

- Програма за достигане на целите за рециклиране и оползотворяване на строителни отпадъци и отпадъци от разрушаване на сгради;

- Програма за достигане на целите за рециклиране и оползотворяване на МРО, към която е разработена и Подпрограма за управление на опаковките и отпадъците от опаковки.

2. *Програма за достигане на целите за подготовка за повторна употреба и за рециклиране на битовите отпадъци*

Въведение и основни положения

Целите за рециклиране на битовите отпадъци, които страната си е поставила да постигне поетапно до 2035г., са както следва:

• до 1 януари 2020 - най-малко 50 на сто от общото им тегло;

• до 1 януари 2025 - най-малко 55 на сто от общото им тегло;

• до 1 януари 2030 - най-малко 60 на сто от общото им тегло • до 1 януари 2035 - най-малко 65 на сто от общото им тегло.

Целите се изпълняват от общините в РСУО, в съответствие с решението, взето от Общото събрание на съответната регионална система.

Изпълнението им е възложено на общините, включени в регионите за управление на отпадъците. Целта на тези мерки е да се увеличат количествата на рециклирани и оползотворени отпадъци и да се намали тяхното депониране на Регионалните депа.

Отпадъците от хартия, картон, пластмаса и стъкло следва да се разглеждат като ресурс, от който могат да се извлекат както екологични, така и финансови ползи.

Именно поради това е много важно всяка община да конкретизира и предприеме мерки за непопадането на тези видове отпадъци на Регионалните депа.

В ***йерархията*** при управлението на отпадъците ***подготовката за повторна употреба се нарежда на второ място след предотвратяване образуването на отпадъците***. Целта на тази подредба е именно максималното използване на отпадъците колкото може в повече направления.

Следващо в подреждането е рециклирането, което цели превръщането на отпадъците в други суровини и материали, но разликата с подготовката за повторна употреба е, че тук за извършването на дейността е необходимо използване на много повече суровини.

И накрая на ***предпоследно място се нарежда оползотворяване, което цели използването на отпадъците за превръщане в енергия, биогорива и др***.

Цел на програмата

Стратегическата цел на тази програма е увеличаване на количествата рециклирани и оползотворени отпадъци и намаляване на риска за околната среда от депонираните отпадъци.

Оперативната цел поставя конкретни изисквания за достигане на стратегическата цел, а именно: Достигане на целите за подготовка за

повторна употреба и за рециклиране на битовите отпадъци от хартия, метали, пластмаси и стъкло.

Целите на програмата са тези, които определят рамката и насоките за изпълнението ѝ. Те целят улесняване на местната администрация при изпълнението на задълженията ѝ, като поставят ясни и точни правила за това.

Анализ и описание на съществуващото състояние и бъдещи мерки

Съгласно нормативната уредба, отделянето на рециклируеми и оползотворими отпадъци от потока битови отпадъци се осъществява посредством сътрудничество с организациите по оползотворяване на отпадъци от опаковки и чрез извършване на дейности по предварително третиране на отпадъците, преди тяхното депониране.

За увеличаване на количеството рециклирани и оползотворени отпадъци е необходимо да се предприемат мерки и за тяхното насърчаване. Насърчаването трябва да е насочено основно към гражданите на общината, от които произтича по-големия поток на тези отпадъци.

Конкретни мерки за изпълнение на целите могат да бъдат следните дейности:

•Увеличаване на броя на контейнерите за разделно събиране на отпадъците там, където има недостиг и преместване от места, където има ниска използваемост;

•Обвързване използването на системата с такса битови отпадъци на гражданите. Тук при определяне на механизма на изчисляване на таксата могат конкретно да се заложат изисквания за ефективно

използване на системата и съответно насърчаване чрез намаляване на таксата (на жителите от къщи живущи на определени улици и други);

•Увеличаване на количествата на отпадъците, преминаващи през предварително третиране, преди тяхното депониране;

•Търсене на съдействие от органите на реда за предотвратяване нерегламентираното изнасяне на отпадъци от контейнерите за разделно събиране на отпадъци;

•Стимулиране разделното събиране на отпадъците чрез кампании, насочени към различни групи - деца от детски градини, училища, пенсионерски клубове, фирми, търговски вериги, работещи в различни институции и др. Така например могат да се организират различни състезания и игри между децата за събиране и предаване на хартиени и картонени опаковки, могат да се организират различни конкурси за рисунки, есета и др. на теми, свързани с разделното събиране на отпадъците и техния принос към околната среда;

•Извършване на контрол от страна на служители от общинска администрация за ползване на контейнерите за разделно събиране на отпадъците по предназначение;

•Увеличаване размера на санкциите, заложени в общинските наредби при смесването на отпадъци и изхвърляне на рециклируеми и оползотворими отпадъци в контейнерите за битови отпадъци.

Подробните мерки за изпълнение на програмата са посочени Плана за действие на община Ихтиман за управление на отпадъците.

3. Програма за изпълнение на изискванията за строителните отпадъци и отпадъци от разрушаване на сгради

Въведение и основни положения

Строителните отпадъци и отпадъците от разрушаване на сгради се характеризират с висок потенциал за рециклиране и повторна употреба, като някои от техните компоненти имат висока ресурсна стойност. Правилното управление на строителните отпадъци и отпадъците от разрушаване на сгради допринася за постигането на устойчивост и подобряване качеството на живот. Поради тази причина отпадъците от строителство и разрушаване са определени като ключов аспект в пакета за кръгова икономика, представен от ЕК през 2015г.

Със Закона за управление на отпадъците са въведени национални цели за третиране и оползотворяване на строителни отпадъци, както следва:

- Най-късно до 1 януари 2020г. повторна употреба, рециклиране и друго оползотворяване на материали от неопасни строителни отпадъци, включително при насипни дейности чрез заместване на други материали с отпадъци в количество, не по-малко от 70 на сто от общото им тегло, от което се изключват незамърсени почви, земни и скални маси от изкопи в естествено състояние.

Целите се постигат поетапно, като в подзаконовата нормативна уредба са указани, както сроковете, така и конкретните изисквания и проценти за всеки конкретен материал.

Задълженията към местната администрация са събиране и третиране на строителни отпадъци от ремонтни дейности, образувани от домакинствата.

За изпълнение на целите възложителите на строително-монтажни работи са длъжни да изготвят и представят за одобрение в Общинската

администрация планове за управление на строителните отпадъци по време на извършването на процесите на строителство, както и след това.

Цел на програмата

Стратегическа цел на програмата е увеличаване на количествата рециклирани и оползотворени отпадъци и намаляване на риска за околната среда.

Оперативната цел е достигане на целите за рециклиране и оползотворяване на строителни отпадъци и отпадъци от разрушаване на сгради.

Анализ и описание на съществуващото състояние

В законодателството няма поставени конкретни изисквания за изграждане от страна на Общината на площадки за третиране на тези отпадъци, но същевременно с това изискванията за третирането им са такива, че ако няма наличие на изградени площадки от частни лица, които и Общината да ползва то тя, за да изпълни задълженията си, е длъжна да изгради своя собствена и/или да привлече инвестиции на територията си за изграждането на такава. Строителните отпадъци, формирани на територията на Община Ихтиман не се отделят от общия поток на битовите отпадъци.

Подробните мерки за изпълнение на програмата са посочени в Плана за действие на община Ихтиман за управление на отпадъците.

4. Програма за достигане на целите за рециклиране и оползотворяване на масово разпространени отпадъци

Въведение и основни положения

Съгласно ЗУО "Масово разпространени отпадъци" са отпадъци, които се образуват след употреба на продукти от многобройни източници на територията на цялата страна и поради своите характеристики изискват специално управление. Съгласно националното законодателство са поставени годишни количествени цели за рециклиране и оползотворяване на шест групи масово разпространени отпадъци.

- Отпадъци от опаковки
- ИУМПС
- ИУЕЕО
- Отпадъчни масла и нефтопродукти
- Отпадъци от гуми
- Отпадъци от батерии и акумулатори

Целите за рециклиране и оползотворяване на отпадъците от опаковки, ИУМПС, ИУЕЕО и от батерии и акумулатори са заложени на общоевропейско ниво, а в България са поставени и се изпълняват национални количествени цели и за отпадъци от гуми и за отпадъчни масла и нефтопродукти. Целите за оползотворяване и рециклиране на шестте групи МРО на територията на цялата страна се изпълняват успешно чрез въведените схеми за разширена отговорност на производителя. Поставени са изисквания за ясно определяне на ролите на отделните заинтересовани страни, ефективността на разходите, определянето на вноските, които производителите заплащат, изисквания за прозрачност, както и системи за отчитане и ефективен контрол на дейността на схемите.

Заложените цели за МРО по години са следните:

ГРУПА МРО	ЦЕЛИ
ОТПАДЪЦИ ОТ ОПАКОВКИ	**До 2025г.:** 65% от теглото на образуваните отпадъци от опаковки се рециклира, в т.ч. • Пластмаси: 50% • Дърво: 25% • Черни метали: 70% • Алуминий: 50% • Стъкло: 70% • Хартия и картон: 75% **До 2030г.:** 70% от теглото на образуваните отпадъци от опаковки се рециклират, в.т.ч.: • Пластмаси: 55% • Дърво: 30% • Черни метали: 80% • Алуминий: 60% • Стъкло: 75% • Хартия и картон: 85%
ИУМПС	**Ежегодно:** ниво на повторна употреба и оползотворяване, не по-ниско от 95% от теглото на всяко ИУМПС

	Ежегодно: ниво на повторна употреба и рециклиране, не по-ниско от 85% от теглото на всяко ИУМПС
ИУЕЕО	**Ежегодно:** разделно е събрано мин. 65% от средното тегло на пуснатото на пазара ЕЕО през предходните три години
ОТПАДЪЦИ ОТ ОТРАБОТЕНИ МАСЛА	**Ежегодно:** мин. 40% от количеството масла, пуснати на пазара през съответната година
ОТПАДЪЦИ ОТ ГУМИ	**Ежегодно:** не по-малко от 50% от количеството гуми, пуснати на пазара на РБ през текущата година се регенерират и/или рециклират
ОТПАДЪЦИ ОТ ПОРТАТИВНИ БАТЕРИИ И АКУМУЛАТОРИ (ПБА)	**Ежегодно:** разделно са събрани мин. 45% от пуснатите на пазара ПБА с изключение на ПБА, които са били пуснати на пазара, но са изнесени или изпратени от територията на страната
ОТПАДЪЦИ ОТ ИНДУСТРИАЛНИ БАТЕРИИ И АКУМУЛАТОРИ	**Ежегодно:** разделно са събрани мин. 25% от пуснатите на пазара индустриални батерии и акумулатори
ОТПАДЪЦИ ОТ АВТОМОБИЛНИ БАТЕРИИ И АКУМУЛАТОРИ	**Ежегодно** са събрани разделно 100% от пуснатите на пазара автомобилни батерии и акумулатори

Кметът на Общината е отговорен за събиране на отпадъците от населението, следователно и за организиране и подпомагане на

дейностите по разделното събиране на масово разпространени отпадъци и предаването им за оползотворяване.

Цели на програмата

Стратегическата цел е увеличаване на количествата рециклирани и оползотворени отпадъци и намаляване на риска за околната среда от депонираните отпадъци.

Оперативната цел за изпълнението ѝ е изпълнение на целите за рециклиране и оползотворяване на масово разпространените отпадъци.

Подробните мерки за изпълнение на програмата са посочени в Плана за действие на община Ихтиман за управление на отпадъците.

5. Подпрограма за управление на опаковките и отпадъците от опаковки

Въведение и основно положение

За разлика от останалите МРО, в управлението на отпадъците от опаковки общините имат значително по-активно участие и задължения като една от основните заинтересовани страни, което изисква много по-добра координация между всички участници в процеса на управление на отпадъците от опаковки. В случай че нямат сключен договор с организация за оползотворяване на отпадъци от опаковки, общините са длъжни да разработват и изпълняват сами програми за разделно събиране на отпадъци от опаковки и да предоставят ежегодно информация на МОСВ в тази връзка.

Всички МРО, с изключение на отпадъците от опаковки, се образуват в резултат на употребата на самия продукт, пуснат на пазара,

който след употребата се превръща в отпадък. Отпадъците от опаковки са резултатът от употребата на продукти, които са опаковани и именно опаковките, а не самите продукти са предмет на изискванията за рециклиране и оползотворяване. В допълнение при опаковките става въпрос за изключително широк диапазон от опаковани продукти – десетки хиляди вида, от които се генерират отпадъците от опаковки, което допълнително усложнява организирането на системите за разделното им събиране.

Количествените цели, които страната ни си поставя по отношение на рециклирането и оползотворяването на отпадъците от опаковки през следващите години, са посочени в Програмата за достигане на целите за рециклиране и оползотворяване на МРО.

Системата за разделно събиране на отпадъци от опаковки е първата от всички системи за разделно събиране на отпадъците, създадена след приемането на Закона за управление на отпадъците през 2003г. С приемането на Наредбата за опаковките и отпадъците от опаковки през 2004г. и измененията ѝ впоследствие в националното законодателство се регламентира цялостната схема за управление на този поток отпадъци, която непрекъснато се разширява и подобрява ефективността си в годините.

Цели на подпрограмата

Стратегическата цел на подпрограмата е увеличаване на количествата на рециклирани и оползотворени отпадъци и намаляване и предотвратяване на риска от депонираните отпадъци.

Оперативните цели са както следва:

- Подобряване на управление на отпадъците от опаковки на местно ниво;

- Подобряване на управлението на битовите отпадъци и намаляване на риска за околната среда от депата за битови отпадъци.

Анализ и описание на съществуващото състояние

Община Ихтиман е имала въведена система за разделно събиране на отпадъци чрез сътрудничество с организация по оползотворяване (ООп) и сключен договор за предварително третиране на потока битови отпадъци. Считано от 14.04.2022г. общината има сключен нов тригодишен договор с ООп БУЛЕКОПАК АД за въвеждане на система за разделно събиране на отпадъци.

Наредбата за опаковките и отпадъците от опаковки въвежда и задължения за кмета на Общината, свързани с недопускане на посегателства и кражби на отпадъците от съдовете за разделно събиране на отпадъците от опаковки. Изпълнението му се осъществява посредством въвеждане на наказателна отговорност и санкции за неизпълнение на физически и юридически лица в общинските наредби, касаещи отпадъците и стриктно контролиране от страна на общинските служите, отговорни за дейността.

Подробните мерки за изпълнение на подпрограмата са посочени в Плана за действие на община Ихтиман за управление на отпадъците

Цел 3: Намаляване на количествата и на риска от депонираните битови отпадъци и други

6. Програма за намаляване на количествата и риска от депонираните битови отпадъци и други

Въведение и основно положение

Програмата за намаляване на количествата и на риска от депонираните битови отпадъци и други включва мерки за достигане на *Цел 3: Намаляване на количествата и на риска от депонираните битови отпадъци и други*. Инвестиционните мерки са насочени основно към изграждане на площадкова инфраструктура за битови отпадъци, закриване и рекултивация на стари сметища и замърсени територии, третиране на утайки от ПСОВ, устойчиво управление на излезли от употреба препарати за растителна защита и др.

В резултат на изпълнението на програмата за намаляване на количествата и на риска от депонираните битови отпадъци се очаква до 2035г. количеството на депонираните битови отпадъци да се намали до 10% или по-малко от общото количество образувани битови отпадъци.

По-конкретно:

- ще бъде осигурен капацитет за депониране на остатъчните битови отпадъци и на друга площадкова инфраструктура

- ще бъдат рекултивирани и закрити всички стари сметища и замърсени територии

- ще бъде осигурена инфраструктура за стабилизиране на биоразградимата фракция на отпадъците

- ще бъде осигурена инфраструктура за оползотворяване на утайките от ПСОВ, намаляване на емисиите на парникови газове и ще бъде изградена и функционираща електронна система за предлаганите продукти от третирани утайки от ПСОВ за употреба в земеделието и за рекултивация на нарушени терени

- ще бъдат разработени иновативни продукти и технологии, чрез които се подобрява йерархията на управление на отпадъците

- ще бъдат изготвени практически решения за проблемите с най-широко генерираните производствени опасни отпадъци - ще бъде повишен капацитетът на институциите да осъществяват контрол н трансграничен превоз на отпадъци, вкл. за откриване на незаконни превози на отпадъци.

Цели на програмата

Стратегическата цел на програмата е управление на отпадъците, което гарантира чиста и безопасна околна среда.

Оперативните цели за постигането ѝ са намаляване количествата на депонираните битови и други отпадъци чрез използването на различни финансови и нефинансови механизми, в т. ч. прилагане на принципа „замърсителят плаща".

Подробните мерки за изпълнение на програмата са посочени в Плана за действие на община Ихтиман за управление на отпадъците.

ПЛАН ЗА ДЕЙСТВИЕ НА ОБЩИНА ИХТИМАН ЗА УПРАВЛЕНИЕ НА ОТПАДЪЦИТЕ

ПРОГРАМА №1 ЗА ПРЕДОТВРАТЯВАНЕ НА ОБРАЗУВАНЕТО НА ОТПАДЪЦИ							
Стратегическа цел	**Мярка/дейност**	**Бюджет**	**Източници на финансиране**	**Срок за реализация**	**Очаквани резултати**	**Индикатори за изпълнение**	**Отговорна институция**
Цел 1: Намаляване вредното въздействие на отпадъците чрез предотвратяване на образуването им и насърчаване на повторното им използване	Насърчаване на населението към използване на опаковки за многократна употреба, чрез намаляване на ТБО и провеждане на информационни кампании	10 000	Общински бюджет	2021-2028г.	Намаляване образуването на отпадъци и поетапно преминаване към многократно използване на продукти и за многократна употреба	брой проведени информационн и кампании	Община Ихтиман
	Стимулиране на търговски магазини, предлагащи и насърчаващи употребата на опаковки за многократна употреба чрез намаляване на ТБО	0		2021-2028г.	Предотвратява не образуването на отпадъци	Брой магазини, предлагащи тези продукти	Община Ихтиман
	Осъществяване на периодичен контрол за недопускане на образуването на нерегламентирани сметища в населените места	30 000		2021-2028г.	Предотвратява не на образуването на нерегламентир ани сметища	Осъществен периодичен контрол	Община Ихтиман

	Идентифициране, описване на всички ключови места, където е възможно образуване на локални замърсявания и периодичен мониторинг	0		2021-2028г.	Намаляване риска от изхвърляне на отпадъци и образуване на замърсявания	изготвен списък с места за мониторинг	Община Ихтиман
	Провеждане на пролетно и есенно почистване на замърсените места	100 000	Общински бюджет	2021-2028г.	Предотвратяване замърсяването с отпадъци	брой проведени почиствания	Община Ихтиман
	ПОДПРОГРАМА №1.1 ЗА ПРЕДОТВРАТЯВАНЕ НА ОБРАЗУВАНЕТО НА ХРАНИТЕЛНИ ОТПАДЪЦИ						
	Изготвяне и прилагане на план за предотвратяване образуването на хранителни отпадъци в общински социални, здравни, образователни и други звена и предприятия, пазари и др. където се образуват хранителни отпадъци	15 000	Общински бюджет	2023-2028г.	Предотвратени хранителни отпадъци от общинските структури като пример за останалите организации в общината	Разработен план, брой изпълнени мерки за срока на действието му	Община Ихтиман
	Изпълнение на непрекъснати целенасочени кампании за разясняване и предоставяне на информация за ПО на хранителни отпадъци на местно ниво	15 000	Общински бюджет, отчисления по чл.64 от ЗУО	2023-2028г.	Гражданите и бизнеса са запознати с ползите от ПО на хранителните отпадъци и възможните действия за ПО на хранителните отпадъци	Брой реализирани кампании в общината	Община Ихтиман
ПРОГРАМА №2 ЗА ДОСТИГАНЕ НА ЦЕЛИТЕ ЗА ПОДГОТОВКА ЗА ПОВТОРНА УПОТРЕБА И ЗА РЕЦИКЛИРАНЕ НА БИТОВИТЕ ОТПАДЪЦИ							

Цел 2: Увеличаване на количествата рециклирани и оползотворени отпадъци	Въвеждане на пилотно разделно събиране на отпадъци от пластмаса и хартия в някои от малките населени места чрез предоставяне на цветни чували на населението	20 000	Общински бюджет	2022-2028 г.	Осигурена възможност за специфично разделно събиране на БО от пластмаса, хартия, стъкло и метали	Въведено пилотно разделно събиране на БО	Община Ихтиман
	Организиране на кампании и конкурси с цел популяризиране и насърчаване на населението към използване на метода на разделното събиране и изхвърляне на отпадъците.	5 000	Общински бюджет	2022-2028 г.	Организирани годишни кампании за разделно събиране на отпадъците	Брой проведени кампании	Община Ихтиман
	Търсене на съдействие от органите на реда за предотвратяване нерегламентираното изнасяне на отпадъци от контейнерите за разделно събиране на отпадъци	0	Общински бюджет	2021-2028г.	По-голямо количество на разделно събраните отпадъци от н аселението	Брой проведени съвместни акции	Община Ихтиман
	Увеличаване размера на санкциите, заложени в общинските наредби при смесването на отпадъци и изхвърляне на рециклируеми и оползотворими отпадъци в контейнерите за битови отпадъци	0	Общински бюджет	2022	Актуализирана местна нормативна уведба	Брой съставени предписания и актове	Община Ихтиман, Общински съвет
	ПРОГРАМА №3 ЗА ИЗПЪЛНЕНИЕ НА ИЗИСКВАНИЯТА И ЦЕЛИТЕ ЗА РЕЦИКЛИРАНЕ И						

	ОПОЛЗОТВОРЯВАНЕ НА СТРОИТЕЛНИ ОТПАДЪЦИ И ОТПАДЪЦИ ОТ РАЗРУШАВАНЕ НА СГРАДИ						
	Определяне на правила и изисквания за включване на рециклирани строителни материали в обществените поръчки за избор на изпълнител на СМР	0		2022 г.	Изпълнение на изискванията на законодателството	Изготвени правила	Община Ихтиман
	Изменение на общинските наредби и вменяване на изисквания за задължения при третиране на строителни отпадъци и контрол от общинските длъжностни лица по спазването им	0		2022 г.	Променена местна нормативна уредба, повишен контрол върху дейностите на управление на СО	Актуализирана наредба за УО	Община Ихтиман
	Организиране на система за събиране и транспортиране на строителните отпадъци от домакинствата	180 000	Общински бюджет, лица, образували СО	2022-2028 г.	Изпълнение на изискванията на законодателството	Актуализирана наредба за отпадъците	Община Ихтиман
	Изграждане на площадки за временно съхранение на строителни отпадъци по населени места	1 000 000	Общински бюджет, ОПОС, ПУДООС и др.	2022-2028 г.	Изпълнение на изискванията на законодателството	Актуализирана наредба за отпадъците	Община Ихтиман
	ПРОГРАМА №4 ЗА ДОСТИГАНЕ НА ЦЕЛИТЕ ЗА РЕЦИКЛИРАНЕ И ОПОЛЗОТВОРЯВАНЕ НА МАСОВО РАЗПРОСТРАННИ ОТПАДЪЦИ						
	Провеждане на кампании сред населението два пъти годишно за предаване на събрани отпадъци от излезли от употреба електрическо и електронно оборудване (ИУЕЕО)	5 000	ООп ИУЕЕО	2022-2028 г.	Разделно събиране на ИУЕЕО	Брой проведени кампании	Община Ихтиман

	Организиране на съвместни ежегодни кампании по събиране с организацията по оползотворяване на батерии и акумулатори, с която има сключен договор Общината	5 000	ООп НУБА	2022-2028 г.	Разделно събиране на НУБА	Брой проведени кампании	Община Ихтиман
	Определяне със Заповед на Кмета на местата, където се извършва смяна на отработени моторни масла	0		2022	Разделно събиране на масла	Издадена заповед на Кмета	Община Ихтиман
	Организиране на съвместни ежегодни кампании по събиране с организацията по оползотворяване на НУГ, с която има сключен договор Общината	5 000	ООп НУГ	2022-2028 г.	Разделно събиране на НУГ	Брой проведени кампании	Община Ихтиман
	ПОДПРОГРАМА №4.1 ЗА УПРАВЛЕНИЕ НА ОПАКОВКИТЕ И ОТПАДЪЦИТЕ ОТ ОПАКОВКИ						
	Доразвиване на системата за разделно събиране на отпадъците от опаковки с оглед новите цели за рециклиране и оползотворяване на отпадъците от опаковки	0	Организация по оползотворяване на отпадъци от опаковки	2022 г.	Доразвиване на системата за разделно събиране на отпадъците от опаковки и постигане на целите	Увеличаване количеството на разделно събраните отпадъци от опаковки	Община Ихтиман
	Провеждане на широка информационна кампания за предотвратяване отпадъците от опаковки, разделно събиране и рециклирането им	10 000	Организация по оползотворяване на отпадъци от опаковки	2023 г.	Населението и бизнеса са информирани и мотивирани за действия по Предотвратяване на отпадъците от опаковки и подобряване	Увеличаване количеството на разделно събраните отпадъци от опаковки	Община Ихтиман

					на разделното събиране		
	Осъществяване на непрекъснат контрол по отношение на това дали ООп на отпадъци от опаковки изпълнява задълженията си за извозване и подмяна на амортизирани или счупени контейнери за разделно събиране	0	-	2021-2028 г.	Съставени протоколи от проверки	По-добра ефективност на системата	Община Ихтиман
	Създаване на общинска система за разделно събиране на опасните отпадъци от бита	50 000	Общински бюджет	2025 г.	Намален риск за околната среда от депонирани опасни отпадъци	Количество разделно събрани опасни отпадъци от домакинствата	Община Ихтиман
ПРОГРАМА №5 ЗА НАМАЛЯВАНЕ НА КОЛИЧЕСТВАТА И НА РИСКА ОТ ДЕПОНИРАНИТЕ БИТОВИ ОТПАДЪЦИ И ДРУГИ							
Цел 3: Намаляване на количествата и на риска от депонираните битови отпадъци и други	Изграждане на площадки за биоразградими и зелени отпадъци по населени места	1 500 000	Общински бюджет, ПУДООС, ОПОС, МОСВ и др.	2028 г.	Изградени площадки за третиране на биоразградими и зелени отпадъци	Количество компостирани биоразградими и зелени отпадъци	Община Ихтиман
	Подобряване управлението на отпадъците, в т.ч. предотвратяване и намаляване на генерирането на отпадъци, подготовка за повторна употреба, рециклиране, включително пречистване	1 000 000	ОПОС, Републикански бюджет, Общински бюджет и др.	2021 – 2028г.	Намален риск за околната среда от депонирани отпадъци	Количество отпадъци, отклонени от депата	Община Ихтиман

	на отпадъчните води						

VI. КООРДИНАЦИЯ С ДРУГИ ОБЩИНСКИ И РЕГИОНАЛНИ ПЛАНОВЕ И ПРОГРАМИ

За ефективното използване на процеса на стратегическото планиране в публичния сектор, в т.ч. и на общинско ниво, съществено значение има връзката между отделните стратегически документи. Това обвързване допринася за проследяване съвместимостта на целите в отделните програмни документи, както и да не се допусне противоречие. В съответствие със ЗМСМА общинският съвет определя политиката за развитие на общината във връзка с осъществяването на дейностите, свързани с общинското имущество и предприятия, общинските финанси, данъци и такси, устройството и развитието на територията, опазването на околната среда и устойчивото ползване на природните ресурси, образованието, здравеопазването, културата, социалните и комуналните дейности и т.н. Той одобрява стратегии, програми и планове за развитие на местните общности, които отразяват националните и европейски политики.

Общинската програма за управление на отпадъците е също елемент от цялостната система за планиране на развитието на общината, региона и страната.

Общинската програма за управление на отпадъците е в синхрон с предвижданията на националните програмни документи като:

- Национална програма за развитие на България 2030г.
- Национална програма за подобряване качеството на атмосферния въздух 2018-2024г.
- Национална програма за контрол на замърсяването на въздуха 2020-2030г.

Двете национални програми в сектор „Въздух" предвиждат мерки в сектор битово отопление – преминаване от традиционни към алтернативни отоплителни решения (природен газ и топлофикационни мрежи), както и алтернативни уреди (печки на твърдо гориво, отговарящи на стандартите за екодизайн). Изпълнението на мерките от двете програми води пряко до

предотвратяване и намаляване на образуването на битови отпадъци от пепел и сгурия, които се депонират.

- Трети национален план за действие по изменение на климата за периода 2013-2020г.

Сектор „Отпадъци" генерира емисии на парникови газове в страната с дял около 6-8% през последните години. Анализите показват, че добив и оползотворяване на газ от депата не се практикува у нас и целият метан от депата се емитира в атмосферата или (в редки случаи) се изгаря. Ето защо основните мерки за сектор „Отпадъци" в Третия национален план по изменение на климата са насочени към ограничаване на депонирането на битови отпадъци, преустановяване на експлоатацията на депа, неотговарящи на изискванията и закриване на депата с преустановена експлоатация.

- Национален план за действие за управление на устойчивите органични замърсители в България 2020-2030г.
- Национални програми, финансирани от Европейски фондове за периода 2021-2027г.

Общинската програма за управление на отпадъците е в координация и с основните местни стратегически планове и програми:

- Програма за управление на Община Ихтиман за мандат 2019-2023г.
- План за интегрирано развитие на община Ихтиман 2021-2027г.
- Общинска програма за опазване на околната среда

VII. СИСТЕМА ЗА НАБЛЮДЕНИЕ, КОНТРОЛ И ОТЧИТАНЕ НА ИЗПЪЛНЕНИЕТО НА ОБЩИНСКАТА ПРОГРАМА ЗА УПРАВЛЕНИЕ НА ОТПАДЪЦИТЕ

Прилагане на система за наблюдение, отчет и оценка на Националния план за управление на отпадъците е предвидено като изискване в ЗУО. Съгласно чл.49, ал.4, т.20 от Закона, НПУО следва да съдържа система за отчет и контрол на изпълнението, а съгласно т.21 - система за оценка на резултатите и за актуализация на плана. Тъй като ЗУО изисква общинските програми за управление на отпадъците да се разработват в съответствие със структурата на НПУО, такава система трябва да бъде разработвана и включена и в общинската програма за управление на отпадъците. В допълнение, член 52 от ЗУО поставя рамкови изисквания към разработването на програми за управление на отпадъците от общините. Поставени са следните най-общи изисквания по отношение на наблюдението, отчета и контрола:

- програмата се актуализира при промяна във фактическите и/или нормативните условия
- Кметът на общината информира ежегодно в срок до 31 март общинския съвет за изпълнението на програмата през предходната календарна година.

Орган за контрол по изпълнение на програмата за управление на отпадъците е ***Общинският съвет.*** Кметът на общината информира ежегодно общинския съвет и обществеността за изпълнението на програмата през предходната календарна година. Отчетът се представя в срок до 31 март и се публикува на интернет страницата на общината. Копие от отчета се изпраща на РИОСВ.

Целта на отчета за изпълнение на програмата през предходната календарна година е да се проследи напредъкът при изпълнението и да се

идентифицират необходимите промени или адаптиране на програмата за текущата година.

Отчетът се изготвя на достъпен език и стил и е целесъобразно да включва графики, фигури, таблици, които да илюстрират напредъка по изпълнение на мерките и целите. Това е необходимо за по-добро разбиране на съдържанието от страна на неспециалисти в областта на отпадъците – както общински съветници, така и широката общественост.

Целесъобразно е годишният отчет за изпълнение на програмата за управление на отпадъците да се изготвя в следния формат:

- Въведение
- Общи условия за изпълнение и промени в социално-икономическите условия в общината
- Действия, предприети от общината за осигуряване на ефективност и ефикасност при изпълнението
- Създадени механизми за събиране, обработка и анализ на данни
- Преглед на проблемите, възникнали в процеса на изпълнение на програмата през съответната година, и предприетите мерки за преодоляването им
- Резултати от извършени оценки и тематични допитвания към края на съответната година
- Напредък по изпълнение на целите и мерките в Програмата
- Заключение
- Приложения

Наблюдението на *Общинската програма за управление на отпадъците* може да се определи като процес на системно събиране и анализ на информация относно хода на изпълнение на включените в програмата

мерки. В приетата програма за управление на отпадъците за всяка мярка или група от мерки в отделните подпрограми ще са посочени очаквани резултати от изпълнението, както и индикатори за текущо изпълнение и целеви индикатори. Именно за посочените резултати и конкретно определени индикатори се събира необходимата информация в рамките на системата за наблюдение, отчет и контрол. В допълнение към изпълнението на текущите и целевите индикатори, за всяка мярка се наблюдава и спазването на предвидения график и степента на изразходване на ресурсите.

Кметът на общината организира наблюдението на изпълнението на общинската програма за управление на отпадъците. Той трябва да определи звеното в структурата на общинската администрация, което ще отговаря за събиране и обобщаване на информацията за изпълнение на включените в програмата мерки, както и за изготвяне на годишния отчет за изпълнение на програмата. Такива функции обикновено са възложени на отдела в специализираната общинска администрация, който изпълнява функциите за управление на отпадъците. Ясно трябва да са определени и отговорностите на другите вътрешните звена и на външните за администрацията структури, които ще предоставят информация, както и обхватът на данните и периодичността, с която това ще се извършва. Това става чрез вътрешни правила за дейностите по събиране и съхраняване на информация, свързана с подготовката и изпълнението на програмата. Като административен подход е възможно кметът на общината да издаде заповед, в която подробно да са описани отговорностите на всички структурни звена в общината за набиране на съответната информация със съответните срокове, както и за обобщаването ѝ и подготовката на годишния отчет пред общинския съвет за изпълнението на общинската програма за управление на отпадъците.

По отношение на периодичността за предоставяне на информацията, необходима за текущото наблюдение на изпълнението на програмата за

управление на отпадъците, минималното изискване е тя да се събира, систематизира и обобщава на годишна база.

VIII. ПРИЛОЖЕНИЯ

VIII.1. АНАЛИЗИ НА СЪСТОЯНИЕТО НА УПРАВЛЕНИЕТО НА ОТПАДЪЦИТЕ

VIII.1.1. АНАЛИЗ НА СЪСТОЯНИЕТО ОТНОСНО ОТПАДЪЦИТЕ

АНАЛИЗ НА БИТОВИТЕ ОТПАДЪЦИ

Този анализ трябва да отговори на следните въпроси:

- Какви са количества и тенденциите на различните потоци отпадъци в общината за анализирания период;
- Какви са количествата образувани отпадъци в общината и каква е нормата на натрупване;
- Какъв е морфологичният състав на образуваните битови отпадъци в общината;
- Какви са количествата повторно използвани, рециклирани, оползотворени и обезвредени битови отпадъци за разглеждания период и какви са тенденциите в третирането на битовите отпадъци;
- Каква е степента на изпълнение на целите, които са поставени пред общината в съответствие с националното законодателство и разпределението на ангажиментите между общините в дадена РСУО, ако те са одобрили споразумение за такова разпределение.

Съгласно Допълнителните разпоредби на ЗУО битови отпадъци (БО) са "отпадъците от домакинствата" и "подобни на отпадъците от домакинствата" (това са отпадъците, образувани от домакинствата и отпадъците, образувани от фирми и други организации, които по своя характер и състав са сравними с отпадъците от домакинствата; с изключение на производствените отпадъци и отпадъците от селското и горското стопанство).

На територията на община Ихтиман се образуват различни по характер и вид отпадъци. **Основният поток отпадък е смесеният битов отпадък с код 20.03.01.** Тенденциозното им нарастване или пък намаляване е зависимо от няколко фактора: разположение на населените места, инфраструктура, плътност на застрояване, брой на населението в тях, дейността на населението като източник на образуването, икономическото положение в сравнение с това в страната.

Информацията за количество генерирани битови отпадъци по населени места в общината се предоставя от оператора на Регионалното депо за отпадъци за регион Самоков и от общинска администрация Ихтиман. Основните източници на битови отпадъци са: приблизително 80% от населението и около 20% от търговски, административни, социални, фирмени и други подобни обекти.

Система за събиране и третиране на отпадъците

Община Ихтиман е член на Регионално сдружение за управление на отпадъците - регион Самоков. В сдружението участват още общините: Самоков, Ихтиман. Костенец и Долна Баня.

Смесените битови отпадъци от територията на общината се извозват до Регионално депо за неопасни отпадъци в гр.Самоков. Депото се намира в землището на гр.Самоков (ПИ с идентификатор 65231.915.100 / м. „Каранджията", с площ 327 024 m2 - Акт за частна общинска собственост № 5234/06.03.2006 г.). и е въведено в експлоатация през 2016г.

На територията на община Ихтиман няма изградена претоварна станция за отпадъци. На площадката на регионалното депо е осигурена необходимата инфраструктура за:

- предварително третиране – механично сепариране на смесените битови отпадъци;

- компостиране на зелени и градински отпадъци;

- съвременно депо за обезвреждане на остатъчните битови отпадъци, които не подлежат на рециклиране и/или оползотворяване.

Експлоатацията на старото общинско депо е преустановена и строително монтажните работи за обект: „Закриване и рекултивация на общинско сметище за битови отпадъци на Община Ихтиман", са приключени на 9.12.2020г. Проектът е финансиран със средства от Предприятието за управление на дейностите по опазване на околната среда (ПУДООС).

На територията на община Ихтиман функционира добре изградена система за сметосъбиране, чрез разполагане на контейнери и съдове за смет в почти всички населени места, с изключение на селата Белица, Мухово и Костадинкино, които са предимно с горски терени и жилищните сгради са разпръснати на големи площи. Управлението на дейността по събиране и извозване на отпадъците е организирано по предварително изготвен график. Битовите отпадъци се събират в кофи тип "Мева" с обем 0,11 m3 - 3 200 бр., метални контейнери с вместимост 4,1 и 6 m3 - 175 бр. и контейнери тип „Бобър" – с вместимост - 1,1 m3 - 100 бр.

На територията на РИОСВ – София, в т.ч. община Ихтиман, няма изградени инсталации за третиране на строителни отпадъци. Образуваните строителни отпадъци основно се предават за обезвреждане чрез депониране на депа за инертни отпадъци или Регионално депо за неопасни отпадъци (РДНО).

Практиката показва, че разделно събиране по видове строителни отпадъци почти не се извършва, както от фирмите, така и от населението. Единствено металните отпадъци, образувани от строителните дейности, се оползотворяват на 100 %.

В общината до 2021г. е била въведена система за разделно събиране на отпадъци от опаковки, но договорът с Организацията по оползотворяване е прекратен. Считано от 14.04.2022г. община Ихтиман отново има действащ тригодишен договор с ООп БУЛЕКОПАК АД за въвеждане и поддържане на система за разделно събиране на отпадъци от опаковки.

Необходимо е да бъде осигурена и инфраструктура за разделно събиране на растителни и биоразградими отпадъци при източника на образуване, в т.ч. домакинства, търговски и административни обекти и заведения за обществени хранене. За организирането на система за разделно събиране и оползотворяване на „зелените" отпадъци е необходимо да се осигурят контейнери за събиране, площадки за съхранение и специализирани автомобилиза извозването им до компостиращата инсталация на регионалното депо.

Дейностите по сметосъбиране, сметоизвозване и депониране на отпадъците, генерирани на територията се извършват от „ЯГУАР-02" ЕООД – СОФИЯ, съгласно сключен договор с Община Ихтиман.

Количество на събраните смесени битови отпадъци

В таблицата по-долу са представени данни в относно събраните количества смесени битови отпадъци и нормата на натрупване за общината.

Таблица 33: Събрани смесени битови отпадъци и норма на натрупване в Община Ихтиман

Показатели	2016г.	2017г.	2018г.	2019г.	2020г.
Количество смесени битови отпадъци (тон)	587	441	897	1 865	4 906
Население	17 147	17 027	16 869	16 732	17 440
Норма на натрупване (кг./ж./год.)	34,23	25,90	53,17	111,46	281,31

Източник: Община Ихтиман, НСИ

Данните за количеството на събраните смесени отпадъци за периода 2016-2020г. показват устойчива възходяща тенденция до 2020г. което се дължи на усилията на общината за все по-пълно обхващане на обслужваното население и предприемане на адекватни мерки за предотвратяване на нерегламентирани дейности с отпадъци като напр. Нерегламентирано изгаряне на гуми, текстил, зелени отпадъци и др., както и недопускане на образуване на множество нерегламентирани сметища.

Нормата на натрупване на община Ихтиман е със същата зависимост – устойчива възходяща тенденция до 2020г. Количествата генерирани отпадъци в община Ихтиман за 2020г. са средно 281 кг/жител/година, което е значително по-малко спрямо средното количество генерирани отпадъци за страната – 407 кг/жител/година и за Софийска област - 477 кг/жител/година към 2019г.[5].

Морфологичен анализ на отпадъците

Морфологичен анализ на отпдъците, генерирани на територията на Община Ихтиман е направен в периода февруари – октомври 2019г. по проект на ПУДООС „Определяне на морфологичния състав на битовите отпадъци в България" и е в съответствие с одобрената от Министъра на околната среда и водите Методика за определяне на морфологичния състав на битовите отпадъци. Направени са четири сезонни анализа на отпадъците в рамките на националното проучване за морфологичния състав на битовите отпадъци.

Показателят морфологичен състав характеризира количеството на отделните компоненти спрямо общото количество на отпадъците (хартия, хранителни отпадъци, пластмаси, текстил, стъкло, метали, опасни отпадъци

[5] При изготвянето на настоящата Програма за управление на отпадъците на община Ихтиман 2021-2028г., НСИ все още не е публикувалофициални данни за количествата образувани битови отпадъци и нормата на натрупване за 2020г.

и др.). Данните за морфологичния състав са необходими при избор на системи за разделно събиране на отпадъци или при оптимизация на въведените такива. Има важно значение при определяне на метода за предварително третиране и обезвреждане на отпадъците, включително вида и капацитета на съоръженията.

В рамките на проучването са определени следните характеристики на отпадъците:

1. Обемно тегло;

2. Гранулометрия - чрез сита за отпадъка се разделя на следните фракции:

- от 0 до 65 мм;
- от 65 до 150 мм;
- над 150 мм.

3. Морфологичен състав, определен за всеки сезон. Определянето на морфологичния състав на отпадъците е извършено чрез ръчно сортиране и определяне на количествата и процентното съдържание на следните видове отпадъци:

- Хранителни;
- Хартия;
- Картон;
- Пластмаса;
- Текстил;
- Гума;
- Кожа;
- Градински;

- Дървесни;
- Стъкло;
- Метали;
- Инертни (над 4 см.)
- Опасни;
- Други;
- Ситна фракция (под 4 см.).

Определянето на групите генератори за целите на изследването е съобразено с цитираната по-горе методология, при отчитане на специфичните условия за общината. Направени са по една сезонна проба.

Таблица 34: Морфологичен състав на смесените битови отпадъци към 2019г.

Вид отпадък	Относителен дял в %
Хранителни отпадъци	12,87
Хартия	6,93
Картон	6,93
Пластмаса	11,76
Текстил	4,40
Гума	1,26
Кожа	1,64
Градински отпадъци	11,02
Дървесни отпадъци	2,15
Стъкло	9,71
Метали	3,26
Инертни по-големи от 4 см	10,43
Опасни	2,56
Други	2,87
Ситна фракция по-малки от 4см	12,20
Контролна сума	**100%**

Източник: Доклад от извършено през 2019 г. четирисезонно проучване по проект на ПУДООС „Определяне на морфологичния състав на битовите отпадъци в България"

Приблизителният състав на генерираните отпадъци в тегловни проценти е: хартия – 6,93%; картон – 6,93%; текстил – 4,40%; пластмаси – 11,76%; стъкло – 9,71%; метали – 3,26%; хранителни – 12,87%; градински – 11,02%; кожа – 1,64%; гума – 1,26%; инертни (сгурия, пепел, инертни строителни отпадъци, пръст, пясък и други, в това число неидентифицирани) – 22,63% и опасни отпадъци от бита – 2,56%. Инертните отпадъци по-големи от 4см. са 10,43%, а фракция „други" или неидентифицирани видове отпадъци е 2,87%.

Представените резултати дават възможност да се направят следните изводи:

- Във всички населени места значителен дял заемат биоразградимите отпадъци – хартия, картон, органични/хранителни, дървесни и градински отпадъци – 39,9%. Поради относително високите разходи за транспортирането им до Регионалното депо за ТБО, удачно е да се изгради инсталация за компостиране на общинско ниво, което значително би облекчило общинския бюджет и тежестта върху населението, поемана чрез ТБО.
- По отношение на рециклируемите отпадъци, най-голям е процента на пластмасовите отпадъци, като този висок процент се дължи на полиетиленовите торбички и фолия, които съставляват около 50% от пластмасите следван от стъклото с 9,71%.
- Високото съдържание на инертните материали (22,63%) може да се обясни с с близостта на общината до столицата и относително по-доброто материално състояние на населението, поради което се извършват големи обеми от строителни и ремонтни дейности в домакинствата, като това е

свързано и с липсаа аа организирано събиране и площадки за събиране и третиране на строителните отпадъци.

Количества повторно използвани, рециклирани, оползотворени и обезвредени битови отпадъци

Политиката на ЕС има няколко основни цели, включително избягването на отпадъците чрез въвеждането на технологии и процеси, които са екологосъобразни и генерират по-малко отпадъци, и чрез производството на съобразени с околната среда продукти, които подлежат на рециклиране. Именно тази тенденция се очаква да повлияе в посока на намаляване на образуваните количества отпадъци и в България. Намаляването на теглото на опаковката и използването на рециклирани материали запазват суровините и намаляват разходите.

Първите симптоми за тази тенденция се проявяват при опаковките - намаляване на теглото на опаковките и увеличаване на възможността за рециклиране или биологично разграждане. Въведената в България продуктова такса за тънките пластмасови торбички има за цел да ограничи потреблението с цел да се предотврати замърсяването с тях, както и да наложи пластмасовите торби за многократна употреба. Това е предпочетено пред замяната на пластмасовите пликове с хартиени торбички, екологичният ефект на което е недоказан. Успешните стратегии за рециклиране разчитат на развитието на добре функциониращи пазари за вторични суровини.

Редица стоки за дълготрайна употреба, които се използват от домакинствата, попадат в потока отпадъци няколко години след закупуването им. В страната се запазва тенденцията битовите предмети да се употребяват (съхраняват) за период по-дълъг от 5 години. Наличието на стоки за дълготрайна употреба, които не са унищожени в годината, в която са закупени (за разлика от храната или предмети като напр. вестници),

усложнява връзката между разходите на домакинствата и генерирането на битови отпадъци.

Европейско проучване за тенденциите в развитието на материалите и връзката с образуването на различни фракции отпадъци показва следните особености относно скъсяването на „живота" на продуктите:

- Възможността за продължително съхранение на даден продукт преди неговото изхвърляне оказва изключително влияние върху обема на генериране на отпадъци – колкото по-дълго хората запазват продуктите, толкова по-малко отпадъци се генерират.
- Средната продължителност на всички видове продукти е около 3,5 години.
- Диапазоните на обхват са от няколко седмици за хранителните продукти, напитки и вестници до няколко години за повечето стоки.

През последните 20 години се наблюдават няколко особености:

- Продължителността на „живота" на повечето стоки (малотрайни, напитки, вестници) е останала непроменена.
- В много от сферите (електроника, дрехи и др.) продължителността на „живота" на продуктите се е скъсила.
- Намаляването/свиването на жилищната площ предотвратява натрупването на вещи и ускорява разчистването на ненужните такива.
- Общоприето е, че средната продължителност на времето на съхранение на един продукт е намаляла значително.

Достъпността на електрическите уреди, заедно с техническия напредък, е ключов фактор за съкращаване на „живота" на този тип продукти. Затова спадът на цените на продукти задвижва едновременно

обема на закупена стока и скоростта, с която тя се включва в потока отпадъци.

Не на последно място, значение за възможността за оползотворяване на отпадъците има и изкупната цена на вторичните материали, която преди няколко години отбеляза рязък спад в рамките на ЕС при хартията и пластмасата, но след това постепенно възстанови предишното си ниво.

В общия поток битови отпадъци винаги могат да се срещнат батерии за битова употреба, лекарства и опаковки от тях, остатъци от бои, разтворители и лакове и техните опаковки, малки количества препарати за растителна защита и техните опаковки, луминисцентни осветителни тела, електрически уреди и друго битово електронно оборудване, които се причисляват към групата на опасните отпадъци от бита. Към тази група отпадъци съществуват изисквания за разделно събиране при източника и установени добри практики в редица европейски страни. Луминисцентните лампи, излязлото от употреба електрическо и електронно оборудване (ИУЕЕО), батериите и други опасни отпадъци от бита са в обхвата на принципа „отговорност на производителя" и събирането им за по-нататъшно рециклиране или екологосъобразно обезвреждане е задължение на операторите, които ги пускат на пазара. Законодателството дава възможност, икономическите оператори да се сдружават и да реализират принципа «отговорност на производителя» чрез създаване на колективни системи за разделно събиране и оползотворяване, подобни на тези за отпадъците от опаковки.

Към момента, на национално ниво работят няколко организации за оползотворяване на ИУЕЕО, за оползотворяване на батерии и акумулатори, излезли от употреба МПС, за употребявани пневматични гуми и за рециклиране на отпадъчни масла и нефтопродукти.

Община Ихтиман не развива своя общинска система за разделно събиране на отпадъци от опаковки. Съгласно чл.33, ал.1 от ЗУО и чл.26 от НООО за населени места с население под 5000 жители, организирането на система за разделно събиране на отпадъци е по избор на местните власти, съобразно техническата осъществимост и икономическа приложимост. На територията на община Ихтиман обаче общинският център е с население над 5000 жители. Това обуславя задължението на Кмета на общината да организира въвеждането на система за разделно събиране на отпадъци от опаковки. В общината до 2021г. е била въведена система за разделно събиране на отпадъци от опаковки, но договорът с Организацията по оползотворяване е прекратен. Считано от 14.04.2022г. община Ихтиман отново има действащ тригодишен договор с ООп БУЛЕКОПАК АД, тъй като общината не разполага с достатъчен административен капацитет и финансов ресурс за организиране и финансиране на тези дейности.

Община Ихтиман има сключени договори с организации за оползотворяване на масово разпространени отпадъци.

На територията на общината в търговските обекти, в които се извършва продажба на портативни батерии има поставени съдове за събиране на негодни за употреба портативни батерии от населението, съгласно сключени отделни договори между търговските обекти и ООп на НУБА или с лица, притежаващи документ по чл.35, ал.1 от ЗУО.

В търговските обекти, в които се извършва продажба на електрическо и електронно оборудване също има възможност за обратно приемане на ИУЕЕО, образувано в бита, съгласно сключените отделни договори между и ООп на ИУЕЕО или с лица, притежаващи документ по чл.35, ал.1 от ЗУО.

Система за разделно събиране и транспортиране на биоразградими и биоотпадъци все още не е изградена, като няма и налични съдове и транспортни средства за това.

Източници на растителни отпадъци са имотите със земеделско ползване извън регулация и дворните пространства на жилищните имоти. Задължение на всеки производител на земеделска продукция е да организира оползотворяването на растителните отпадъци. До настоящия момент не са изградени съоръжения и инсталации за биологично третиране на растителните отпадъци на територията на общината. Съществува практика за биоразграждане на място в почвата, където попадат растителните отпадъци вследствие на обработка на земеделската земя.

Количеството на растителните отпадъци, образувани от растениевъдството в дворните пространства на жилищните имоти са определени експертно и тяхното количество достига до 40% от общото количество битов отпадък, отделян от домакинствата. Този отпадък понастоящем е основна съставка, замърсяваща териториите в покрайнините на населените места или попада в съдовете за битови отпадъци. Не е популярна практиката за оползотворяване на растителни отпадъци в самите дворните места. Често се прилага и изгаряне на изсъхнали растителни отпадъци от земеделието и дворовете на еднофамилните къщи, срещу което се води борба - дейността противоречи на добрите земеделски практики, при които се използват различни методи за оползотворяване на органичните отпадъци.

В процеса на компостиране растителните отпадъци се явяват суровина. При прилагането му се ограничава постоянното изнасяне на органични вещества от почвата и едновременно се постига ограничаване употребата на органични торове за сметка на много добрите хранителни съставки в компоста.

В община Ихтиман няма реализирана система за домашно компостиране.

СТЕПЕН НА ИЗПЪЛНЕНИЕ НА ЦЕЛИТЕ

Целите за рециклиране и повторна употреба на отпадъците са регламентирани в чл.26, ал.1 т.6 от Закона за управление на отпадъци (Обн. ДВ. бр.53 от 13 Юли 2012г., посл. изм. ДВ. бр.19 от 05.03.2021г.) (ЗУО) и чл.31, ал.1 ЗУО във връзка с §15 от Преходните и заключителни разпоредби на ЗУО.

За всеки от регионите, включващи общините, които ползват общо регионално депо и/или други съоръжения за третиране на отпадъци (в частност Регион Самоков) целите по разделно събиране, повторна употреба, рециклиране и оползотворяване на битови отпадъци се изпълняват съвместно от всички общини в региона, в съответствие с решението по чл.26, ал.1, т.6 ЗУО. Целите по разделно събиране, повторна употреба, рециклиране и оползотворяване на битови отпадъци се постигат поетапно съгласно сроковете, определени в §15 от преходните и заключителните разпоредби на ЗУО.

Цели за подготовка за повторна употреба и рециклиране на отпадъчни материали, включващи хартия и картон, метал, пластмаса и стъкло от домакинствата и подобни отпадъци от други източници битови отпадъци (чл.31, ал.1 от ЗУО):

1. Най-късно до 1 януари 2020г. подготовка за повторна употреба и рециклиране на отпадъчни материали, включващи хартия и картон, метал, пластмаса и стъкло от домакинствата и подобни отпадъци от други източници на не по-малко от 50 на сто от общото тегло на тези отпадъци;

2. Най-късно до 31 декември 2020г. ограничаване на количеството депонирани биоразградими битови отпадъци до 35 на сто от общото количество на същите отпадъци, образувани в Република България през 1995г.;

3. Най-късно до 31 декември 2025г. подготовката за повторна употреба и рециклирането на битовотпадъци най-малко до 55 на сто от общото тегло на тези отпадъци;

4. Най-късно до 31 декември 2030г. подготовката за повторна употреба и рециклирането на битови отпадъци най-малко до 60 на сто от общото тегло на тези отпадъци;

5. Най-късно до 31 декември 2035г. подготовката за повторна употреба и рециклирането на битови отпадъци най-малко до 65 на сто от общото тегло на тези отпадъци;

6. Най-късно до 31 декември 2035г. количеството на депонираните битови отпадъци да е намалено до 10 на сто или по-малко от общото количество образувани битови отпадъци (по тегло).

Към настоящия момент община Ихтиман, като част от РСУО – Регион Самоков, не успява да осигури постигане на целите за рециклиране и повторна употреба на отпадъчни материали, включващи хартия и картон, метал, пластмаса и стъкло от домакинствата и подобни отпадъци от други източници.

Необходимо е да бъде осигурена и инфраструктура за разделно събиране на растителни и биоразградими отпадъци при източника на образуване, в т.ч. домакинства, търговски и административни обекти и заведения за обществени хранене. За организирането на система за разделно събиране и оползотворяване на „зелените" отпадъци е необходимо да се осигурят контейнери за събиране, площадки за съхранение и специализирани автомобилиза извозването им до компостиращата инсталация на регионалното депо.

Анализ на утайките от ПСОВ

На територията на община Ихтиман има една частна действащата ПСОВ в гр.Ихтиман, която се ползва от целия град, с оператор „ВМВ – Метал" ЕООД. При проведения контролен мониторинг през 2020г. са установени превишения на ИЕО спрямо издаденото им разрешително за ползване на воден обект за заустване на отпадъчни води, за което са съставени АУАН. Пречиствателната станция е за 46 483 еквивалент жители, пусната е в експлоатация в периода 1982 – 1983г. и е с механично и биологично пречистване. Предвид факта, че ПСОВ на града се стопанисва от частно юридическо лице, са проведени няколко срещи съвместно с МОСВ, Басейнова дирекция Източнобеломорски район, „ВиК ЕООД" – София, МРРБ, КЕВР и община Ихтиман за решаване на казуса, като към момента все още не е осигурено финансиране за изграждане на нова ПСОВ на града. По данни на общинската администрация в Ихтиман, утайките от тази ПСОВ към момента не се третират по специален начин, а се депонират.

Съгласно Национален стратегически план за управление на утайките от ГПСОВ на територията на Р България за периода 2014-2020г., операторите на ПСОВ изготвят план за управление на образуваните утайки, в които следва да се предвидят подходящите процеси за уплътняване, стабилизиране и обезводняване на утайките и методи за правилното им и ефикасно оползотворяване или обезвреждане. Необходимо е провеждането на периодичен мониторинг на параметрите, характеризиращи качеството на утайките и определящи годността им за определени начини за третиране или оползотворяване.

В останалите населени места няма изградени ПСОВ. Използват се септични ями или остарели канализации, които се заустват директно в повърхностни водни обекти, което е предпоставка за замърсяване на подпочвените води.

Анализ на строителните отпадъци

Със Закона за управление на отпадъците от 2012г. са направени значителни промени в ангажиментите на общините относно строителните отпадъци. По отношение на генерираните строителни отпадъци общината има пряк ангажимент към строителните отпадъци в малки количества, генерирани от ремонтни дейности в домакинствата.

На територията на община Ихтиман няма изградено депо за строителни отпадъци и не съществува система за организирано събиране на този вид отпадък. По тази причина липсват и точни данни за вида и количеството на образуваните строителни отпадъци. Строителни отпадъци се образуват най-вече от малки обекти с локално значение, от реконструкции и ремонти на стопански и жилищни сгради. Отпадъци се извозват от собствениците им, без да се води отчетност. Този отпадък понастоящем е основна съставка на нерегламентирани сметища или попада в съдове за битови отпадъци.

Не са предприемани или планирани действия от страна на общината или частния бизнес относно въвеждането на алтернативи за депонирането, специализирани технологии, инсталации и съоръжения за преработване и/или рециклиране на строителни отпадъци с цел тяхното оползотворяване посредством повторното им влагане в строителството, с изключение на единични случаи на запълване на изкопи и дупки по улиците.

Генерираните количества строителни отпадъци от територията на общината се извозват на регионалното депо в гр.Самоков. Достигането на целите за рециклиране и оползотворяване на строителните отпадъци може да се осъществи чрез РСУО след евентуално изграждане на регионалното депо площадка за третиране на строителни отпадъци, снабдена с мобилна трошачка. Още по-удачен вариант са и предвидените от общината за изграждане площадки за временно съхранение на строителни отпадъци по населени места.

ИЗВОДИ И ПРЕПОРЪКИ:

- Не всички населени места са включени в организирана система за сметосъбиране и транспортиране на битовите отпадъци. Системата обхваща около 90% от населението на общината.

- Нормата на натрупване на община Ихтиман е със същата зависимост – устойчива възходяща тенденция до 2020г. Количествата генерирани отпадъци в община Ихтиман за 2020г. са средно 281 кг/жител/година, което е значително по-малко спрямо средното количество генерирани отпадъци за страната – 407 кг/жител/година и за Софийска област - 477 кг/жител/година към 2019г. Този факт категорично навежда на извода, че значително количество от генерираните битови отпадъци от домакинствата предимно в еднофамилните къщи се третират нерегламентирано – напр. изгаряне на зелените отпадъци в дворовете, изгаряне на отпадъци за отопление, свободно гниене на зелени отпадъци и др.

- На територията на община Ихтиман няма изградено депо за строителни отпадъци и не съществува система за организирано събиране на този вид отпадък. По тази причина липсват и точни данни за вида и количеството на образуваните строителни отпадъци

- Във всички населени места значителен дял заемат биоразградимите отпадъци – хартия, картон, органични/хранителни, дървесни и градински отпадъци – 39,9%. Поради относително високите разходи за транспортирането им до Регионалното депо за ТБО, удачно е да се изгради инсталация за компостиране на общинско ниво, което значително би облекчило общинския бюджет и тежестта върху населението, поемана чрез ТБО.

➢ Необходимо е да се предприемат действия за създаване на организирана система за разделно събиране на биоразградимите отпадъци, както и евентуално прилагане на домашно компостиране.

VIII.1.2. АНАЛИЗ НА ДЕЙСТВАЩОТО НАЦИОНАЛНО ЗАКОНОДАТЕЛСТВО ПО УПРАВЛЕНИЕ НА ОТПАДЪЦИТЕ И НА СТРАТЕГИЧЕСКИТЕ/ПРОГРАМНИТЕ ДОКУМЕНТИ В КОНТЕКСТА НА ПРАВАТА И ЗАДЪЛЖЕНИЯТА НА ОБЩИНИТЕ

Анализът на приетото национално законодателството по управление на отпадъците показва, че са въведени всички европейски норми, приети на ниво ЕС до 2018г. В законодателството са регламентирани специфични национални инструменти, които да подпомогнат процеса на прилагане на ключовите изисквания на европейското законодателство:

- за съобразяване с йерархията на управление на отпадъците;
- за третиране на отпадъците в съоръжения и инсталации, отговарящи на европейските технически изисквания за опазване на околната среда;
- за постигане на целите за рециклиране, подготовка за повторна употреба и оползотворяване на определени потоци отпадъци;
- за намаляване на вредното въздействие на отпадъците, особено опасните отпадъци, върху околната среда.

По-конкретно националните инструменти с най-ефективно въздействие за постигане на ключовите количествени цели и изисквания за екологосъобразни управление на отпадъците, регламентирани в ЗУО и подзаконовите нормативни актове, са:

• отчисленията за депониране на битови и строителни отпадъци, които се заплащат за всеки тон депонирани отпадъци и натрупаните суми, от които общините могат да ползват за развитие на модерни системи за управление на общинските отпадъци;

• отчисленията за закриване на депата за отпадъци, въведени с цел собствениците на съоръжения за депониране на отпадъци да акумулират средства за тяхното екологосъобразно третиране след запълването им, в т.ч. за битови отпадъци;

• схемите за „разширена отговорност на производителя", прилагани за шест специфични потока масово разпространени отпадъци, включително разрешителните издавани на организациите за оползотворяване на тези потоци отпадъци, програмите, които трябва да разработват и одитите за изпълнението им, както и разрешителните, които се издават за дейността им от МОСВ и контрола за спазване на условията в тях;

• екологични такси върху продукти, след чиято употребата се образуват масово разпространени отпадъци (отпадъци от опаковки, ИУЕЕО, ИУМПС, отпадъчни масла и нефтопродукти, ИУГ, НУБА, тънки пластмасови торбички за пазаруване), които се заплащат от всички лица, които пускат на пазара такива продукти и не са включени в схемите за разширена отговорност на производителя;

• поставени количествени цели за рециклиране и оползотворяване на два специфични отпадъчни потока на национално ниво – отпадъчни масла и излезли от употреба гуми

• подпомагане финансирането на проекти на общините за съоръжения, инсталации и дейности за подобряване управлението на отпадъците от: държавния бюджет; националния екологичен фонд; ПУДООС; националните оперативни програми, съфинансирани от ЕСИФ и държавния бюджет; Националния доверителен екофонд;

- плановите и извънредните инспекции от компетентните държавни органи на централно и регионално ниво и от общинските органи за спазване на изискванията на ЗУО и наредбите към него, съответно - на общинските наредби за отпадъците и глобите и санкциите, налагани от контролните органи при неспазване на законодателството.

- методическите указания, които МОСВ издава за прилагане на законодателството към общините и лицата, опериращи с отпадъци.

В резултат на приетото европейско законодателство в сектор „Отпадъци" и прилагането на национални инструменти, се постигнаха добри резултати и значими успехи в разглежданата област. Към 2008г. бяха изградени само няколко регионални депа за битови отпадъци, съответстващи на европейските стандарти, а голяма част от общините изхвърляха отпадъците си в сметища и депа за отпадъци, които не отговаряха на екологичните стандарти за безопасност за околната среда и здравето на хората; нямаше изградени общински инсталации за предварително третиране на битовите отпадъци и общински инсталации за компостиране и анаеробно разграждане за биоразградими отпадъци.

Към 2018г. са изградени и функционират всички депа за управление на отпадъците на регионален принцип, с изключение на два региона (Благоевград и Кюстендил), депата на които са в процес на изграждане и са намерили временно решение за третиране на отпадъците в съответствие с изискванията. РСУО Провадия към момента има договор с частна инсталация за третиране на ТБО и не изгражда собствена инфраструктура.

През последните десет години са приети три национални стратегически документи в областта на управление на отпадъците:

Националният стратегически план за поетапно намаляване на биоразградимите отпадъци, предназначени за депониране 2010-2020г. е първият план за страната, в който систематично се осъществява

задълбочен анализ на проблемите за околната среда в резултат на депонирането на биоразградимите отпадъци, дефинира проблемите и идентифицира необходими мерки (административни, нормативни, финансови и др.) за преодоляване на проблемите и за изпълнение на целите за поетапно намаляване депонирането на тези отпадъци и увеличаване на тяхното рециклиране и оползотворяване. Планът е приет в изпълнение на Директива 1999/31/ЕО на Съвета от 26 април 1999 година относно депонирането на отпадъци . Очаква се в резултат на изпълнението на плана до 2020г. да бъде предотвратено депонирането на над 5 млн. тона биоразградими отпадъци. Допълнителен ефект се постига от заместването на фосфатни торове в земеделието с компост. Мерките от плана са заложени и като ключови за постигане на целите на Третия национален план за действие по изменение на климата 2013 -2020г. за намаляване на емисиите на парникови газове от сектор „отпадъци". Редица инсталации за оползотворяване на зелени биоразградими отпадъци са въведени в експлоатация. Все още обаче информационните кампании за населението и другите заинтересовани страни са с много ограничен обхват, домашното компостиране също не е широко разпространено.

Национален стратегически план за управление на отпадъците от строителството и разрушаване на територията на Р.България за периода 2011-2020г. е също първи за страната план в разглежданата област. В резултат на детайлни анализи на съществуващата ситуация, планът определя за първи път мерки (административни, нормативни, финансови и др.) за увеличаване на рециклирането и оползотворяване на този поток отпадъци, които в страната основно се депонират. Главната стратегическа цел на плана е до 2020г. да се намали вредното въздействие на строителните отпадъци върху околната среда чрез достигане на поне 70% ниво на рециклиране на строителните отпадъци. В изпълнение на мерките от плана са приети разпоредби в ЗУО от 2012г. и е разработена и

приета Наредба за управление на строителните отпадъци и за влагане на строителни рециклирани строителни материали.

Национален план за управление на отпадъците 2014-2020г. е четвъртият програмен документ на национално ниво за интегрирано управление на дейностите по отпадъците в Р.България. Планът е приет в изпълнение на Рамковата директива за отпадъците от 2008г. Основна цел на плана е да прекъсне връзката между икономическия растеж и отпадъците, като подобри йерархията на управлението на отпадъците чрез разработване за първи път на програма и мерки за предотвратяване на образуването на отпадъците, постави конкретни количествени цели за подготовка за повторна употреба, рециклиране и друго оползотворяване на конкретни потоци отпадъци. Част от Плана е Програмата за предотвратяване на отпадъците. Националният план е изготвен като структура, съдържание и обхват в пълно съответствие с РДО и европейските методически указания за разработване на планове за отпадъци.

Към настоящия момент вече е приет С Решение №459/17.06.2021г. Министерският съвет и е в действие **Национален план за управление на отпадъците за периода 2021-2028г.**, в който са отразени изискванията на новоприетото европейско законодателство от пакета „Кръгова икономика".

Националният план за управление на отпадъците (НПУО) 2021-2028г. има ключова роля за ефективното и ефикасно управление на отпадъците в Р България. С плана се цели намаляване на вредното въздействие на отпадъците върху околната среда и здравето на населението, както и постигане на максимално ефективно използване на ресурсите, разкриване на нови пазари и създаване на нови работни места. Важна част от Плана е създаването на максимални условия за предотвратяване образуването на отпадъци.

НПУО се основава на следните основни принципи:

- *"Предотвратяване"* - образуването на отпадъци трябва да бъде намалено и избегнато, където това е възможно.
- *"Разширена отговорност на производителя" и "замърсителят плаща"* – лицата, които образуват или допринасят за образуването на отпадъци или замърсяват околната среда или сегашните притежатели на отпадъците трябва да покрият пълните разходи за третиране на отпадъците и да ги управляват по начин, който гарантира висока степен на защита на околната среда и човешкото здраве.
- *"Превантивност"* – потенциалните проблеми с отпадъците трябва да бъдат предвиждани и избягвани на възможно най-ранен етап.
- *"Близост" и "самодостатъчност"* – отпадъците трябва да бъдат обезвреждани възможно най-близко до мястото на тяхното образуване, като отпадъците, генерирани в ЕС, трябва да бъдат третирани в рамките на Съюза.
- *„Участие на обществеността"* – съответните заинтересовани страни и органи, както и широката общественост, имат възможност да участват в разработването на плановете за управление на отпадъците и на програмите за предотвратяване на отпадъците и имат достъп до тях след разработването им.

НПУО е план на прехода от управление на отпадъците към ефективно използване на отпадъците като ресурс и устойчиво развитие чрез предотвратяване на образуването им.

Планът ще подпомага централните и местните власти за концентрация на ограничените ресурси към приоритетни за финансиране проекти в

сферата на управление на отпадъците от национални и европейски източници на финансиране.

На ***европейско ниво*** е прието ново обширно и много амбициозно законодателство в сектора на управление на отпадъците, основаващо се изцяло на стратегическите и политически документи за „кръгова икономика" и „нулеви отпадъци". В следващите пет години се очаква ЕК да направи допълнителни проучвания и е възможно въвеждане на нови още по-амбициозни законодателни изисквания относно хранителните отпадъци, отпадъците от текстил, отпадъците от строителство и др.

Националната правна рамка е построена в цялост и като логична конструкция и архитектура, която може да бъде допълвана и променяна съобразно новото европейско законодателство. Приети са законодателни изменения и допълнения в ЗУО за въвеждане в националното законодателство на последните изменения в: Рамковата директива за отпадъците 2008/98/ЕС; Директивата 94/62/ЕС относно опаковките и отпадъците от опаковки; Директива 99/31/ЕС относно депата за отпадъци.

Европейските стратегически документи от последните години променят философията и подхода към отпадъците, и по-конкретно предлагат преход от екологосъобразно управление на отпадъците като ключов фактор за опазване на околната среда и човешкото здраве, към политика на предотвратяване на тяхното образуване и включването им в икономическия цикъл, основан на „кръгова икономика". Този подход цели прекъсване на връзката между икономическия растеж и генерирането на отпадъци, вредящи на околната среда и създаващи риск за човешкото здраве. Очаква се в следващите 5-10 години на основата на приетите стратегически и политически документи ЕК да продължава да развива законодателството в сектор „управление на отпадъците", което да въведе в още по-висока степен

изискванията за превенция чрез нови правила за *екодизайн и устойчивост на продуктите в целия им жизнен цикъл*.

Националните програми с финансиране от ЕС за периода 2021-2027г. следва да осъществяват процеса на програмиране, като вземат предвид европейските политически и стратегически документи от последните години, по-конкретно относно „кръговата икономика", както и националните стратегически документи, определящи визията за развитие на България, включително и *НПУО за периода 2021-2028г.* и *Стратегията и плана за действие за прехода към кръгова икономика на Република България за периода 2021-2027г.*

Компетентните национални институции в България са предприели действия и са разработили национални програмни документи за управление на отпадъците, които като съдържание, обхват и структура са в съответствие с европейските законодателни и методически указания (*Национален план за управление на отпадъците 2014-2020г., Национален стратегически план за поетапно намаляване на биоразградимите отпадъци, предназначени за депониране 2010- 2020г., Национален стратегически план за управление на отпадъците от строителството и разрушаване на територията на Р.България за периода 2011- 2020г.*).

Националният стратегически план за управление на отпадъците от строителството и разрушаване на територията на Р.България следва да се актуализира за продължителността на новия програмен период, включително да се направи анализ на прилагането на плана за периода 2011-2020г.

В два документа на ЕК от 2017 и 2019г. относно „Преглед на изпълнението на политиките за околна среда 2019" се констатира, че в страната все още не е приета всеобхватна програма относно политиката в областта на кръговата икономика и следва да се приеме такава програма,

която тясно да кореспондира с националния план за управление на отпадъците.

Анализите, визията, целите и приоритетите, разработени във връзка с ***Националната програма за развитие България 2030***, адресират специално въпросите по управление на отпадъците и са взети предвид напълно при разработването на НПУО 2021-2028г.

България има значителен напредък по отношение на управление на специфичните потоци МРО, строителните отпадъци, както и битовите отпадъци като положителна тенденция.

Целите за МРО се изпълняват и преизпълняват, което показва, че въведените системи за „разширена отговорност на производителя" са ефективни и е препоръчително да се приложат и за други потоци отпадъци, като напр.отпадъци от текстил и кожа, както по-горе е мотивирано. Очаква се след въвеждане на изискванията към системите за разширена отговорност на производителя и въвеждането им в националното законодателство да се подобри още повече ефективността им.

ИЗВОДИ И ПРЕПОРЪКИ:

- Необходимо е да се въведат допълнителни нормативни изисквания към общините с оглед подобряване на системите им за разделно събиране и третиране на битовите отпадъци, както по-горе е описано. Едновременно с това трябва да продължи финансирането на общинските регионалните системи за управление на битовите отпадъци както с национални, така и с европейски средства за целия период на настоящия план.

- За да се намалят депонираните отпадъци, отчисленията за депониране на общински отпадъци трябва да продължат да се прилагат. Предвид ниските резултати в редица общини по отношение постигане целите за рециклиране е необходимо да се въведе поетапно нарастване на

размера на тези отчисления и въвеждане на по-строги ограничения за използването – единствено за подобряване на резултатите по рециклиране и оползотворяване на битовите отпадъци и за предотвратяване на отпадъците. Трябва да продължат да се прилагат и отчисленията за строителните отпадъци с оглед постигнатия ефект от прилагането им.

- Направените препоръки за подобряване управлението на отпадъците следва да се заложат на законодателно ниво, едновременно с въвеждането в законодателството на европейското законодателство от пакета „кръгова икономика" и да се адресират по подходящ начин в програмите, финансирани от ЕС за програмния период 2021-2027г.

- Предвид практиката на ЕК и на Съда на ЕС при наказателните процедури в сектор отпадъци и произтичащите за държавите членки последици, е необходимо навременно планиране, финансиране и прилагане на подходящи механизми за практическото прилагане на законодателството. Освен, че ще спести национален финансов ресурс, навременното изпълнение на законодателството ще осигури ползи за околната среда и здравето на хората.

VIII.1.3. АНАЛИЗ И ОЦЕНКА НА ПРИЛАГАНЕТО НА ЗАКОНОДАТЕЛСТВОТО ПО УПРАВЛЕНИЕ НА ОТПАДЪЦИТЕ НА МЕСТНО НИВО

Общините са отговорни за събирането на отпадъците на тяхната територия, като извършват тази дейност самостоятелно или чрез регионални сдружения. По силата на чл.52 от ЗУО те са длъжни да изготвят Програма за управление на отпадъците, чиято структура, цели и предвиждания отговарят на НПУО, включително на ППО, която по силата на ЗУО е неразделна част от НПУО.

Настъпилите промени в законодателството по управление на отпадъците и изтичането на периода на действие на съществуващата *Програма за управление на дейностите по отпадъци на Община Ихтиман 2007-2014г.* налагат и разработването и приемането на Програма за управление на дейностите по отпадъци на *Община Ихтиман 2015-2020г.*

Съгласно чл.22 от ЗУО, общинският съвет приема наредба, с която определя условията и реда за изхвърлянето, събирането, включително разделното, транспортирането, претоварването, оползотворяването и обезвреждането на битови и строителни отпадъци, включително биоотпадъци, опасни битови отпадъци, на масово разпространени отпадъци на територията на общината, разработена съгласно изискванията на този закон и подзаконовите нормативни актове по прилагането му, както и заплащането за предоставяне на съответните услуги по реда на Закона за местните данъци и такси. С наредбата се уреждат и изискванията към площадките за предаване на отпадъци от хартия и картон, пластмаси и стъкло, в т.ч. условията за регистрация на площадките, както и условията за предаване на отпадъци на площадките. Законът изисква общинският съвет да публикува на интернет страницата на общината и да проведе обществено обсъждане на проекта за наредба.

Към настоящият момент Общинската съвет в Ихтиман е приел **НАРЕДБА за управление на отпадъците на територията на община Ихтиман**, *приета с Решение №619/26.06.2019г., изм. с Решение №6/22.11.2019г.* на Общинския съвет в Ихтиман.

Наредбата регламентира мерките и контрола за защита на околната среда и човешкото здраве чрез предотвратяване или намаляване на вредното въздействие от образуването и управлението на отпадъците на територията на община Ихтиман. Наредбата действа на територията на Община Ихтиман, във връзка с чл.22 от Закона за управление на отпадъците

/ЗУО/ и чл.20, ал.1 от Закона за местното самоуправление и местната администрация /ЗМСМА/ и определя условията, реда, задълженията и отговорностите за изхвърлянето, събирането (включително и разделното), транспортирането, оползотворяването и обезвреждането на битови и строителни отпадъци, включително биоотпадъци, опасни битови отпадъци, масово разпространени отпадъци, както и заплащането за предоставяне на съответните услуги. Определя задълженията, отговорностите и взаимоотношенията между Общината от една страна и специализираните общински или частни фирми и дружества от друга страна.

Нормативната уредба изисква общинският съвет да приеме наредба за администрирането на местните такси и цени на услуги, в т.ч. и таксата за битови отпадъци. Със ЗМДТ се регламентира механизмът за финансиране изпълнението на задълженията на общините по управлението на битовите отпадъци, възложени със ЗУО. Такса „битови отпадъци" се заплаща за услугите по събиране, транспортиране и обезвреждане в депа или оползотворяване в други съоръжения за битови отпадъци, както и за поддържане на чистотата на териториите за обществено ползване в населените места. Таксата се определя в годишен размер за всяко населено място с решение на общинския съвет въз основа на одобрена план-сметка за всяка дейност, включваща необходимите разходи за осигуряване на услугите.

В община Ихтиман е разработена и приета **Наредба за определянето и администрирането на местните такси и цени на услуги на територията на община Ихтиман**, *приета с Решение №75/30.04.2020г., протокол №7/30.04.2020г., посл. изм. с Решение №412/28.01.2022г.* на Общинския съвет в Ихтиман. Наредбата урежда отношенията, свързани с определянето и администрирането на местните такси и цени на предоставяни на физически и юридически лица услуги, редът и срокът за тяхното събиране на територията на Община Ихтиман.

ИЗВОДИ И ПРЕПОРЪКИ:

- Приетите наредби за управление на отпадъците и местните данъци и такси на Община Ихтиман са в пълно съответствие с новия ЗУО, но не съответстват на промените в ЗМДТ по отношение на новите разпоредби относно формирането на таксата за битови отпадъци;
- Наредбите са публикувани и достъпни за гражданите и заинтересованите лица, органи и организации на интернет страницата на общината (https://www.ihtiman-obshtina.com/index.php?pg=48&typ=8) в секция „Нормативни документи".;
- Годишни отчети по разработената Програма за управление на отпадъците 2015 – 2020г. не са изготвяни.

VIII.1.4. АНАЛИЗ НА ДЕЙНОСТТА НА РЕГИОНАЛНО СДРУЖЕНИЕ ЗА УПРАВЛЕНИЕ НА ОТПАДЪЦИТЕ – РЕГИОН САМОКОВ

Дейността на регионалните сдружения по управление на отпадъците е регламентирана в чл.24 – чл.28 от ЗУО, където са включени конкретни изисквания и правила за създаването и функционирането им, за да се подпомогнат общините за общо управление на битовите отпадъци, и особено за изграждането и експлоатацията на съоръжения за битовите отпадъци и подготовка и реализация на проекти с европейско и национално финансиране.

Регионалното сдружение е юридическо лице със седалище в общината, която е собственик на терена, върху който е изградено или се предвижда изграждането на съоръжението за третиране на отпадъци, или която има учредено право на строеж. То възниква от датата на неговото първо общо събрание, протоколът от което се изпраща на министъра на околната среда

и водите и на съответния областен управител. Членове на РСУО могат да бъдат само общини.

Целта на РСУО да се постигне ефективно събиране, транспортиране и третиране на отпадъците в общините съобразно изискванията на ЗУО, както и изпълнение на задълженията по ЗУО на общините при минимизирани съвкупни разходи. Добрата организация на дейността на РСУО е основен фактор за постигане на целите от общините за оползотворяване и рециклиране на отпадъците, тъй като съгласно ЗУО целите са регионални, изпълняват се съвместно от общините, които разпределят задълженията си за изпълнение на тези цели.

Към настоящия момент всички 265 общини са членове на РСУО. В случай че община откаже да участва, предизвика забавяне, осуети създаването или функционирането на РСУО, тя следва да заплати вредите и пропуснатите ползи на останалите общини от съответния регион.

Органи на управление на РСУО са Общото събрание и председателят на сдружението.

Председателят на РСУО:

- представлява сдружението
- изготвя дневния ред за заседанията на общото събрание
- свиква и ръководи заседанията на общото събрание
- поддържа достоверна информация за броя на жителите на общините - членове на регионалното сдружение, на основата на официалните данни от НСИ
- организира и ръководи изпълнението на решенията на общото събрание
- извършва други дейности, възложени му от общото събрание.

Председателят на РСУО се избира измежду кметовете на общините, участващи в РСУО, за срок, съвпадащ с мандата му като кмет.

Общото събрание на РСУО се състои от кметовете на участващите в него общини. Областният управител, а ако съответният регион попада на територията на две или повече области - техните областни управители, участват в общото събрание на регионалното сдружение, но без право на глас.

Общото събрание на сдружението се свиква от неговия председател веднъж на 6 месеца или по искане на кмет или областен управител. Свикването става чрез писмена покана с дневен ред до кметовете и областния управител.

Общото събрание се провежда, ако на него присъстват кметовете на всички общини, членове на регионалното сдружение. В тези случаи общото събрание взема решения с мнозинство най-малко две трети от присъстващите кметове, които представляват наймалко две трети от жителите на всички общини - членове на регионалното сдружение

При липса на кворум събранието се отлага за един час по-късно и се провежда, ако на него присъстват най-малко две трети от кметовете и те представляват най-малко две трети от жителите на всички общини - членове на регионалното сдружение. В тези случаи общото събрание взема решения с единодушие.

Председателят на сдружението участва в гласуванията на общото събрание наравно с останалите кметове на общини. За проведените заседания на общото събрание се съставят протоколи, които се подписват от неговия председател и от присъстващите кметове.

Общото събрание взема решения за:

1. избор на председател

2. приемане на нови членове в регионалното сдружение

3. даване становище за присъединяване на община към РСУО

4. определяне на отделните съоръжения за третиране на отпадъци, структурата и развитието на регионалната система за управление на отпадъци

5. определяне на общините, които възлагат обществени поръчки за избор на доставчици и изпълнители по изграждането на елементите на регионалната система за управление на отпадъци, както и за представителността на общините в комисиите за провеждане на обществените поръчки

6. разпределението на задълженията между отделните общини за изпълнение на целите за рециклиране и оползотворяване на отпадъците от хартия и картон, пластмаса, метал и стъкло, както и целите за ограничаване на количеството депонирани биоразградими битови отпадъци и тяхното оползотворяване

7. приемане на инвестиционна програма за развитието на регионалната система за управление на отпадъците

8. определяне на реда и начините за събиране и разпределение на дължимата цена от потребителите на системата (общините - членове на РСУО)

9. даване на съгласие и определяне на цените в случаите, когато регионалната система за управление на отпадъците се ползва от общини извън регионалното сдружение или от други притежатели на отпадъци

10. осъществяване на контрола на експлоатацията на регионалната система за управление на отпадъците и дейността на избрания оператор/и

11. собствеността на регионалното депо и/или на съоръженията за третиране на отпадъци

12. вътрешни правила за работа на сдружението

13. други въпроси, свързани с дейността на регионалното сдружение.

Решенията на общото събрание са неразделна част от протоколите, които се публикуват на страниците в интернет на общините, включени в РСУО, в срок от една седмица след провеждане на заседанието и се изпращат на министъра на околната среда и водите и на съответния областен управител.

Регионалното сдружение няма за цел да формира и не разпределя печалба и не придобива собственост. Неговата дейност се подпомага и осигурява от съответните общински администрации.

Тези разпоредби на закона не ограничават правото на общините, участващи в РСУО, да създадат общо звено за подпомагане организацията и дейността на Общото събрание на РСУО, с пропорционален финансов принос за неговата издръжка. С цел укрепване на капацитета на РСУО и изпълнение от звеното за организация на дейността и на други задачи (освен изпълняваните в момента организационни функции във връзка с Общото събрание на РУСО) е възможно въвеждане на нормативно изискване за определен финансов принос на общините. Целесъобразно е тези звена да организират възлагането на общи за региона прединвестиционни проучвания, разработване на регионални програми за управление на отпадъците, покриващи цялата РСУО и др. общи за региона проучвателни дейности.

"Регионално сдружение за управление на отпадъците на община Костенец, Долна баня, Ихтиман и Самоков" е учредено по реда на Закона за управление на отпадъците на общо събрание от Общините Костенец, Долна баня, Ихтиман и Самоков и има предмет на дейност управление на регионалната система за управление на отпадъците в региона. Утвърдена е единна цена за обезвреждане чрез депониране на всеки тон отпадък,

постъпил в Регионалната система за управление на отпадъците за регион Самоков, която се дължи от общините от Регионално сдружение Самоков и всяко друго лице потребител на системата. Определени са реда и начините за събиране и разпределение на дължимата цена от потребителите на системата (общините – членове на регионалното сдружение и всяко друго лице, потребител на системата).

ИЗВОДИ И ПРЕПОРЪКИ:

- Общината, в съответствие с нормативните изисквания, депонира битовите си отпадъци на Регионалното депо за регион Самоков, отговарящо на най-високите екологичните стандарти. Предвидените клетки на депото осигуряват капацитет за депониране на остатъчните смесени битови отпадъци за всички общини от РСУО Бургас най-малко до 2030г. Към момента е изградена и в експлоатация само Клетка №1.

- Община Ихтиман трябва да е активен участник при вземане на решения в РСУО Самоков, тъй като добрата организация на дейността на РСУО е основен фактор за постигане на целите от общините за оползотворяване и рециклиране на отпадъците - съгласно ЗУО целите са регионални, изпълняват се съвместно от общините, които разпределят задълженията си за изпълнение на тези цели.

VIII.1.5. АНАЛИЗ НА ИНСТИТУЦИОНАЛНИЯ КАПАЦИТЕТ, В Т.Ч. ПРИЛАГАНЕ НА КОНТРОЛНИТЕ ФУНКЦИИ СЪГЛАСНО НАЦИОНАЛНОТО ЗАКОНОДАТЕЛСТВО И МЕСТНИТЕ НОРМАТИВНИ АКТОВЕ

Кметовете на общини имат значителни правомощия в сферата на инспекциите, като ЗУО им предоставя правомощия за контрол на:

1. дейностите, свързани с образуване, събиране, включително разделното, съхраняване, транспортиране, третиране на битови и строителни отпадъци

2. дейностите по депониране на производствени и опасни отпадъци на общински и/или регионални депа

3. площадките за дейностите с ОЧЦМ

4. спазването на други изисквания, определени с наредбата на общините за управление на отпадъците

5. изоставянето на битови отпадъци и нерегламентираното им изхвърляне (от 2022г.).

Кметът на общината контролира и закриването, рекултивацията на терените и последващия мониторинг на депата за битови и строителни отпадъци на територията на съответната община.

Анализът на институционалния капацитет има за цел да установи евентуални недостатъци и несъответствия в капацитета на общината в сферата на управлението на отпадъците.

Отговорните лица по управлението на дейностите с отпадъците са: Общински съвет, кмет на общината, кметове на населени места и кметски наместници, както и специалистите от Общинската администрация.

Към Общински съвет Ихтиман функционира *постоянна комисия по Общинска собственост*, в чиито функции влизат разпореждане с общинска собственост, земеделие, води, гори, екология.

Контролните функции по дейностите за управление на отпадъците в рамките на общината имат кмета на общината, специалистите от общинската администрация, а конкретно по населени места кметовете на населените места.

Функции за управление на отпадъците

С въвеждането на нови изисквания в европейското, съответно и националното законодателство, непрекъснато се увеличава необходимостта от наличие на определено звено в общинската административна структура, което да има както основна функция - да подпомага по същество определените със съответните специализирани нормативни актове по управление на отпадъците, така и спомагателна функция, изразяваща се в съдействие, координация, техническа помощ и др. Основни и спомагателни функции имат следните направления:

- Общинска политика за отпадъците - изготвяне на планови и нормативни документи в областта на управлението на отпадъците;
- Дейности, свързани с образуване, събиране, включително разделното, съхраняване, транспортиране, третиране на отпадъци;
- Финансово обезпечаване - разработване на годишни плансметки, определяне на годишните такси за свързаните с отпадъци услуги и други;
- Дейности по наблюдение и контрол - извършване на контрол и инспекции, в това число превантивен, текущ и последващ контрол, и координация с други органи, налагане на санкции;
- Дейности за информиране и привличане на обществеността - обществени консултации и привличане на обществеността, информационно-разяснителни дейности и кампании.

С оглед на действащата административна структура на Община Ихтиман, изпълнението на ПУО ще се осъществява от ***Отдел "Управление, контрол и регулиране на дейностите по околна среда"*** към Дирекция „Специализирана администрация", на която, съгласно действащия Устройствен правилник на общинска администрация на община Ихтиман са възложени функции, свързани с екологията и опазването на околната среда:

- Координира и контролира дейностите по стратегическите документи и програмите на общината за развитие на земеделието и екологията и дейностите по стопанисването на общинските земи и гори."
- Контролира дейностите по програмите за развитието на земеделието и екологията и дейностите по стопанисването на общинските земи и гори.
- Контролира и санкционира нарушенията по действащата нормативна уредба в областта на земеделието, опазването на земеделските земи и екологичната устойчивост и сметопочистването на територията на общината.

Контролът върху работата на отдела и служителите в него се осъществява от директора на Дирекция „Специализирана администрация" и от ресорния Заместник-кмет.

В областта на екологията се разработват планове, програми и дрРаботи се както с национални, така и с местни нормативни документи. Наредбата за управление на отпадъците на територията на община Ихтиман е основният общински нормативен документ, който урежда реда и условията по осигуряване на условия за спокойно обитаване, труд и отдих на населението, както и опазване на околната среда.

На високо ниво са комуникациите между общината и организациите, чиято дейност е свързана с околната среда и здравето на хората – РИОСВ, Басейнова дирекция Черноморски район за басейново управление, РЗИ, РУГ. Сътрудничеството между Общината и регионалните органи на централни ведомства по въпроси, свързани с опазване на околната среда се изразява в участието в работни срещи, семинари, лични контакти. Привличат се представители на бизнеса и специализирани консултантски организации при решаване на екологични проблеми. Събирането на битовите отпадъци от територията на общината и транспортирането им до депото в гр.Самоков към

настоящият момент се осъществява от външен изпълнител. Дейността е възложена с договор по реда на ЗОП. Към договора има графици за сметосъбиране. Покритието на услугата е с обхват 90% от населението на общината.

Състояние на човешките ресурси с възложени функции за отпадъци

Анализът на човешките ресурси разглежда количествени и качествени характеристики на персонала, натоварен с функции за управление на отпадъците. Количествените характеристики включват брой служители, пряко отговорни за управление на отпадъците, и брой служители, изпълняващи различни функции свързани с управление на отпадъците, както и оценка достатъчни ли са за изпълнение на функциите в пълен обхват. Чрез качествените характеристики се изследва наличие или липса на мерки за повишаване на квалификацията чрез обучение; практики и проблеми с набирането, назначаването и задържането на необходимите кадри; оценка за бъдещите потребности в краткосрочна и средносрочна перспектива.

В община Ихтиман пряко отговорен по въпросите, свързани с управление на отпадъците е *Отдел "Управление, контрол и регулиране на дейностите по околна среда"*. Проблемите по околната среда и в частност по отпадъците се разглеждат и решават от *постоянна комисия по Общинска собственост*, в чиито функции влизат разпореждане с общинска собственост, земеделие, води, гори, екология.

За повишаване на професионалната квалификация и качествените характеристики на служителите, ангажирани с управлението на отпадъците, се препоръчва включването на дейност за повишаване на професионалната квалификация чрез проект и осигуряване на посещения на семинари и курсове за обучение и квалификация, в следните направления:

- компетентност при разработване на нормативни актове, указания, планове и програми по управление на отпадъците на местно ниво;
- упражняване на ефективен контрол и извършване на проверки за спазване на изискванията по управление на отпадъците;
- въвеждане на разделно събиране на отпадъците;
- регионално управление на отпадъците;
- събиране, обработка, анализиране и докладване на данни;
- подготовка, разработване, оценка и управление на проекти за изграждане на инфраструктура за събиране, съхраняване и третиране (оползотворяване/обезвреждане на отпадъци, в това число и операциите по временно оползотворяване или обезвреждане на отпадъци);
- процедурите и условията за кандидатстване по различни Оперативни програми;
- провеждане на процедури и сключване на договори за възлагане на дейностите по управление на отпадъците;
- прилагане на схеми за публично-частни партньорства.

Материално-техническата и информационна обезпеченост на персонала, пряко ангажиран с изпълнение на функциите, е достатъчна и не е необходимо да се предвиждат мерки в тази насока.

ИЗВОДИ И ПРЕПОРЪКИ:

- Отговорните лица по управлението на дейностите с отпадъците са: Общински съвет, Кмет на общината, кметове на населени места и кметски наместници, както и специалистите от Общинската администрация
- Материално-техническата и информационна обезпеченост на персонала, пряко ангажиран с изпълнение на функциите, е достатъчна и не е необходимо да се предвиждат мерки в тази насока.

➢ Препоръчва се увеличаването на щатната бройка (поне с още 1 бр.) на служителите в *Отдел "Управление, контрол и регулиране на дейностите по околна среда"* към Дирекция "Специализирана администрация" и отделянето на самостоятелна длъжност за управление на отпадъците, която да обхваща изпълнението на дейности, свързани с тази политика на общината.

➢ За повишаване на професионалната квалификация и качествените характеристики на служителите, ангажирани с управлението на отпадъците, се препоръчва включването на дейност за повишаване на професионалната квалификация чрез проект и осигуряване на посещения на семинари и курсове за обучение и квалификация.

VIII.1.6. АНАЛИЗ И ИНФОРМАЦИЯ ЗА ЗАМЪРСЕНИ В МИНАЛОТО ПЛОЩАДКИ ЗА ОБЕЗВРЕЖДАНЕ НА ОТПАДЪЦИ И ОСЪЩЕСТВЕНИ МЕРКИ ЗА ТЯХНОТО ВЪЗСТАНОВЯВАНЕ

В съответствие с изискванията на §5, т.2 от Преходните и Заключителни разпоредби на Наредба №8 от 24 август 2004г. за условията и изискванията за изграждане и експлоатация на депа и други съоръжения и инсталации за оползотворяване и обезвреждане на отпадъци, община Ихтиман изготви и представи пред РИОСВ - София планове за привеждане на съществуващите депа на територията на общината в съответствие с изискванията на наредбата.

Експлоатацията на старото общинско депо е преустановена и строително монтажните работи за обект: „Закриване и рекултивация на общинско сметище за битови отпадъци на Община Ихтиман", са приключени на 9.12.2020г. Проектът е финансиран със средства от Предприятието за управление на дейностите по опазване на околната среда (ПУДООС). Приета

е Техническата рекултивация на депото, след която в петгодишен период предстои извършването на Биологичната рекултивация.

На територията на община Ихтиман продължава да е актуален проблемът с периодичното образуване на нерегламентирани сметища и замърсени площи от неконтролирано изхвърляне на битови, градински, строителни и животински отпадъци. Установяването на незаконни сметища на територията на общината се извършва от служители на администрацията, от кметовете и кметски наместници на селата, както и след проверка на подаден сигнал от граждани. Локални сметища възникват предимно в покрайнините на населените места, дерета, около изоставени пътища, в горски и полски имоти, които са извън регулационните граници на населените места.

Възникването на такива замърсявания не е ритмично, а причинителите им най-често не могат да бъдат установени. Изхвърлените отпадъци по своя характер са смесени битови, отпадъци от ремонтни дейности и строителни отпадъци, покъщнина, излязло от употреба електрическо и електронно оборудване, гуми и др. След установяване на всяко възникнало незаконно замърсяване, общинска администрация и кметовете на села предприемат действия по тяхното навременно отстраняване и почистване.

ИЗВОДИ И ПРЕПОРЪКИ:

- Експлоатацията на старото общинско депо е преустановена. През 2020г. е извършена техническа рекултивация на депото. За периода до 2025г. тече извършване на Биологична рекултивация.
- На територията на община Ихтиман продължава да е актуален проблемът с периодичното образуване на нерегламентирани сметища и замърсени площи от неконтролирано изхвърляне на битови, строителни градински и животински отпадъци.

VIII.1.7. АНАЛИЗ И ОЦЕНКА НА ВЪВЕДЕНИТЕ СХЕМИ ЗА УПРАВЛЕНИЕ НА ОТПАДЪЦИТЕ НА ПРИНЦИПА НА „ОТГОВОРНОСТ НА ПРОИЗВОДИТЕЛЯ" И „ЗАМЪРСИТЕЛЯТ ПЛАЩА"

Рамковата директива за отпадъците *(Директива 2008/98/ЕО на Европейския парламент и на Съвета от 19 ноември 2008 година относно отпадъците и за отмяна на определени директиви)*, изменена с ***Директива (ЕС) 2018/851 на Европейския парламент и на Съвета от 30 май 2018 година за изменение на Директива 2008/98/ЕО относно отпадъците***, съответно ЗУО, оперират както с принципа „Замърсителят плаща", така и с принципа за „Разширена отговорност на производителя", които взаимно се допълват.

Принципът „Замърсителят плаща" е заложен в Договора за функционирането на Европейския съюз (чл.191). Този принцип във връзка с отпадъците изисква:

- причинителят и притежателят на отпадъци да ги управляват по начин, който гарантира висока степен на защита за околната среда и човешкото здраве
- причинителите на отпадъци да поемат отговорност за отпадъците си
- разходите за опазване на околната среда и човешко здраве, свързани с образуването и третирането на отпадъците, трябва да бъдат отчитани при определяне цената на продуктите и услугите
- разходите за третиране и транспортиране на отпадъците са за сметка на причинителите и притежателите на отпадъците.

Принципът "Разширена отговорност на производителя" (РОП) е екологичен принцип, който се прилага като съвкупност от мерки с цел намаляване на общото въздействие върху околната среда от даден продукт

и въвежда задължения и отговорности за производителя на продукта по време на целия му жизнен цикъл за: ограничаване на съдържанието на опасни вещества, обратно приемане, повторна употреба, рециклиране, оползотворяване и обезвреждане на отпадъците, получени в резултат на употребата на продукта.

В съответствие с този принцип, производителите на продукти трябва да поемат отговорност, включително финансирането за:

- предотвратяване и намаляване на отпадъци, образувани при производството на техните продукти
- проектиране и разработване на продукти, които подлежат на многократна употреба, са технически издръжливи, не съдържат или имат ограничено съдържание на материали и вещества, представляващи риск за околната среда;
- развиване на пазари за повторната употреба и рециклирането на отпадъците, образувани след крайната употреба на пусканите на пазара продукти.

В България се прилагат няколко основни схеми за управление на отпадъците в съответствие с националното законодателство. Анализът на всяка от схемите включва:

- както лицата, които имат отговорността за заплащане на разходите за услугите, свързани с отпадъците, наричани в анализа „задължени лица", така и
- други лица, които законът задължава или на които дава възможност да организират и/или да осъществяват дейностите по събиране, транспортиране и третиране на отпадъците в съответната схема.

Потоците отпадъци, за които се прилага схемата „Отговорност на производителя" са: *производствени отпадъци, включително производствени*

опасни отпадъци; болнични отпадъци; утайки от ПСОВ, отпадъци от строителството и от разрушаване на сгради (с изключение на строителните отпадъци от ремонтни дейности на домакинствата и разрушаване на сгради в малки количества по критерии, определени в ЗУО).

При тази схема производителят на определена стока или доставчикът на дадена услуга е задълженото лице и носи отговорност за съхраняване, транспортиране и третиране на отпадъците, генерирани при производството на съответните стоки и услуги, в съответствие с нормативните изисквания. Отговорността е както за осигуряване на цялостната логистика на дейностите по управление на образуваните отпадъци, за да се изпълнят изискванията на законодателството по отпадъците, така и за финансирането на тези дейности. Производителите и доставчиците на стоки и услуги могат да организират отговорността си относно образуваните при дейността им отпадъци:

- в собствени инсталации и съоръжения, за което трябва да притежават разрешително или регистрационен документ по ЗУО или комплексно разрешително по ЗООС, и/или

- да сключват писмен договор с лица, които имат право да извършват тези дейности с отпадъци в съответствие със ЗУО и ЗООС (т.е. да притежават разрешително или регистрационен документ по ЗУО или комплексно разрешително по ЗООС).

Отговорност на производителите и доставчиците на стоки и услуги е също така: да вземат предвид йерархията на отпадъците, да водят отчетност за отпадъците в съответствие с нормативни актове; да осигурят инструктаж и периодично обучение на персонала, който работи с опасни отпадъци; да предвидят и осъществят необходимите мерки за неразпространяване на замърсяване след закриване на обектите и дейностите с отпадъци; да осигуряват изискуемия мониторинг на околната среда; да осигуряват

незабавен достъп на контролните органи до съоръженията, в които се образуват отпадъци, до съоръженията за съхраняване и третиране на отпадъците и до документацията по отпадъците.

Лицата, с които фирмите, производители на стоки и услуги, са сключили договори за транспортиране и/или третиране на отпадъците им, които са следващи притежатели на отпадъците, имат същите отговорности, както лицата, които с писмен договор са им предали отпадъците. Тази схема е типичен пример за прилагане на принципа "замърсителят плаща".

Всички лица в схемата са включени в публични регистри:

- във всяка РИОСВ е създаден регистър на лицата, които подлежат на инспекции и контрол по всяка от наредбите към ЗУО;

- ИАОС поддържа регистри на лицата, притежаващи разрешителни и регистрационни документи за извършване на дейности с отпадъци; регистър на търговците и брокерите на отпадъци; регистър на депата за отпадъци и регистър на инсталациите за преработка на отпадъци;

- МОСВ поддържа регистри на лицата с комплексно разрешително по ЗООС и регистър на лицата с рециклиращи съоръжения по потоци отпадъци.

Стимулиращ инструмент за причинителите и притежателите на отпадъци в анализираната схема да прилагат йерархията на отпадъците, са „зелените" обществени поръчки. Възложителите на „зелените" обществени поръчки могат да залагат критерии за избор на изпълнители, свързани с йерархията на отпадъците, в частност изисквания, свързани с екомаркировка за определени продуктови групи и системи за управление на околната среда (EMAS). Екомаркировката и EMAS се присъждат на фирми и организации, които отчитат целия жизнен цикъл на продуктите, включително йерархията на управление на отпадъците. Независимо, че е приет *Национален план за зелени обществени поръчки*, все още много малък процент от обществените поръчки са „зелени". Основна причина за

тези скромни резултати е, че както „зелените" обществени поръчки, така и екомаркировката и EMAS са доброволни инструменти, както на европейско, така и на национално ниво (с изключение на описаното по-горе задължение на възложители на СМР, във връзка с изискванията за СО). В условията на силни бюджетни ограничения в България, от една страна, и от друга страна – липсата на познания и опит в администрацията, силно стесняват екологичния подход при възлагането на доставката на стоки и услуги.

Съществена за общините е *Схемата за отговорност на домакинствата и на другите лица, които генерират подобни на битовите отпадъци*. Тя се се прилага за битовите отпадъци от домакинствата (с изключение на 6 групи МРО) и за отпадъци, подобни на битовите, които по своя характер и състав са сравними с отпадъците от домакинствата, но образувани от други източници. Подобни на битовите отпадъци се образуват най-вече от административни сгради, образователни институции, социални организации, пазари, търговски обекти, хотели и ресторанти, ателиета за услуги. Битови отпадъци се образуват и от производствени предприятия, но от жизнената дейност на служителите и работниците в тези предприятия. В схемата попадат и строителните отпадъци от ремонтни дейности и от разрушаване на сгради, генерирани от домакинствата и други обекти в малки количества.

При тази схема задължени лица са домакинствата и лицата, които образуват битови отпадъци и подобни на битовите отпадъци. Тези лица са отговорни за изхвърлянето, включително разделното събиране и изхвърляне на битовите отпадъци в определените за целта съдове и места и за заплащане на разходите за услугите по временно съхраняване, събиране, транспортиране и третиране на отпадъците в съответствие със Закона за местните данъци и такси, ЗУО и наредбите на общините за управление на отпадъците. Задължените в схемата лица заплащат ежегодна такса за битови отпадъци, в размер определен от общинския съвет за всяко населено място поотделно. Целта на таксата битови отпадъци е прилагане на

принципа *«замърсителят плаща».* Почти без изключение общините определят таксата битови отпадъци като промил от данъчната оценка/отчетната стойност на имотите на гражданите, фирмите и институциите, при това обичайната практика е за домакинствата да се определя по – ниска такса като промил от данъчната оценка от тази определяна за фирмите и другите юридически лица. Поради тази причина принципът *«замърсителят плаща»* не се прилага напълно.

През 2017г. бе приет ЗИД на ЗМДТ, с който бяха въведени нови основи за определяне на такса битови отпадъци като препоръчителната основа е на база количество на генерираните отпадъци или други основни различни от данъчната оценка, като напр. на 1 жител. Поради необходимостта от изграждането на информационна база и административен капацитет на общините, годината на преминаване към прилагането на новите основи за определяне на такса битови отпадъци няколко пъти бе отлагана като към настоящия момент за стартова година е прието *1 януари на втората година, следваща публикуването на резултатите от преброяването на населението и жилищния фонд в Република България през 2021г.*

Другите лица, които участват в схемата са: общините, регионалните сдружения на общини за управление на отпадъците (РСУО) и фирмите или общински предприятия, на които общините възлагат една или повече дейности, свързани със събиране, транспортиране и третиране на битовите отпадъци.

В анализираната схема общините имат традиционно големи отговорности, които нарастват особено в последните години, във връзка с новите изисквания за прилагане на йерархията на отпадъците. Основните задължения на общините са:

- разработване на общинска наредба и на общинска програма за управление на отпадъците

• осигуряването на всички елементи на системата за събиране, транспортиране и последващо третиране в инсталации и съоръжения на битовите отпадъци в съответствие със ЗУО и наредбите към него

• закриване и рекултивация на депата за битови отпадъци с преустановена експлоатация

• организирането на събирането, оползотворяването и обезвреждането на строителни отпадъци от ремонтна дейност, образувани от домакинствата на територията на съответната община

• оказване на съдействие на ОО за МРО, например чрез определяне на местата за разполагане на контейнерите за разделно събиране на отпадъците от опаковки, както и на други елементи от системите за събиране на МРО

• общинските системи за разделно събиране на отпадъците от хартия, метал, пластмаса и стъкло, включително отпадъците от опаковки от хартия, метал, пластмаса и стъкло, трябва да обхванат задължително всички населени места с население, по-голямо от 5000 жители, и курортните населени места. За тези населени места законът изисква битовите отпадъците от хартия и картон, стъкло, пластмаси и метал, образувани от търговски обекти, производствени, стопански и административни сгради, да се събират разделно в съответствие с реда и условията, регламентирани с Наредбите на общините за управление на отпадъците

• разделното събиране и съхраняването на битови биоразградими отпадъци и биоотпдъци, в т.ч. за определянето на местата за разполагане на необходимите елементи на системата за разделно събиране на тези отпадъци и предаването им за компостиране или анаеробно разграждане – от момента на въвеждане в експлоатация на съоръжения или инсталации за третиран на биоотпадъците. Общините са длъжни да осигурят разделно събиране и оползотворяване на цялото количество на образуваните

биоотпадъци от поддържането на обществени площи, паркове и градини на територията на съответната община. Кметовете на общините трябва да разработят подробен график за обслужване на съдовете за събиране на биоотпадъци и да го оповестяват на интернет страницата на съответната община и/или информират населението и обхванатите фирми по друг подходящ начин

• осигуряването на площадки за безвъзмездно предаване на разделно събрани отпадъци от домакинствата, в т.ч. едрогабаритни отпадъци, опасни отпадъци от бита и от ремонтна дейност на домакинствата и др.отпадъци във всички населени места с население, по-голямо от 10 000 жители на територията на общината, и при необходимост в други населени места. В населените места с районно деление тези площадки следва да съответстват най-малко на броя на районите, така че предлаганите услуги да бъдат достъпни за жителите на общината. Тези изисквания са нови за общините и целят подобряване на условията за потребителите на услуги за разделно събиране на отпадъците в населените места и подпомагане на общините за постигане н целите за рециклиране и оползотворяване на отпадъците.

• определяне на изискванията към площадките за пунктовете за предаване на отпадъци от хартия и картон, пластмаси и стъкло и създаване и поддържане на регистър на пунктовете за предаване на отпадъци от пластмаси, стъкло, хартия и картон на територията на съответната община и на площадките, осигурени от общините за безвъзмездно предаване на битови отпадъци

• определяне на размера на таксите за услугите, свързани с битовите отпадъци и събирането на приходите от таксите

• осъществяване на контрол за спазване на изискванията от домакинствата и другите задължени лица в схемата

• осъществяване на контрол за изпълнението на договорите от лицата, на които общината е възложила различни дейности, свързани с изпълнение на услуги по събиране и третиране на битовите отпадъци, за строителството на съоръжения за третиране на битови отпадъци, доставката на машини и съоръжения и др.

Дейностите по управление на отпадъците в Община Ихтиман към 2021г. се финансират от общинския бюджет. Основният приход в общинския бюджет за обезпечаване на тези дейности е таксата за битови отпадъци, която се събира от населението и фирмите, генериращи отпадъци. Таксата за битови отпадъци се заплаща за услугите по: обезпечаване със съдове за смет, сметосъбиране, сметоизвозване и обезвреждането в депа и др. съоръжения, както и за поддържането чистотата на територите за обществено ползване в населените места.

Източник на финансиране на дейностите по управление на отпадъците са физическите и юридическите лица, собственици на имоти в съответната община, облагани с такса „битови отпадъци" по реда на ЗМДТ.

Определянето на таксата за **битови** отпадъци е съобразено с извършваните разходи, свързани с дейностите по сметосъбиране и сметоизвозване на битови отпадъци, поддържане чистотата на местата за обществено ползване и обработката на тези отпадъци в Регионално депо за регион Самоков, като изпълнение на задълженията на Общините заложени в ЗУО.

Към настоящия момент "такса битови отпадъци" в частта сметосъбиране и сметоизвозване и обезвреждане на отпадъци, се определя в промил върху данъчната оценка. В най-близко бъдеще този подход, няма да бъде възможен и всяка община ще трябва да изработи справедлива методика, която да може да генерира реална такса според количеството на битовите отпадъци и да покрива разходите, които общините ще направят за:

1. осигуряване на съдове за съхраняване на битовите отпадъци - контейнери, кофи и други;

2. събиране, включително разделно на битовите отпадъци и транспортирането им до депата или други инсталации и съоръжения за третирането им;

3. проучване, проектиране, изграждане, поддържане, експлоатация, закриване и мониторинг на депата за битови отпадъци или други инсталации или съоръжения за обезвреждане, рециклиране и оползотворяване на битови отпадъци, включително отчисленията по чл. 60 и 64 от Закона за управление на отпадъците;

Проучванията до момента показват, че размерът на таксата в Община Ихтиман се определя като промил от данъчната оценка на съответния имот. В повечето случаи таксата за бизнеса, определена в промили, е неколкократно по-висока от таксата за домакинствата, чрез което на практика бизнесът субсидира услугите по събиране, транспортиране и депониране на отпадъците от домакинствата и поддържане на териториите за обществено ползване.

ИЗВОДИ И ПРЕПОРЪКИ:

- Община Ихтиман определя таксата битови отпадъци като промил от данъчната оценка/отчетната стойност на имотите на гражданите, фирмите и институциите, при това обичайната практика е за домакинствата да се определя по – ниска такса като промил от данъчната оценка от тази определяна за фирмите и другите юридически лица. Поради тази причина принципът *«замърсителят плаща»* не се прилага напълно.

VIII.1.8. АНАЛИЗ НА ИНФРАСТРУКТУРАТА ЗА УПРАВЛЕНИЕ НА ОТПАДЪЦИТЕ

Анализът на инфраструктурата по управление на отпадъците е един от най-ключовите анализи. Той дава отговори на следните въпроси:

- Какви са тенденциите и настоящата ситуация по отношение на осигуряване от общината на инфраструктура за отпадъци, чието управление е от компетенциите на местните власти.
- Осигурената, изградената и в процес на планиране, осигуряване и изграждане инфраструктура достатъчна ли е за третиране на отпадъците на територията на общината и за постигане на количествените цели за рециклиране и оползотворяване на отпадъците, поставени пред местните власти.
- Необходима ли е допълнителна инфраструктура за подобряване на услугите и постигане на целите за рециклиране и оползотворяване на отпадъците, в т.ч. по потоци отпадъци.
- Какви са основните изводи и препоръки за бъдещи действия.

Инфраструктура за битови отпадъци

Анализът на инфраструктурата за управление на битовите отпадъци дава информация за два основни компонента на инфраструктурата:

1. Площадки, съоръжения и инсталации за третиране на битовите отпадъци;
2. Съдове и техника за събиране и транспортиране на битовите отпадъци.

Депо за депониране на битови отпадъци

До въвеждането в експлоатация на новото Регионално депо на регион Самоков, община Ихтиман е депонирала битовите си отпадъци на общинското депо, находящо се в ПИ №113014, м. „Садината", гр. Ихтиман с

площ 42,699 da.. Към настоящият момент депото е с преустановена експлоатация. От месец ноември 2016г. събраните отпадъци от населените места в община Ихтиман се извозват до Регионално депо в гр.Самоков.

В съответствие с изискванията на Закона за управление на отпадъците и Национална програма за управление на дейностите по отпадъците 2009 - 2013г., през 2008г. кметовете на общините Костенец, Ихтиман, Самоков и Долна баня, учредяват сдружение с нестопанска цел *„Регионално сдружение за управление на отпадъците на общините Костенец, Долна Баня, Ихтиман и Самоков"*. Община Самоков е водеща община в сдружението, в партньорство с общините Костенец, Долна баня и Ихтиман.

Регионалното депо за отпадъците се намира в землището на гр.Самоков. С Решение №951 по протокол №23/23.07.2009г. Общински съвет - Самоков определя поземлен имот (ПИ) с идентификатор 65231.915.100 с площ от 327 024 м2- частна общинска собственост съгласно Акт №5234/06.03.2006г. на Министерство на регионалното развитие и благоустройството (МРРБ), намиращ се в местността ,,Катранджията" в землището на гр.Самоков, за изграждане на регионално депо за битови отпадъци.

Изградено е ново регионално депо и съоръжения за предварително третиране на битовите и неопасни отпадъци, образуващи се на територията на общините Костенец, Долна Баня, Ихтиман и Самоков с предвидени три клетки за депониране на твърди битови и неопасни отпадъци с номера 1, 2 и 3. През първия етап е изграден стопанския двор с Клетка 1. Изграждането и запълването на клетките ще става по реда на тяхната номерация, като изграждането на Клетка 2 ще стартира една година преди запълването на Клетка 1 и аналогично преди изчерпването на Клетка 2 ще започне изграждането на Клетка 3.

Общият капацитет на регионалното депо е 1 060 178 тона, а количеството депонирани отпадъци в рамките на едно денонощие е 135 тона.

Регионалното депо ще включва следните подобекти:

- Приемна зона, вкл. КПП, административно-битова сграда, гараж със сервизно оборудване за поддръжка и ремонт на използваната механизация и обслужващите съоръжения, автомивка;
- Общински пункт за събиране на отпадъци;
- Център за едрогабаритни отпадъци със зона за разтоварване и зона за складиране;
- Депо с три броя клетки за депониране на неопасни отпадъци
- Инсталация за сепариране;
- Инсталация за компостиране.

Всяка от клетките сесъстои от:

- изолационен екран на дъното и откосите - за предпазване на почвата и подземните води от замърсяване. Състои се от два пласта изкуствени материали - бентофикс- като подложен слой и фолио HDPE- като покривен. Отгоре се полага предпазен слой геотекстил.
- дренажна система - индивидуална за всяка клетка. По дъното на всяка клетка се предвижда площен дренаж от пласт речен чакъл, а по откосите от секудрейн. Дрениращата система включва дренажни клонове, посредством които инфилтриралата вода от депото се отвежда в събирателна шахта.
- система за събиране и третиране на инфилтрата в локално пречиствателно съоръжение (ЛПСВ) - за предпазване на

повърхностните води, подземните води и почвата от замърсяване чрез изграждане на охранителни канавки и дренажи за защита срещу навлизане на атмосферни, повърхностни или подземни води в депонираните отпадъци с необходимите съоръжения- помпена станция (ПС) и буферни резервоари; и колектор за инфилтрирали води с необходимите буферни обеми и съоръжения за събирането им;

- диги - изградени конструктивно от два елемента - опорна призма от трошен камък и глинен екран по откосите и короната. След което се поставя изолация по вътрешната част на опорните диги в два слоя. Първият слой е от бентофикс на рула със сертификат за качество от производителя. След това се полага втория изолиращ слой от изкуствен материал. Показателите на изолационния материал HDPE отговарят на екологичните изисквания;
- системата за управление на биогаза - за предотвратяване на неконтролирани емисии в атмосферата;

Етапът на експлоатация и депониране на отпадъците в клетката включва:

- полагане на отпадъците в клетки;
- уплътняване на отпадъците - за намаляване на обема им, ограничаване достъпа на вредители, намаляване на риска от пожар;
- ежедневно и междинно запръстяване;
- Етапът на запечатване на запълнените клетки и окончателното закриване дейността на регионалното депо и извършване на цялостна рекултивация на терена на депото.

Технология на депониране:

Експлоатацията започва от Клетка 1. При влизането и излизането от депото сметоизвозните коли минават през електронен кантар за отчитане на количеството на отпадъците. Следва придвижване по указателни табели за посоката на движение към съответната клетка. Сметоизвозните коли разтоварват отпадъците в края на юго-източната дига към клетката. В началото компактора прибутва от края на дигата към най- ниската точка на клетката, като оформя път от отпадъци. Това се прави, за да не стъпва компактора върху дренажните тръби.. Когато този път е слязъл до най-ниската точка на клетката, започва разширяване на фронта на отпадъците и постепенно се оформя първият пласт с височина 1.80 м.

При оформяне на този първи изравнителен слой от отпадъци, разстилащата и уплътняваща техника трябва да се движи върху отпадъците, строго контролирана и напътствана от отговорника на депото така, че да не се допуска нарушаване на изолиращия и дренажен слой. В този слой не трябва да се допуска депониране на едрогабаритни отпадъци, които да разместят дренажните тръби или компрометиране на долния изолационен слой. Тези отпадъци ще бъдат отделени и обработени предварително.

Постъпващите в клетката отпадъци се разстилат и уплътняват на пластове от 20-30 см при което се постига необходимата степен на уплътняване. Дневния работен участък се покрива с 20 см пръст ежедневно. Предназначението на този слой е да спре разнасянето във въздуха на по леки частици, да предотврати възникване и разпространение на пожари и подходяща среда за развитие на насекоми и гризачи. Височината на един работен хоризонт уплътнени отпадъци е 1.80 м. Наклонът на откосите не трябва да превишава 1:3. За правилно протичане на технологичния процес - разтоварване, прибутане, уплътняване и запръстяване, се определя дневен работен участък, слой с височина от 2 м или 1,80 м. При достигане на котите

на ограждащите диги, отпадъците се депонират с откоси 1:3 и се запръстяват с 20 см пръст.

Предвижда се също заключване на входовете на депото в извънработно време и надеждна охрана за ограничаване на свободния достъп до площадката.

Успоредно с депонирането на отпадъците се изграждат и газоотвеждащи кладенци, които се разполагат на разстояние 50 - 100 м един от друг. Изграждането на газоотвеждащите кладенци (9 броя) започва след първия работен хоризонт и продължава успоредно с експлоатацията му. Изграждането се осъществява посредством метf1Лна тръба (цилиндър) с диаметър 100 см, без дъно, със заварени 4 броя халки за постепенното изваждане на цилиндъра, когато депонираните отпадъци достигнат на 50 см под борда на цилиндъра. Височината на цилиндъра е Н = 2.50 м.

Височината на газовите кладенци напредва с изграждане тялото на депото в клетките, по време на експлоатацията им. През този период клетките се явяват неорганизиран емитент на газове, формирали се в тялото на депото.

Инсталация за сепариране

Инсталацията за сепариране на отпадъци е монтирана в хале, което представлява едноетажна сграда със стоманена носеща конструкция, разделена на две помещения - едното за временно депо на постъпващите отпадъци с площ около 216 м и другото с площ от около 324 м с осигурено пространство за сепариране и балиране. Линията за сепариране се състои от пост за приемане на отпадъци, включващ площадка за разтоварване на превозните средства, натоварени с отпадъци. Отпадъците се доставят с камиони и се претеглят на електронна везна на влизане и излизане. От там чрез челен товарач отпадъците се разстилат в слой и след отстраняване на едрогабаритните отпадъци се изсипват в бункер и по лентово-верижен

транспортьор постъпват по наклонена лента, където започва разделянето на фракции след постъпването им на вибросито. Преминалите през отворите му отпадъци попадат на друга транспортна лента и се товарят за депониране. Останалият върху виброситото отпадък по транспортна лента се подава за ръчно сортиране. Ръчното сортиране се извършва от 8-10 работници, които отделят различните видове отпадъци в отделни специализирани палета. Работещите отделят определения за тяхното работно място вид отпадък от повърхността на лентата и го пускат през специални отвори, от където постъпва за балиране. Последните две работни места на кабината за сепариране са предназначени за отделяне на отпадъци от стъкло и метал, за да се предотврати попадането им в балите. Те са снабдени с магнитен сепаратор като отделените материали се събират в два подвижни контейнера, поставени в бункерното пространство. Материалите се изнасят от бункерите посредством хоризонтални транспортьори и се отвеждат върху събирателен лентов транспортьор, който ги прехвърля върху верижен транспортьор.

Максималният проектен капацитет на Инсталацията за сепариране е 30 000 t/y.

Инсталация за компостиране

Компостирането се извършва на открито в редове, само за зелени отпадъци (отпадъци от паркове, градини и др.) и в продължение на максимум 28 седмици. Инсталацията за компостиране (ИК) е открита бетонова площадка, разделена на отделни клетки, всяка от които има система за нагнетяване на въздух и система за събиране на отделения инфилтрат.

Компостирането на събраните зелени отпадъци протича в следната последователност: визуална проверка и отстраняване на едри замърсители (пластмаси, метали и др.); шредиране (раздробяване) на зелените

отпадъци; поставяне на раздробените отпадъци в купове върху система за аерация; завиване с текстилно покритие (платнища); въвеждане на въздух в отпадъците и престояване в определен период от време до получаване на компост. Технологично производството на компост изисква разбъркване и обръщане на купчините с отпадъците. Полученият компост се пресява и подготвя за прилагането му.

По прогнозни данни общото количество на доставените за компостиране зелени отпадъци за периода на експлоатация на регионалното депо е около 2500 t/y. Съобразно климатичните условия, инсталацията ще работи от април до октомври, като в зимните месеци (ноември-март) няма да работи поради това, че не може да се достигне подходящ температурен режим. При това допускане месечното количество „зелени" отпадъци е приблизително 360 тона, при което количеството на произведения компост ще бъде около 260 тона, а остатъци от компостирането (около 100 тона) ще бъдат депонирани.

Общински пункт за събиране на отпадъци

След навлизане на площадката по пътя за достъп, отдясно е ситуиран Общински пункт за събиране на отпадъци. Пунктът се състои от Зона за разтоварване и Зона за складиране.

Зоната за разтоварване е на нивото на пътя за лесен достъп на леки автомобили пред всеки контейнер. На площадката отредена за Общински пункт за събиране на отпадъци са разположени контейнери за безвъзмездно предаване на разделно събирани отпадъци от домакинства или донесени от отделни лица в това число: стъкла, пластмаса, текстил, гуми, хартия, едрогабаритни отпадъци-електрически уреди, опасни отпадъци, метали.

Отпадъците са временно съхранявани в предвидените контейнери, като след това са предавани на лицензирани фирми, притежаващи съответните разрешения съгласно ЗУО.

Опасни отпадъци се подлагат на временно съхранявани в 2 бр. затворени контейнери на Общински пункт за събиране на отпадъци, като в контейнерите са разположени различни малки контейнери за събиране на специфичните отпадъци (батерии, луминисцентни лампи, кърпи за изтриване и предпазни облекла, утайки от маслоуловителни шахти, оловни акумулаторни батерии, флуоресцентни тръби и други отпадъци съдържащи живак, перилни и почистващи препарати съдържащи опасни вещества, бои, масла, лепила/съдържащи опасни вещества, ИУЕЕО, други моторни смазочни и масла за зъбни предавки, нехлорирани моторни смазочни и масла за зъбни предавки). Достъпът до нея става чрез рампа след КПП-то. Специфичните отпадъци се предават за последващо третиране на фирми притежаващи съответните разрешителни.

Инсталации за предварително третиране/сепариране, сортиране и други за битови отпадъци

На територията на община Ихтиман няма изградена инсталация за сепариране или сортиране на битови отпадъци от хартия и картон, метали, пластмаса и стъкло. За тези цели се ползва инсталацията на територията на Регионалната система за управление на отпадъците в гр.Самоков.

Община Ихтиман не разполага с информация каква част от преминалите през сепариращата инсталация битови отпадъци, извозени от територията на общината, са предадени за рециклиране, за оползотворяване и за депониране.

Площадки за предаване на разделно събрани битови отпадъци, които общината е осигурила за населени места над 10 000 жители

Община Ихтиман има сключени договори с организации за оползотворяване на всички видове масово разпространени отпадъци.

На територията на общината в търговските обекти, в които се извършва продажба на портативни батерии има поставени съдове за

събиране на негодни за употреба портативни батерии от населението, съгласно сключени отделни договори между търговските обекти и ООп на НУБА или с лица, притежаващи документ по чл.35, ал.1 от ЗУО.

В търговските обекти, в които се извършва продажба на електрическо и електронно оборудване също има възможност за обратно приемане на ИУЕЕО, образувано в бита, съгласно сключените отделни договори между и ООп на ИУЕЕО или с лица, притежаващи документ по чл.35, ал.1 от ЗУО.

На територията на общината липсва работеща система за събиране и предаване за оползотворяване/обезвреждане на опасни отпадъци от домакинствата и биоразградими отпадъци.

Контейнери и транспортни средства за събиране на отпадъци, включително за разделно събиране на зелени и хранителни биоотпадъци и опасни отпадъци

Сметосъбирането и сметоизвозване в община Ихтиман обхващат 90% от всички населени места в общината. Дейността по сметосъбиране, сметоизвозване, транспортиране и депониране на твърди битови отпадъци до Регионалното депо в гр.Самоков се осъществява посредством сключен договор по ЗОП между община Ихтиман с фирмата „Ягуар - 02" ЕООД.

През 2021г. за извършване на услугата по събиране на ТБО на територията на Община Ихтиман са били разположени: кофи тип "Мева" с обем 0,11 m3 - 3 200 бр., метални контейнери с вместимост 4,1 и 6 m3 - 175 бр. и контейнери тип „Бобър" – с вместимост - 1,1 m3 - 100 бр.

Всички събрани ТБО от територията на Община Ихтиман се обезвреждат на Регионално депо в гр.Самоков.

Приетата честота за извозване на отпадъците за 2021г. съгласно Заповед на кмета на община Ихтиман е 4както следва:

- За районите на гр.Ихтиман – за кофи тип "Мева" - 4 пъти месечно, за контейнери тип "Бобър" и метални контейнери с вместимост 4,1 и 6 m3 – 8 пъти месечно.
- За селата в община Ихтиман - за кофи тип "Мева" - 2 пъти месечно, за контейнери тип "Бобър" – 4 пъти месечно (за с.Вакарел – 6 пъти месечно).

От представените данни могат да се направят следните изводи:

- Общината е осигурена със съдове за събиране на битови отпадъци и не е необходимо да се предвиждат нови, а само периодична подмяна на амортизираните;
- Не са налични съдове за домашно компостиране и/или за биоразградими отпадъци и при въвеждането на такива системи е необходимо закупуването им.
- При въвеждането на системата за разделно събиране на зелени и биоразградими отпадъци е необходимо закупуването на специализирана сметосъбираща техника и спомагателна такава (шредери и др.).

ИНФРАСТРУКТУРА ЗА ОТПАДЪЦИ ОТ СТРОИТЕЛСТВО И РАЗРУШАВАНЕ

В нормативната уредба поставените цели за оползотворяване и рециклиране на строителни отпадъци и отпадъци от разрушаване на сгради, са на национално ниво и няма поставени цели пред общините.

ЗУО и Наредбата за управление на СО и за влагане на строителни рециклирани материали поставят изисквания към възложителите на обществени поръчки за строителни дейности и за разрушаване на сгради, в това чиско когато общините са възложители:

- Строителната документция да съдържа план за управление на СО;
- Да контролират практическото изпълнение на този план;
- Да контролират изпълнението на ПУСО при въвеждане в експлоатация на обектите и в случаите, когато възложител на строителните дейности не е общината, но тя е компетентна за приемане на строежите;
- Да изискват влагане на рециклирани строителни материали в определени количества, когато общината е възложител на обществени поръчки, които са различни за различните строежи (пътища, сгради и др.).

Общините имат задължения и за управление на СО от ремонтни дейности на домакинствата, когато са в малки количества.

На територията на община Ихтиман няма изградена инфраструктура за третиране на отпадъци от строителството и разрушаването. Генерираните количества строителни отпадъци се извозват на регионалното депо в гр.Самоков. Достигането на целите за рециклиране и оползотворяване на строителните отпадъци може да се осъществи, чрез РСУО.

Тъй като отчисленията за депониране на отпадъците нарастват прогресивно в годините, за гражданите и бизнеса на община Ихтиман, както и за самата община Ихтиман като възложител на строителни дейности, ще бъде по-изгодно поне част от строителните отпадъци и от разрушаване на сгради да се предават на инсталация за рециклиране на такива отпадъци на територията на самата община, а при събаряне на сгради отпадъците да се разделят с оглед възможността за повторната им употреба.

Също така е възможно част от строителните отпадъци, в т.ч. и от ремонтни дейности на домакинствата, генерирани на територията на общината, да се съхраняват временно на отреден за целта терен и впоследствие да се използват за обратни насипи, рекултивационни дейности

и други подходящи начини на оползотворяване. Прилагането на такъв подход ще спести разходи на общината за транспортиране и депониране на строителни отпадъци от ремонтни дейности на домакинствата, които се изхвърлят в контейнерите за смесени битови отпадъци, така и от строителни дейности на общината като възложител на такива дейности.

ИНСТАЛАЦИИ И СЪОРЪЖЕНИЯ ЗА ТРЕТИРАНЕ НА УТАЙКИТЕ ОТ ПСОВ

На територията на община Ихтиман няма изградена общинска ПСОВ, от която се генерират утайки в резултат на процесите на пречистване на отпадъчните води.

На територията на община Ихтиман има една частна действащата ПСОВ в гр.Ихтиман, която се ползва от целия град, с оператор „ВМВ – Метал" ЕООД. При проведения контролен мониторинг през 2020г. са установени превишения на ИЕО спрямо издаденото им разрешително за ползване на воден обект за заустване на отпадъчни води, за което са съставени АУАН. Пречиствателната станция е за 46 483 еквивалент жители, пусната е в експлоатация в периода 1982 – 1983г. и е с механично и биологично пречистване. Предвид факта, че ПСОВ на града се стопанисва от частно юридическо лице, са проведени няколко срещи съвместно с МОСВ, Басейнова дирекция Източнобеломорски район, „ВиК ЕООД" – София, МРРБ, КЕВР и община Ихтиман за решаване на казуса, като към момента все още не е осигурено финансиране за изграждане на нова ПСОВ на града. По данни на общинската администрация в Ихтиман, утайките от тази ПСОВ към момента не се третират по специален начин, а се депонират. Съгласно Национален стратегически план за управление на утайките от ГПСОВ на територията на Р България за периода 2014-2020г., операторите на ПСОВ изготвят план за управление на образуваните утайки, в които следва да се

предвидят подходящите процеси за уплътняване, стабилизиране и обезводняване на утайките и методи за правилното им и ефикасно оползотворяване или обезвреждане. Необходимо е провеждането на периодичен мониторинг на параметрите, характеризиращи качеството на утайките и определящи годността им за определени начини за третиране или оползотворяване.

Препоръчително е в близкото бъдеще да се търси решение в посока третиране на утайките от ПСОВ на регионален принцип, съвместно с други ПСОВ на територията на съседни общини, каквито са и препоръките на Националния стратегически план за управление на утайките от ГПСОВ на територията на Р България за периода 2014-2020г.

ИЗВОДИ И ПРЕПОРЪКИ:

- От месец ноември 2016г. събраните битови отпадъци от населените места в община Ихтиман се извозват до Регионално депо в гр.Самоков.
- На територията на община Ихтиман няма изградена инсталация за сепариране или сортиране на битови отпадъци от хартия и картон, метали, пластмаса и стъкло. Такава инсталация има изградена на Регионалното депо към РСУО – Самоков с капацитет 30 000 т/год.
- На територията на Регионално депо Самоков е разположена компостираща инсталация с капацитет 2 500 т/год. разделно събрани зелени и градински отпадъци.
- На територията на община Ихтиман няма изградена система за разделно събиране на биоразградими, зелени и градински отпадъци. Необходимо е да се изгради такава система, като поради голямата отдаленост на регионалното депо, удачно е да се изгради компостираща инсталация и на територията на самата община. Не са налични съдове за

домашно компостиране и/или за биоразградими отпадъци и при въвеждането на такива системи е необходимо закупуването им

- Община Ихтиман има сключени договори с организации за оползотворяване на масово разпространени отпадъци (МРО).
- Сметосъбирането и сметоизвозване в община Ихтиман обхващат 90% от населението на общината.
- Общината е осигурена със съдове за събиране на битови отпадъци и не е необходимо да се предвиждат нови, а само периодична подмяна на амортизираните.
- Тъй като отчисленията за депониране на отпадъците нарастват прогресивно в годините, за гражданите и бизнеса на община Ихтиман, както и за самата община Ихтиман като възложител на строителни дейности, ще бъде по-изгодно поне част от строителните отпадъци и от разрушаване на сгради да се предават на инсталация за рециклиране на такива отпадъци на територията на самата община, а при събаряне на сгради отпадъците да се разделят с оглед възможността за повторната им употреба.
- Препоръчително е в близкото бъдеще да се търси решение в посока третиране на утайките пт ПСОВ на регионален принцип, съвместно с други ПСОВ на територията на съседни общини, каквито са и препоръките на Националния стратегически план за управление на утайките от ГПСОВ на територията на Р България за периода 2014-2020г.

VIII.1.9. АНАЛИЗ НА ПРИЛОЖЕНИТЕ МЕРКИ И СЪЩЕСТВУВАЩИ ПРАКТИКИ ПО ПРЕДОТВРАТЯВАНЕ ОБРАЗУВАНЕТО НА ОТПАДЪЦИТЕ

Предмет на този анализ са приложените мерки и съществуващи практики по предотвратяване образуването на отпадъците. Мерките и

проектите по предотвратяване на отпадъците са сравнително нови за общините, в т.ч. за община Ихтиман.

С цел изготвянето на програма за предотвратяване образуването на отпадъци действията на местните власти следва да бъдат насочени към:

- Намаляването на използването на продукти за еднократна употреба от пластмасата е широко застъпена практика в България и нейното прилагане трябва да продължи, а обхватът й да се разшири. Особено силен ефект би имало ако тази мярка се прилага масово в детските градини и училищата.

- Продажбата на стоки в насипно състояние или в контейнери/буркани/кутии за многократна употреба, напр. стъклени, е добра практика, която може да се организира съвместно както с търговски вериги, така и с отделни магазини и производители.

- С развитието на модела т.нар. „бърза мода (fast fashion)", което води до големи щети на околната среда както от гледна точка на производството, така от гледна точка на третирането на образуваните текстилни отпадъци, разполагането на контейнери/пунктове за отпадъци от текстил с цел повторната им употреба е адекватна добра практика.

- Необходими са действия в посока повишаване капацитета на общинската администрация по отношение на нормативните изисквания, процесите и практиките по предотвратяване образуването на отпадъци.

- Необходимо е повишаване на информираността на населението за ползите от предотвратяване на образуването на отпадъците чрез разпространяване на интересна, полезна и достъпна информация.

- Създаването на партньорства между институциите, бизнеса и научните среди за минимизиране на отпадъците и ресурсна ефективност е добра практика, която е подходящо да се насърчава.

VIII.1.10. АНАЛИЗ НА ИКОНОМИЧЕСКИТЕ ИНСТРУМЕНТИ И СТИМУЛИ В ОБЛАСТТА НА УПРАВЛЕНИЕТО НА ОТПАДЪЦИТЕ И ЕФЕКТИВНОСТТА ОТ ДЕЙСТВИЕТО ИМ

Икономическите инструменти в сектора на управлението на отпадъците са механизми, въведени от държавата, които правят по-изгодно за населението и бизнеса да рециклират и оползотворяват отпадъците, вместо да ги депонират. Последните най-общо могат да бъдат обобщени в следните групи:

- Такси за депониране и третиране. Тази група инструменти включва разнообразни такси за депониране на отпадъци на депа, такси за изгаряне на отпадъци в инсинератори, както и различни по вид забрани за депониране и изгаряне на отпадъци. Тази група икономически инструменти имат за цел да стимулират по-високо ниво в йерархията на управление на отпадъците, като налагат по-високи такси за третираните отпадъци, които не съответстват на тази йерархия, например върху депонираните отпадъци.

- Схеми „Плащане при изхвърляне". Това са инструменти, при които населението и бизнеса заплащат за събирането, извозването и третирането на генерираните от тях отпадъци. Тези схеми са пряко свързани с количеството на генерираните от съответните лица отпадъци, като те съответно заплащат на кг/чувал/контейнер и т.н. Системи, при които е на лице заплащане за услугата по управление на отпадъците на базата на фиксирана ставка на домакинство или потребител, не могат да се причислят към схемите „Плащане при изхвърляне". Основният инструмент от тази група в България е таксата за битови отпадъци.

- Схеми за отговорност на производителя и вносителя. Това са схеми, при които производителите и вносителите на дадени продукти, чиято употреба създава масово разпространени отпадъци, се задължават за

финансиране и организиране на дейностите по оползотворяване на тези отпадъци. Тази схема се прилага в България относно 6 групи Масово разпространени отпадъци.

- Екологични данъци и такси върху продукти – въвеждат се с цел да се ограничи, намали или дори премахне употребата на определени продукти, които са вредни за околната среда.

- Банкови гаранции и застраховки за осъществяване на определени дейности – въвеждат се с цел покриване на риска от извършване на определени дейности, които не съответстват на екологичното законодателство, например за трансграничен превоз на отпадъци.

Такси за депониране и третиране

Към тази група инструменти се включват обезпечения за покриване на последващи разходи за затваряне на депата и отчисления за депониране на отпадъци. Този финансов инструмент се прилага в страната от 1 януари 2011г. съгласно действащия по това време Закон за управление на отпадъците. Новият Закон за управление на отпадъците (Обн., ДВ, бр.53 от 13.07.2012г., в сила от 13.07.2012г. и с последни изменения) отново въведе тези финансови инструменти с разпоредбите на чл.60 и чл.64.

Обезпечения по чл.60 от ЗУО: Те се правят на всеки тон депониран отпадък. Целта на обезпеченията е в периода на експлоатация на съответното депо да се акумулира финансов ресурс, който собственикът на депото да използва за неговото закриване и рекултивация, след изчерпване на капацитета му. Обезпеченията могат да бъдат под формата на:

- Месечни отчисления в банкова сметка за чужди средства на РИОСВ, на чиято територия се намира депото, или

- Месечни отчисления със специално предназначение, блокирана за периода до приключване и приемане на мерките по закриване и

следексплоатационни грижи на площадката на депото, с изключение на случаите, когато е разрешено тяхното ползване от директора на РИОСВ, или

• Банкова гаранция в полза на съответната РИОСВ, на територията, на която се намира депото

Задължението за обезпеченията по чл.60 се отнася и за общините, в случаите, в които те се явяват собственици на депо за отпадъци, независимо дали става въпрос за битови, строителни или опасни отпадъци, като обезпеченията не могат да бъдат под формата на банкова гаранция. В случаите, в които дадено депо за отпадъци се използва от няколко общини на регионален принцип, то обезпеченията се внасят пропорционално на количествата депонирани отпадъци. Важно е да се подчертае, че натрупаните средства остават притежание на собственика на депото.

Размерът на обезпеченията за закриване и следексплоатационни грижи на площадката на депото (в левове на тон отпадък) се определя от собственика на депото (общината) въз основа на инвестиционния проект и/или проекта за рекултивация.

Размерът на обезпеченията на тон отпадък се актуализира от общината – собственик на депото на всеки три години в съответствие с индекса на потребителските цени, публикуван от НСИ, и/или при промяна в параметрите за определянето му, която води до изменение от над 15% от първоначално определения размер на отчисленията за тон депониран отпадък.

В случай, че събраните средства в сметката в РИОСВ на общината са недостатъчни за приключване на дейностите по закриване и следексплоатационни грижи на площадката на депото, общината осигурява остатъка от средствата. Когато след приключване на дейностите по закриване и следексплоатационни грижи на площадката на депото останат средства на общината в сметката в РИОСВ, същите подлежат на

възстановяване на общината за извършване на дейности по управление на отпадъците.

Отчисления по чл.64 от ЗУО: Те се правят на всеки тон депонирани отпадъци с цел натрупване на средства както за изграждане на нови съоръжения за третиране на битови и строителни отпадъци, осигуряващи изпълнение от общините на нормативните изисквания, така и за извършването на последващи експлоатационни разходи, свързани с изградените съоръжения и инсталации за рециклиране и оползотворяване на битови отпадъци.

Целта на отчисленията като икономически инструмент е да стимулират общините да намалят количествата на депонираните отпадъци за сметка на рециклираните и оползотворени отпадъци и да се натрупат средства за изграждане на инфраструктура за третиране на отпадъците. В случаите, в които дадено депо за отпадъци се използва от няколко общини на регионален принцип, то отчисленията се внасят пропорционално на количествата депонирани отпадъци.

Отчисленията се заплащат от общините, когато са собственици както на депо за битови, така и на депо за строителни отпадъци. Изискването важи за:

1. регионални и общински депа за неопасни отпадъци, отговарящи на изискванията на Наредбата за условията и изискванията за изграждане и експлоатация на депа и на други съоръжения и инсталации за оползотворяване и обезвреждане на отпадъци и притежаващи комплексно разрешително, издадено по реда на глава седма, раздел II от Закона за опазване на околната среда, или разрешение, издадено по реда на чл. 37 ЗУО

2. съществуващи общински депа за неопасни отпадъци, които функционират след 2009г., до въвеждане в експлоатация на съответното за общината регионално депо

3. общински депа за инертни отпадъци, когато отпадъците са от строителство и разрушаване на сгради.

Размерът на отчисленията за всеки тон депониран отпадък на депата по години е както следва:

1213 г. – 15 лв./тон

2014 г. – 22 лв./тон

2015 г. – 28 лв./тон

2016 г. – 36 лв./тон

2017 г. – 40 лв./тон

2018 г. – 45 лв./тон

2019 г. – 57 лв./тон

2020 г. – 69 лв./тон

2021 г. – 82 лв./тон

2022 и всяка следваща година – 95 лв./тон

Такса за битови отпадъци

Механизмът за финансиране изпълнението на задълженията на общините по управлението на битовите отпадъци, възложени със Закона за управление на отпадъците (ЗУО), е регламентиран със Закона за местните данъци и такси (ЗМДТ). Въведена е такса за "битови отпадъци", която се заплаща за услугите по:

• събиране и транспортиране на отпадъци до депа и други съоръжения за третиране;

проучване, проектиране, изграждане, поддържане, експлоатация, закриване и мониторинг на депата за битови отпадъци или други инсталации или съоръжения за обезвреждане, рециклиране и оползотворяване на битови отпадъци;

• поддържане чистотата на територииите за обществено ползване.

По закон таксата трябва да включва пълните разходи за услугите. Постъпленията от таксата имат целеви характер и не могат да се изразходват за финансиране на други публични услуги, предоставяни от общините.

Таксата се определя в годишен размер за всяко населено място с решение на общинския съвет въз основа на одобрена план-сметка за всяка дейност, включваща необходимите разходи за осигуряване на услугите. Размерът на таксата се определя за всяка услуга поотделно.

Към настоящия момент размерът на таксата се определя по следния механизъм:

• за жилищни имоти на населението - на база промил върху данъчната оценка на имота

• за жилищни имоти на бизнеса - на база промил върху данъчната оценка на имота

• за нежилищни имоти на бизнеса - на база промил върху отчетната стойност на имота. Повечето общини са предвидили и допълнителна възможност за тази категория имоти таксата да включва 2 компонента: такса на контейнер/съд, която да включва разходите по събирането, извозването и третирането на отпадъците и такса за поддържане на чистотата на територииите за обществено ползване, която се определя като промил върху отчетната стойност.

Този механизъм не е съобразен с принципа "замърсителят плаща" и води до диспропорции в таксата, която лицата заплащат на единица количество генерирани отпадъци, което е несправедливо. Това доведе до промени в ЗМДТ с цел прилагането на принципа "замърсителят плаща" и постигане на по-голяма справедливост.

С приетия през 2017г. ЗИД на ЗМДТ влизат в сила нови изисквания по отношение определянето на размера на такса за битови отпадъци. Датата на влизането в сила на новите изисквания беше променяна няколко пъти поради невъзможност на общините да изградят капацитет и информационна осигуреност за прилагане на тези изисквания. Съгласно последните изменения на ЗМДТ тези изисквания ще трябва да влязат в сила от 1 януари на втората година, следваща публикуването на резултатите от преброяването на населението и жилищния фонд в Република България през 2021г.

Новите изисквания по отношение определянето на размера на такса за битови отпадъци се свеждат до това размерът на такса за битови отпадъци за всяко задължено лице да е определя за календарна година при спазване на принципа за понасяне на разходите от причинителя или притежателя на отпадъците (принцип „замърсителят плаща").

Основите за определяне на размера на таксата за битови отпадъци, които общинските съвети могат да приемат, са:

(1) за услугата по събиране и транспортиране на битови отпадъци до съоръжения и инсталации за тяхното третиране:

- индивидуално определено количество битови отпадъци за имота, включително чрез торби с определена вместимост и товароносимост
- количество битови отпадъци за имота, определено съобразно броя и вместимостта на необходимите съдове за събиране на битовите отпадъци и честотата за тяхното транспортиране

• брой ползватели на услугата в имота

(2) за услугата по третиране на битовите отпадъци в съоръжения и инсталации:

• индивидуално определено количество битови отпадъци за имота, включително чрез торби с определена вместимост и товароносимост

• количество битови отпадъци за имота, определено съобразно броя и вместимостта на необходимите съдове за събиране на битовите отпадъци и честотата за тяхното транспортиране

• брой ползватели на услугата в имота

(3) за услугата по поддържане на чистотата на териториите за обществено ползване в населените места и селищните образувания в общината:

• брой ползватели на услугата в имота

• разгъната застроена и/или незастроена площ на недвижимия имот

Екологични данъци и такси

Екотаксата за полимерни торбички е една от първите целенасочени мерки за предотвратяване на образуването на отпадъци в България и до приемането на НПУО 2014-2020г. – единствена в страната. Целта й е да се ограничи максимално употребата на пластмасови торбички за еднократна употреба. Тя се заплаща за всички размери торбички, произведени от полимери, чиято дебелина е под 25 микрона (μm) и размери по-малки от 390/490 мм. Размерът на таксата нараства в годините и понастоящем достига 0,55 лв. за една торбичка. Тя се заплаща в ПУДООС от лицата, които пускат на пазара в страната пластмасови торбички за пазаруване – производители, вносители и лица, доставящи торбички от ЕС.

ИЗВОДИ И ПРЕПОРЪКИ:

- Измененията на чл.67, ал.2 от ЗМДТ посл.изм. в сила от 17.02.2021г., свързани с определяне размера на таксата в случаите, когато не може да се установи количеството на битовите отпадъци, все още не са спазени в Наредбата за определянето на местните такси и цени на услуги на територията на община Ихтиман, като следва в най-кратки срокове да се определи конкретната Методика за формирането на таксата и чл.17, ал.2 да влезе в сила.

- Средствата, които общината събира от такса битови отпадъци не покриват разходите за управление на отпадъците.

- Преди представянето на общинския съвет на проект за решение за промяна в начина за определяне на такса битови отпадъци трябва да се направи проучване за определяне на най-подходящия за общината механизъм за диференцирано заплащане и изготвяне на финансов анализ на схемата.

- Общинските власти могат да насърчат предотвратяването и намаляването на образуването на отпадъци чрез провеждане на мероприятия за повишаване на екологичното съзнание на населението. Специфичен инструмент за насърчаване на предотвратяването на образуването на отпадъци са екомаркировките на продуктите.

VIII.1.11. АНАЛИЗ НА ФИНАНСОВИТЕ ПОТОЦИ ПО УПРАВЛЕНИЕ НА ДЕЙНОСТИТЕ С ОТПАДЪЦИТЕ

Разходите за управление на отпадъците имат най-висок дял в общите разходи за опазване на околната среда в България като този дял непрекъснато нараства и изпреварват всички останали сектори на околната среда.

Основните сектори, в които се извършват разходи по управлението на отпадъците са индустрията и публичния сектор (за управление на битовите отпадъци от общините). Главните източници за финансиране на оперативните разходи за управление на битовите отпадъци са собствените средства на организациите за оползотворяване на отпадъците и постъпления от такса за битови отпадъци, реализирани от общините.

Водещият източник за финансиране на инвестиционните разходи за управление на МРО са собствените средства на организациите по оползотворяване. Останалите средства за третиране на битовите отпадъци се осигуряват от целеви средства по линия на държавния бюджет, собствени средства на общините и безвъзмездно финансиране (по линия на ОПОС и ПУДООС, в т.ч. от ДБ).

ОПОС е водещият източник за финансиране на публична инфраструктура в управлението на битовите отпадъци.

В съответствие с отговорностите, вменени им по силата на ЗУО, общините предоставят и финансират следните услуги, свързани с управлението на отпадъците:

- осигуряване на съдове за съхраняване на битовите отпадъци - контейнери, кофи и други
- събиране, включително разделно на битовите отпадъци и транспортирането им до депата или други инсталации и съоръжения за третирането им
- проучване, проектиране, изграждане, поддържане, експлоатация, закриване и мониторинг на депата за битови отпадъци или други инсталации или съоръжения за обезвреждане, рециклиране и оползотворяване на битови отпадъци

• почистване на уличните платна, площадите, алеите, парковите и другите територии от населените места, предназначени за обществено ползване.

Разходите за предоставянето на тези услуги се финансират чрез постъпления от такса за битови отпадъци, която населението и бизнеса заплащат на годишна база. Тези разходи се отчитат в общинските бюджети по дейност 623 "Чистота" по Единната бюджетна класификация (ЕБК). В допълнение към тези разходи, общините отчитат и други разходи по дейност "627 "Управление на дейностите по отпадъците", включващи разходи по проекти (ОПОС и др.).

Като цяло динамиката на разходите за управление на отпадъците в общинските бюджети е сходна на динамиката на общите бюджетни разходи, което води до запазване на относителния дял в общите бюджетни разходи.

Общините в България имат отговорност за предоставянето на следните три важни услуги, свързани с управлението на отпадъците:

• събиране на битовите отпадъци и транспортирането им до инсталации и съоръжения за третирането им, както и осигуряване на съдове за събиране на битовите отпадъци, с изключение на разделното събиране, предварителното съхраняване и транспортирането на битовите отпадъци, попадащи в управлението на масово разпространени отпадъци по Закона за управление на отпадъците

• третиране на битови отпадъци, необхванати в управлението на масово разпространените отпадъци, както и проучване, проектиране, изграждане, поддържане, експлоатация, закриване и мониторинг на депата за битови отпадъци и/или други инсталации или съоръжения за оползотворяване и/или обезвреждане на битови отпадъци

• поддържане на чистотата на уличните платна, площадите, алеите, парковите и другите територии от населените места и селищните образувания в общината, предназначени за обществено ползване

Предоставянето на тези услуги включва както изграждането на съответната инфраструктура, така и нейната експлоатация. За целта на основание чл.62 от Закона за местните данъци и такси общините събират такса за битови отпадъци. Размерът на таксата се определя като промил върху данъчната оценка/отчетната стойност на съответния имот, като се заплаща от неговия собственик – население/юридически лица.

При определянето на нивото на таксата за населението е необходимо да се съблюдава изискването за таван на поносимост. Съгласно европейските изисквания, таванът на поносимост за разходите за управление на отпадъците (това са разходите на общините без тези за поддържане на чистота на обществени площи) се определя като 1,5% от средногодишните доходи на най-нискодоходните групи от населението.

В таблицата по-долу са представени планираните приходи на община Ихтиман от таксата за битови отпадъци и реалните постъпления за периода от 2015 до 2020г.

Таблица 35: Планирани и постъпили приходи от такса „Битови отпадъци" за периода 2015-2020 година

Година	Планирани приходи/лв.	Постъпления/лв.	Изпълнение на приходите в %
2015	768 422	769 090	100.08
2016	792 717	948 613	120
2017	900 000	777 090	86
2018	850 000	976 647	115
2019	980 000	983 150	100
2020	1 398 970	1 504 180	108

Събираемостта на средствата в последните години се движи около 100%. Недостигът от средства се покрива от постъпления от данък при

придобиване на имущество по дарения и възмезден начин и приходи от наеми на земя и друга общинска собственост.

ИЗВОДИ И ПРЕПОРЪКИ:

- Средствата, които общината събира от такса битови отпадъци не покриват разходите за управление на отпадъците.

VIII.2. ИЗГОТВЯНЕ НА ПРОГНОЗИ ЗА ОБРАЗУВАНИТЕ ОТПАДЪЦИ

Информацията за количествата и състава на отпадъците е от съществено значение за вземане на правилни решения за управлението им и оразмеряването на системите, инсталациите и съоръженията за третиране.

Прогнозата за изменението на количествата и състава на отпадъците е в пряка зависимост от промените в броя и възрастовия състав на населението, неговия икономически и социален статус.

Разчетите за количествата отпадъци са правени като се отчитат:

- демографските и миграционни тенденции;
- тенденциите по отношение на генерирането на отпадъците;
- нарастващия туристически поток;
- изпълнението на националните цели за намаляване количествата отпадъци за депониране и за оползотворяване на отпадъци.

В съответствие с дадените насоки в Методическите указания за разработване на общински/регионални програми за управление на отпадъците, утвърдени със Заповед № РД-883/23.09.2021г. на Министъра на околната среда и водите, в настоящата разработка използваме официални данни, публикувани от НСИ, обработени със стандартни статистически и математически методи.

Прогнозата на населението за периода 2021-2028г. се базира изцяло на националната прогноза за броя на населението до 2080г. на НСИ, като използваме I вариант при хипотеза за конвергентност. Този вариант е определен от НСИ като най-реалистичен и е съобразен с нормативните изисквания на Европейския съюз за демографското и социално-икономическото развитие на страните членки. Прогнозата на НСИ по този вариант включва както прогноза за населението общо за страната, така и за всяка една от 28-те области. Конкретните стъпки при осъществяване на изчисленията за община Ихтиман за прогнозата са следните:

- Стъпва се на прогнозата на населението по области. Изчислява се конкретният темп на изменение на населението за областта през 2025г. и 2030г., според прогнозата на НСИ.

Таблица 36: Темп на изменение на населението на София област

Прогноза НСИ

	2025	2030
София - област	218833	210228
Темп на изменение спрямо 2020	**-0,082**	**-0,118**

- Съотнася се процентът на изменение на населението през горепосочените години със съответния процент на изменение на населението през периода 2015-2020г.

Таблица 37: Темп на изменение на населението на София област

	2015	2016	2017	2018	2019	2020	Темп на изменение 2015-2020	Средногодишен темп на изменение
Община Ихтиман	17340	17147	17027	16869	16732	17440	0,006	0,001
София - област	237080	234185	231563	229041	226671	238476	0,006	0,001

- Изчислява се темпът на изменение на населението за община Ихтиман за периода 2021-2030г. Използва се темпът на изменение на населението на общината, регистриран за 2015-2020г., но той се коригира с

прогнозирания за София област темп на изменение на населението през всяка една от прогнозираните години.

Таблица 38: Темп на изменение на населението на община Ихтиман

Коригиран темп на изменение спрямо 2020		
	2025	2030
София - област	-0,082	-0,118
Община Ихтиман	-0,082	-0,118

- Умножава се броят на населението на общината през 2020г. с прогнозираното изменение на населението.

Таблица 39: Прогноза за населението на община Ихтиман

Прогноза население		
	2025	2030
Община Ихтиман	16010	15382

- Броят на населението на общината за междинните години: напр. 2021, 2022, 2023 и т.н. се променя с равни пропорционални части от изменението за съответния период и се прибавя към броя на населението през предходната.

В рамките на анализа на количествата битови отпадъци в община Ихтиман бяха изчислени нормите на натрупване за периода 2016-2020 г.

Таблица 40: Събрани смесени битови отпадъци и норма на натрупване в Община Ихтиман

Показатели	2016г.	2017г.	2018г.	2019г.	2020г.
Количество смесени битови отпадъци (тон)	587	441	897	1 865	4 906
Население	17 147	17 027	16 869	16 732	17 440
Норма на натрупване (кг./ж./год.)	34,23	25,90	53,17	111,46	281,31

Източник: Община Ихтиман, НСИ

През разглежданите години нормата на натрупване на смесените битови отпадъци се характеризира с ръст. За целите на прогнозата се прави

допускането, че тя ще се стабилизира и ще расте благодарение на повишено благосъстояние на населението с темп не по-висок от 1% годишно, в резултат от мерките за предотвратяване образуването на отпадъци, които община Ихтиман следва да предприеме във връзка с изпълнение на Програмата за управление на отпадъците.

Таблица 41: Прогнозна норма на натрупване за община Ихтиман за периода 2021-2028 г. (кг./ж./г.)

№	Година	Мерна единица	ПРОГНОЗА								
			2020	2021	2022	2023	2024	2025	2026	2027	2028
	норма на натрупване	кг/ж./год.	281	284	287	290	293	296	299	302	305

Прогнозните количества битови отпадъци са изчислени на база демографската прогноза за община Ихтиман и прогнозната норма на натрупване и са представени в следващата таблица.

Таблица 42: Прогнозни количества на образуваните битови отпадъци на територията на община Ихтиман за периода 2021 – 2028г. (тона)

№	Година	Мерна единица	ПРОГНОЗА								
			2020	2021	2022	2023	2024	2025	2026	2027	2028
	Битови отпадъци общо	т/год	4 906	4 874	4 841	4 806	4 770	4 734	5 206	5 687	6 177
	население	бр.	17 440	17 154	16 868	16 582	16 296	16 010	17 433	18 856	20 278
	норма на натрупване	кг/ж./год.	281	284	287	290	293	296	299	302	305

Очакваното намаление на количеството смесени битови отпадъци за Община Ихтиман се дължи основно на негативната демографска прогноза. Общинската администрация следва да насочи усилията си към увеличаване на количествата отпадъци, които да се събират чрез система за разделно събиране на отпадъци от хартия, пластмаси, стъкло и метали, както и разделно събиране на зелените биоотпадъци.

Прогнозата за морфологичния състав на битовите отпадъци от територията на Община Ихтиман е направена на базата на общото прогнозно количество битови отпадъци и осреднения годишен морфологичен анализ от 2019г.

Прогнозата е представена в следващата таблица:

Таблица 43: Прогноза за образуваните смесени битови отпадъци по морфологичен състав (тона)

№	Година	Мерна единица	ПРОГНОЗА								
			2020	2021	2022	2023	2024	2025	2026	2027	2028
	Битови отпадъци общо	**т/год**	4 906	4 874	4 841	4 806	4 770	4 734	5 206	5 687	6 177
	норма на натрупване	**кг/ж./год.**	**281**	**284**	**287**	**290**	**293**	**296**	**299**	**302**	**305**
	Количество отпадъци по фракции										
	Хранителни отпадъци	т/год.	631,40	627,26	622,97	618,54	613,95	609,20	669,98	731,90	795,00
	Хартия	т/год	339,99	337,76	335,45	333,06	330,59	328,03	360,76	394,10	428,0
	Картон	т/год	339,99	337,76	335,45	333,06	330,59	328,03	360,76	394,10	428,0
	Пластмаса	т/год	576,95	573,16	569,24	565,19	561,00	556,66	612,19	668,78	726,44
	Текстил	т/год	215,86	214,45	212,98	211,47	209,90	208,27	229,05	250,22	271,80
	Гума	т/год	61,82	61,41	60,99	60,56	60,11	59,64	65,59	71,65	77,83
	Кожа	т/год	80,46	79,93	79,38	78,82	78,23	77,63	85,37	93,27	101,31
	Градински отпадъци	т/год	540,64	537,10	533,42	529,62	525,69	521,63	573,67	626,70	680,72
	Дървесни отпадъци	т/год	105,48	104,79	104,07	103,33	102,56	101,77	111,92	122,27	132,81
	Стъкло	т/год	476,37	473,25	470,01	466,67	463,20	459,62	505,48	552,20	599,80
	Метали	т/год	159,94	158,89	157,80	156,68	155,51	154,31	169,71	185,39	201,38
	Инертни по-големи от 4 см	т/год	511,70	508,34	504,87	501,27	497,55	493,71	542,96	593,14	644,28
	Опасни	т/год	125,59	124,77	123,92	123,03	122,12	121,18	133,27	145,58	158,14
	Други	т/год	140,80	139,88	138,92	137,93	136,91	135,85	149,40	163,21	177,28
	Ситна фракция по-малки от 4см	т/год	598,53	594,61	590,54	586,34	581,98	577,49	635,10	693,80	753,62